

Univerzita Palackého v Olomouci

Pedagogická fakulta

Katedra psychologie a patopsychologie

Některé aspekty školní zralosti

Some aspects of school readiness

Magisterská diplomová práce

Olomouc 2019

Vedoucí práce:

Doc.PhDr. Josef Konečný CSc.

Vypracovala:

Zuzana Vltavská

U1SPN

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem svou závěrečnou diplomovou práci vypracovala samostatně, s využitím citovaných literárních a webových pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.“

V Olomouci dne 17.4 2019

.....

Zuzana Vltavská

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu Josefu Konečnému za velkou důvěru, otevřený přístup a maximální vstřícnost a trpělivost, kterou se mnou měl. Rovněž za odborné vedení, podporu k mé diplomové práci.

Na tomto místě bych také chtěla poděkovat úžasné paní učitelce a dětem, se kterými jsem měla možnost pracovat při plnění praktické části mé diplomové práce. Poděkování patří také rodičům dětí, kteří vyplnili dotazník a podepsali mi souhlas s výzkumem.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat také své rodině, která mě během studií podporovala, a při psaní diplomové práce se věnovali mému synovi.

Zuzana Vltavská

Obsah

<u>1. Úvod</u>	1
<u>2. Teoretická část</u>	3
<u>2.1 Předškolní období a mladší školní věk</u>	3
<u>2.2 Vymezení pojmů</u>	4
<u>2.2.1 Školní zralost</u>	4
<u>2.2.2 Školní připravenost</u>	7
<u>2.2.3 Pracovní zralost</u>	8
<u>2.2.4 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání</u>	9
<u>2.2.5 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání</u>	10
<u>2.2.6 Zákony a vyhlášky</u>	11
<u>2.3 Kritéria posouzení školní zralosti</u>	12
<u>2.3.1 Diagnostika školní zralosti</u>	13
<u>2.3.2 Odklad školní docházky</u>	13
<u>2.3.3 Předčasné zahájení školní docházky</u>	14
<u>2.3.4 Zápis do školní docházky</u>	15
<u>2.3.5 Složky školní zralosti</u>	16
<u>2.4 Školní úspěšnost</u>	24
<u>2.4.1 Požadavky školy</u>	25
<u>2.4.2 Školní úspěšnost dle dítěte</u>	26
<u>2.4.3 Školní úspěšnost dle rodiče</u>	27
<u>2.4.4 Školní úspěšnost dle učitele základní školy</u>	28
<u>2.5 Školní neúspěšnost</u>	28
<u>3. Praktická část</u>	30

3.1 Cíl	30
3.2 Výzkumné metody	30
3.3 Organizace a průběh	30
3.4 Dokumentace	31
3.4.1 Výzkumný soubor dětí	31
3.4.2 Test CYRM	34
3.4.3 Test obkreslování	63
3.4.4 Chování dítěte	68
3.5 Shrnutí zkoumání	74
4. Závěr	76
4.2 Resumé	78
4.3 Seznam literatury	81
4.4 Mediální zdroje	83
4.5 Souhrn grafů, tabulek a obrázků užitých v práci	85
4.6 Přílohy	87
4.7 Anotace	98

1. Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem zvolila téma školní zralosti. Před rodičovskou dovolenou jsem pracovala několik let jako učitelka v mateřské škole. V posledním roce před nástupem na rodičovskou dovolenou jsem ve třídě měla několik předškoláků a zajímala jsem se, jak je co nejlépe připravit na vstup do školy. Zajímalo mě také, zda rozdíly v oblasti kognitivních funkcí těchto dětí jsou jen náhodné, nebo se objevují i mezi jinými dětmi na prvním stupni základní školy. Rovněž jsem vyhodnotila, že toto téma je pro mě zásadní i pro případnou budoucí pozici učitelky na prvním stupni základní školy.

Oslovila jsem paní učitelku ve škole, ke které už od střední školy pravidelně docházím na praxe či náslechy, zda by byla ochotná a pomohla mi s plněním praktické části pro mou diplomovou práci. Vzhledem k tomu, že paní učitelka mívá jen první či druhou třídu, byla pro mě ideálním kandidátem nejen ona, ale i děti, jelikož přesně tato skupina mě zajímala nejvíce.

Ve škole jsou na dítě kladeny nové požadavky, které vyžadují určitou vyzrálост dítěte a tyto požadavky předpokládají určitou fyzickou, psychickou i sociální zralost. Vzhledem k tomuto velkému kroku dětí, mě napadlo několik hypotéz, které jsem chtěla do práce zahrnout.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsem se zabývala především vymezením pojmů, školní zralostí a vstupem do školní docházky. Praktická část je věnována vyhodnocení materiálu, získaného prací s dětmi v prvním ročníku základní školy. V této části se věnuji také svým hypotézám. Do části Přílohy jsem vložila materiály, se kterými jsem pracovala.

Cíl práce

Cílem diplomové práce je odpovědět na několik stanovených hypotéz, které mě zajímaly v souvislosti se začátkem školní docházky.

Pracovní postup a stanovené hypotézy

V teoretické části se nejprve pozastavím nad obecným popisem a charakteristice jednotlivých aspektů, které by dítě mělo před vstupem na základní

školu zvládat, jak vypadá zápis, jaká úskalí hrozí při předčasném nástupu do školní docházky.

V praktické části nejprve nastíním, jak sběr dat probíhal a poté je vyhodnotím. Data budou získána z dotazníku, testu obkreslování, testu CYRM a chování dětí během testování.

H1: Děti se sourozenci jsou samostatnější při práci, než jedináčci.

H2: Mezi připraveností chlapců a děvčat existuje výrazný rozdíl.

H3: Chlapci budou mít lepší výsledky v testu obkreslování než děvčata.

H4: Děvčata jsou soustředěnější než chlapci.

H5: Leváků bude maximálně jedna čtvrtina.

2. Teoretická část

2.1 Předškolní období a mladší školní věk

Předškolní věk zahrnuje období od narození do zahájení povinné školní docházky, povětšinou však pojem „předškolní věk“ používáme ve spojitosti s mateřskou školou a ještě konkrétněji ve věku 5-7 let v poslední třídě mateřské školy. Toto použití ovšem není úplně vhodné, protože ne všechny děti projdou předškolní vzdělávací institucí. Mateřská škola nenahrazuje rodinnou výchovu, pouze ji doplňuje a podílí se na rozvoji dítěte, nicméně praxe ukazuje, že předškolní pedagogové musí mnohdy kompenzovat rodinu.

K přechodu od nezávazného dětství ke školáctví přispívá celé předškolní období tím, že dítě má možnost samostatně řešit úkoly, hrát si, samostatně jednat i tvořit, vyjadřovat se nebo naslouchat druhým. Nejen tyto vlastnosti jsou v mateřské škole na denním pořádku.

Děti, které navštěvují mateřskou školu a jsou dostatečně zralé, získávají vhodné návyky v oblasti vědomostí a dovedností, zájmů, postojů, vytváření hodnotového žebříčku či hygienických návyků. Rovněž se projevují s dostatečným sebevědomím osvojenými společenskými návyky, dokáží spolupracovat s ostatními při společných činnostech. Kolem šestého roku jsou emočně vyrovnané, mají méně obav z neúspěchu, dokáží se vyrovnat s kritickým názorem a objevuje se u nich menší množství úzkostí. Děti se také učí respektovat autoritu – učitele a pravidla, která si často ve školkách tvoří. Díky dětské skupině povětšinou podobného věku se učí s vrstevníky komunikovat a vnímat jiné názory a způsoby chování. Cílem mateřské školy není, aby se dítě naučilo číst, psát a počítat, od toho je škola, ale i s těmito aktivitami se předškolák ve školce setká, ale cílem je harmonický vývoj v tomto velmi dynamickém období, který je třeba respektovat.

„Věk hry a přípravy na školu, toto období trvá od 3 do 6-7 let. Konec této fáze není určen jen fyzickým věkem, ale především sociálně, nástupem do školy. Ten s věkem dítěte sice souvisí, může oscilovat v rozmezí jednoho, eventuálně i více let. Předškolní věk je charakteristický stabilizací vlastní pozice ve světě a diferenciací

vztahu ke světu. V jeho poznání dítěti pomáhá představivost, pro předškolní věk je typické fantazijní zpracování informací a intuitivní uvažování, které ještě není regulováno logikou. Dítě své představy přizpůsobuje vlastním možnostem poznání i aktuálním potřebám. Přetrvávající egocentrismus ovlivňuje uvažování i komunikaci, dítě ulpívá, který pro ně představuje určitou jistotu. Předškolní věk je označován také jako období iniciativy, dítě má potřebu něco zvládnout, vytvořit a potvrdit tak svoje kvality. K postupné diferenciaci dochází i v sociální oblasti, pro niž je typický přesah rodiny a rozvoj vztahů s vrstevníky. Toto období je třeba chápat jako fázi přípravy na život ve společnosti. Aby to bylo možné, musí dítě přijmout řád, který chování k různým lidem v různých situacích upravuje. Musí se naučit prosadit se i spolupracovat, což je důležité především v rovnocenné vrstevnické skupině. Vývojově podmíněné změny se odrazí ve hře, v předškolním období začíná v této oblasti důležitá sdílená aktivita, která vyžaduje sebezprosažení i přizpůsobení ostatním, tj. prosociální chování.“¹

2.2 Vymezení pojmů

2.2.1 Školní zralost

Školní zralost v „ pedagogicko – psychologickém pojetí znamená stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy. Psychologové zdůrazňují, že pojem školní zralost akcentuje aspekt biologický, tj. vnitřní, který vychází z dispoziční složky dětského organismu a z procesu zrání. Na základě toho byly zkonstruovány diagnostické testy měřící úroveň školní zralosti.“²

Pod pojmem „školní zralost“ jsou nejčastěji zahrnuty tři základní složky:

a) fyzická zralost, tuto zralost posuzuje pediatr

---

¹ VÁGNEROVÁ Marie, *Vývojová psychologie, Dětství a dospívání*, 2012, druhé, rozšířené a přepracované vydání, Univerzita Karlova v Praze, s.530, ISBN 978-80-246-2153-1, str. 177

² PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. Nové, rozšířené a aktualizované vydání Praha: Portál, 2009, 395 s., ISBN 978-80-7367-647-6. (s. 304)

b) psychická zralost, tato zralost je určena zráním organismu

c) emocionální a sociální zralost, tato zralost se projevuje v sociálním prostředí, prostřednictvím chování a jednání

V praxi školní zralost u dětí posuzuje pediatr po dovršení pěti let, pedagogové mateřské školy v posledním roce před nástupem do školy a tudíž povinného vzdělávání a učitelé základní školy při zápisu.

Definice školní zralosti existuje poměrně velké množství, jelikož každý autor na ni nahlíží trochu jinak, převážně se však shodují, že jde o stav organismu dítěte, který musí být na takové úrovni, aby umožňoval adaptaci na prostředí školy a přijetí role žáka. Jedná se tedy o komplex schopností a dovedností s nimiž by mělo dítě vstupovat do první třídy základní školy. Používáním pojmu „školní zralost“ však zdůrazňujeme biologický aspekt tedy proces zrání.

„Nástup dítěte do základní školy je důležitým mezníkem v jeho životě. Dítě získává novou roli školáka, která mu přináší vyšší sociální prestiž. Nástup do školy ovlivňuje celou jeho osobnost. Na tuto roli se připravuje v rodině a v předškolním zařízení, i když ji stále chápe jako hru. Škola je místem, kde dítě prosazuje svoje schopnosti, podává nějaký výkon, realizuje se ve skupině vrstevníků a je místem socializace. Důležité je navázat dobrý kontakt s učitelem. Učitel je právě i pomocníkem v adaptaci na školu a zvládnutí role školáka“³.

Na webových stránkách www.grafomotika.cz jsem objevila pěkné rozdělení“

- „Školní zralost je závislá na zrání organismu.“
- „Školní připravenost je ovlivněna učením.“

Příčiny školní nezralosti

Příčiny školní nezralosti se objevují v různých oblastech vývoje dítěte a jsou ovlivněny vnitřními nebo vnějšími faktory ve vývoji dítěte. Dítě může působit neklidně nebo naopak utlumeně, být impulzivní a nesoustředěné, téká mezi činnostmi, špatně navazuje kontakt s učitelem i spolužáky.

---

³ BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M.: *Strategie ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a specifické poruchy učení*, Paido, Brno, 2007, ISBN 978-80-7315-140-9

Tento pojem použit ve školní praxi značí, že proces zrání byl zpomalen nebo dočasně zastaven z určitých důvodů. U předškolního dítěte mohl být proces zrání zpomalen, dočasně zastaven či vrácen do minulého stádia z důvodu nemoci. V případě *školní nezralosti* však dosud nebyla dosažena vhodná úroveň pro zvládnutí školní zralosti. *Nezpůsobilost* pro školní docházku značí, že proces zrání neprobíhá normálně a dítě nikdy nedosáhne potřebných kvalit, aby splnil normu školní zralosti.

Opatření pro školsky nezralé děti

V případě že se nám, dětskému lékaři či učitelkám v mateřské škole jeví dítě jako školsky nezralé. Vždy je vhodné nemávnout nad tímto podezřením rukou, ale zeptat se na názor nějakého odborníka, včasný zásah může dítěti zajistit následný klidný začátek školní docházky. V případě, že se dítě jako školsky nezralé projeví, nastávají asi tři možnosti, jak s tímto zjištěním dále pracovat:

1. Zaměřené rozvíjení a náprava

„Dnešní tendence směřuje k ověření školní připravenosti dostatečně včas před předpokládaným vstupem do školy, aby v případě potřeby bylo možno využít zbývajících času k cílené pomoci, např. k logopedické nápravě řeči, k rozvíjení jemné motoriky, k nácviku osamostatňování atd. V řadě pedagogicko-psychologických a dalších pracovišť byly vypracovány komplexní programy zaměřené na rozvíjení funkcí a schopností pro školu zvláště významných. Děti docházejí s rodiči pravidelně do poradny k nápravným a rozvíjícím cvičením, prováděným formou hry individuálně či v malé skupině. Rodiče podle svých schopností pokračují v nácviku doma.

Procvičuje se zejména třídění a seskupování předmětů podle množství, tvaru, barvy, velikosti, účelu, skládání a rozkládání celků (obrázků, stavebnic, skládanek, vět, vyprávění atd.), logické myšlení řešením jednoduchých hádanek a hříček, paměť, pozornost, smyslová orientace a rozlišování, orientace v prostoru (zvláště vpravo – vlevo), výslovnost, slovní zásoba a povšechné vyjadřovací schopnosti, jemná motorická koordinace (zacházení s tužkou, nůžkami) a vizuomotorická koordinace (kreslení, omalovánky a domalovánky), spolupráce a dělba rolí při společných úkolových hrách atd.

Téměř 95 % dětí v posledním roce před školou navštěvuje mateřské školy, jimž tedy přísluší v přípravě pro školu mimořádná úloha. Cílená předškolní výchova je součástí výchovného programu mateřských škol. Zejména pro děti s nižším výchovným standardem a menší podnětností představuje předškolní příprava významnou pomoc.“⁴

2. Vyrovnávací třída

Tato možnost v současné době není příliš běžná. Kdysi byly tyto třídy zřizovány pro děti, kterým bylo třeba věnovat se více individuálně, probírat učivo pomaleji a pro které byl nástup do běžné školní docházky problematický a maximální počet dětí ve třídě byl 15 dětí.

Nyní jsem objevila zmínku o vyrovnávacích třídách pouze ve spojitosti s cizinci pro usnadnění přechodu do České republiky a seznámení se s jazykem.

3. Odklad školní docházky

K odkladu školní docházky se zmiňují více v kapitole 2.3.2.

2.2.2 Školní připravenost

K tomuto pojmu existuje ekvivalent „školní zralost“, který jsem popisovala výše. Využívání obou termínů se však v posledních letech významově liší.

Zatímco školní zralost se vnímá hlavně jako záležitostí vnitřní, respektuje biologické zrání, školní připravenost se vztahuje k vnějším činitelům, procesům učení. Nezastupitelný význam má v tomto směru rodina, jejíž hodnoty a postoje dítě přebírá.

Školní připravenost tedy můžeme vnímat jako souhrn všech výchovných vlivů v předškolním věku na dítě, tedy odraz výchovy na dítěti.

„Míru zvládnutí role školáka ovlivňují i postoje a kompetence, které závisí na sociální zkušenosti. Jde o postoj ke škole a o hodnotu, jakou rodina přičítá školnímu vzdělávání, důležitá je i úroveň sociální připravenosti dítěte, jeho sociální

---

⁴ ŘÍČAN Pavel, VÁGNEROVÁ Marie a spolupracovníci, *Dětská klinická psychologie*, 1. Vydání, Avicenum Praha 1991, s 360, ISBN 80-201-0131-4, str. 127

dovednosti, které škola považuje za samozřejmé a od svých žáků je vyžaduje. Pokud by dítěti z nějakého důvodu chyběly, může to pro něj představovat značný problém. Nedostatečná připravenost na školu i rozdílnost v hodnotách a normách rodiny a školy zvyšuje riziko neúspěšnosti, protože dítě se musí najednou naučit příliš mnoho a obvykle ani nemá velkou motivaci učit se něčemu, co jeho rodina nepovažuje za důležité.“⁵

2.2.3 Pracovní zralost

„Školsky zralé je dítě, které už dovede dobře rozlišit hru od povinnosti a zadaný úkol se snaží splnit a dokončit, a to i tehdy, objeví-li se překážky. Dovede přijmout nezávisle na něm daný program vyučovacího dne a podřídit se rytmu vyučovacích hodin. Důležitá je schopnost sebeřízení: umět kontrolovat okamžité nápady a impulsy a delší dobu vědomě zaměřovat pozornost žádoucím směrem i k podnětům, jež samy o sobě nejsou lákavé novostí či proměnlivostí. K pracovní zralosti patří i odpovídající psychomotorické tempo.“⁶

Pro nového školáka je úroveň pracovní zralosti důležitá, úzce totiž souvisí s motivací. Dítě by již mělo být schopno pracovat i na úkolu, který pro něj není příliš zajímavý a udržet tak záměrnou pozornost. Zda dokáže dítě udržet pozornost, může rodič snadno zjistit i doma, dokáže-li dítě vydržet sledovat Večerníček, poslouchat pohádku nebo společně tvořit bez odbíhání či lezení na židli apod. Schopnost samostatně pracovat a zodpovídat sám za sebe, své věci, se formuje několik let. Skvělým počátkem tohoto uvědomění je dokázat dokončit úkol, který si dítě samo zadá, ať už se jedná o nakreslení obrázku či stavění z kostek, je to znakem aktivního a zvědavého dítěte. Dítě si může samo pro sebe předřikávat jednotlivé kroky, které je třeba při řešení úkolu udělat, dospělým tento komentář nemusí přijít logický, nicméně je důležité, že dítě ví, co dělá. Rodiče by také měli dítě učit zodpovědnosti, v počátku o školní brašnu a domácí úkoly, ideálně začít s tím hned v počátku školní docházky. Zodpovědností o školní brašnu, je myšleno chytání

---

⁵ VÁGNEROVÁ Marie, *Vývojová psychologie, Dětství a dospívání*, 2012, druhé, rozšířené a přepracované vydání, Univerzita Karlova v Praze, s.530, ISBN 978-80-246-2153-1, str. 258

⁶ ŘÍČAN Pavel, VÁGNEROVÁ Marie a spolupracovníci, *Dětská klinická psychologie*, 1. Vydání, Avicenum Praha 1991, s 360, ISBN 80-201-0131-4, str.125

učebnic a sešitů na následující den tak, aby dítě vědělo co kde má. Zpočátku rodič pomáhá, později jen kontroluje.

2.2.4 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

„Rámcově vzdělávací program pro předškolní vzdělávání vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Tato pravidla se vztahují na pedagogické činnosti probíhající ve vzdělávacích institucích zařazených do sítě škol a školských zařízení. Jsou závazná pro předškolní vzdělávání v mateřských školách, v mateřských školách s programem upraveným podle speciálních potřeb dětí a v přípravných třídách základních škol.“⁷

Oblasti vzdělávacího plánu berou ohled na přirozený vývoj dítěte, zrání CNS, učení a přirozený život. Těchto oblastí pro předškolní vzdělávání je pět a jsou rozlišeny na základě vztahů, které si dítě vytváří:

1. Dítě a jeho tělo

„Záměrem vzdělávacího úsilí v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a nervosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj pohybových i manipulačních dovedností, učit dítě sebeobslužným dovednostem a vést ho ke zdravým životním návykům a postojům.“⁸

2. Dítě a jeho psychika

„Záměrem vzdělávání v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření. Dále stimulovat osvojování a rozvoj vzdělávacích dovedností dítěte a povzbuzovat ho v dalším rozvoji, poznávání a učení. Tato oblast zahrnuje tři „podoblasti“ – Jazyk a řeč, Poznávací schopnosti a funkce, myšlenkové operace, představitivost a fantazie a Sebeobjekt, city a vůle.“⁸

---

⁷ *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*, Výzkumný ústav pedagogický v Praze, Nakladatelství TAURIS, dotisk prvního vydání, 2010, 48 str., ISBN 978-80-87000-33-5

⁸ FICHNOVÁ Katarína, Szobiová Eva, *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí, Náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*, Portál s.r.o., Praha 2007, 136 str., ISBN 978-80-7367-323-9, s.13, 14, 15

3. Dítě a ten druhý

„Záměrem vzdělávání v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů.“

4. Dítě a společnost

„Záměrem vzdělávání v oblasti sociálně-kulturní je uvést dítě do společenství ostatních lidí, do života v lidské společnosti i do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje, přijmout základní všeobecně uznávané společenské, morální a estetické hodnoty a podílet se na utváření společenské pohody.“⁸

5. Dítě a svět

„Záměrem vzdělávání v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí.“⁸

2.2.5 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

„Základní vzdělávání navazuje na předškolní vzdělávání a na výchovu v rodině. Je jedinou etapou vzdělávání, kterou povinně absolvuje celá populace žáků, a to ve dvou obsahově, organizačně a didakticky navazujících stupních.

Základní vzdělávání na **1. stupni** usnadňuje svým pojetím přechod žáků z předškolního vzdělávání a rodinné péče do povinného, pravidelného a systematického vzdělávání. Je založeno na poznávání, respektování a rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka (včetně žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků nadaných a mimořádně nadaných). Vzdělávání svým činnostním a praktickým charakterem a uplatněním odpovídajících metod motivuje žáky k dalšímu učení, vede je k učební aktivitě a k poznání, že je možné hledat, objevovat, tvořit a nalézat vhodnou cestu řešení problémů.

Základní vzdělávání vyžaduje na 1. i na 2. stupni podnětné a tvůrčí školní prostředí. Je založeno na poznávání, respektování a rozvíjení individuálních potřeb, možností a zájmů každého žáka. Zajišťuje, aby se každý žák prostřednictvím výuky přizpůsobené individuálním potřebám, případně s využitím podpůrných opatření, optimálně vyvíjel a dosahoval svého osobního maxima. K tomu se vytvářejí i odpovídající podmínky pro vzdělávání všech žáků. Hodnocení žáků musí být postaveno na plnění konkrétních a splnitelných úkolů, na posuzování individuálních změn žáka a pozitivně laděných hodnotících soudech. Žákům musí být dána možnost zažívat úspěch, nebát se chyby a pracovat s ní.

V průběhu základního vzdělávání žáci postupně získávají takové kvality osobnosti, které jim umožní pokračovat ve studiu, zdokonalovat se ve zvolené profesi a během celého života se dále vzdělávat a podle svých možností se aktivně podílet na životě společnosti.⁹

2.2.6 Zákony a vyhlášky

Vzdělávání v České republice upravuje školský zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ze dne 24. září 2004. Na něj navazuje vyhláška 72 ze dne 9. února 2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních, vyhláška 73 ze dne 9. února 2005 o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných a také vyhláška 48/2005 Sb. o základním vzdělávání a plnění povinné školní docházky.

„Organizaci základního vzdělávání včetně možnosti zřízení přípravných tříd základní školy upravuje § 46 a 47 školského zákona. Průběh základního vzdělávání se řídí § 49 a 50 školského zákona. Podrobnosti o organizaci a průběhu základního vzdělávání stanoví Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „ministerstvo“) ve vyhlášce č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých

---

⁹ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*, RVP ZV_2017_červen.pdf, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/43792/>, str. 8

náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů. Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků nadaných a mimořádně nadaných upravují § 16 a 17 školského zákona a vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.¹⁰

2.3 Kritéria posouzení školní zralosti

Podle Školského zákona (č. 561 Sb. z roku 2004) začíná povinná školní docházka dítěte počátkem školního roku následujícího po dosažení 6. roku věku dítěte. Do školy mohou být, na žádost zákonných zástupců, přijaty i děti, které šesti let dosáhnou až v měsících do konce stejného kalendářního roku (září-prosinec), pokud jsou tělesně i duševně vyspělé. Oproti tomu šestileté děti, které pro zahájení školní docházky nejsou přiměřeně tělesně a duševně vyspělé, mohou využít odkladu školní docházky, ta lze odložit maximálně do dovršení osmého roku věku. Pro odklad školní docházky je třeba žádosti zákonných zástupců, potvrzenou rozhodnutím dětského lékaře a poradenského zařízení.

Škola vnáší do života dítěte velké množství nových podnětů a pro jeho vývoj je vítaným a nezastupitelným prostředím. Určitá tělesná zdatnost a odolnost organismu je nutná pro plnění činností, které s sebou školní docházka přináší. Mezi nejčastější změny se řadí:

- Pravidelná každodenní docházka do školy, včetně ranního vstávání a denní režim.
- Nutnost soustředit se, být v klidu, udržet pozornost po dobu vyučovací hodiny, tj. 45 minut. (Na začátku docházky jsou fyziologické možnosti udržení pozornosti cca 10-15minut.)
- Odloučení od rodiny na velkou část dne, nové prostředí, noví dospělí, nové děti.
- Převážně organizovaná a kolektivní činnost.

---

¹⁰ *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, RVP ZV_2017_červen.pdf*, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/43792/>, str. 8

- Nutnost respektovat autoritu učitele/lky.
- Zvyšující se nároky na samostatnou komunikaci, vnímání verbálních instrukcí, náročnost úkolů a koordinaci ruky a oka (psaní).
- Práce pro vzdálené cíle, první zkušenosti s tímto typem učení. Dítě se učí, přestože mu zatím uniká budoucí význam.

2.3.1 Diagnostika školní zralosti

Norma školní zralosti je zjišťována prostřednictvím standardizovaných testů používaných v pedagogicko – psychologických poradnách. Nejznámější z těchto testů je „Orientální test školní zralosti“ neboli „Jiráskův test“ v tomto testu jsou tři úlohy: Kresba lidské postavy, napodobení psacího písma a obkreslení deseti teček. Tento test je stále velmi populární, využívaný a průkazný. Mezi přílohy vkládám ukázky Jiráskova testu školní zralosti z mého archivu prací dětí v mateřské škole.

Neformálním zjišťováním školní zralosti se zabývají i učitelky v mateřské škole v posledním roce docházky před nástupem na základní školu. Vzhledem k očekávaným dovednostem a kompetencím nutných pro úspěšný začátek školní docházky a na základě znalostí, pozorování a srovnávání velkého počtu dětí a jejich výkonů, dokáže učitelka rozpoznat případné odchylky. V případě pochybností osloví rodiče nebo zákonné zástupce dětí a může pomoci i s kontaktováním poradenského zařízení (pedagogicko-psychologickou poradnu nebo speciálně pedagogické centrum).

2.3.2 Odklad školní docházky

Pro odklad školní docházky je třeba podat písemnou žádost zákonného zástupce dítěte, k této žádosti je nutné mít doporučující posouzení příslušného školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Pokud je dítě v lékařské péči a k odkladu školní docházky dochází z důvodu jiných zdravotních problémů než školní nezralost, je třeba i posudek tohoto odborníka, např. neurolog, kardiolog. O odkladu školní zralosti rozhoduje ředitel školy podle §37 odst.1 školského zákona, začátek povinné školní docházky však lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, ve kterém dítě dosáhne osmi let.

V posledních letech až čtvrtina dětí, která přišla k zápisu, nakonec do školy nenastoupí, ne všechny odklady jsou ovšem nutné. Odklad je však řešením v případě, kdy má dítě problémy v oblasti řeči, s pozorností, v grafomotorické oblasti, s tempem pracovního tempa či problémy vědomostního rázu. Rozhodně by však neměl být administrativní záležitostí a v případě schváleného odkladu by tento čas měl být využit k rozvoji a stimulaci vývoje.

2.3.3 Předčasné zahájení školní docházky

V novele školského zákona č.49/2009 Sb. V §36 odst. 3 umožňuje od školního roku 2010/2011 zápis a případný nástup do školní docházky i dětem, které teprve po zahájení školního roku dosáhnou věku šesti let, pokud jsou dostatečně fyzicky i duševně vyspělé. Podmínkou přijetí je také doporučující vyjádření školského poradenského zařízení a odborného lékaře, které k žádosti přiloží zákonný zástupce.

Předčasný nástup do školy by měli rodiče velmi pečlivě zvážit, jelikož v případě neúspěchu mohou dítěti způsobit velké problémy. V současné době je věkový průměr dětí v prvním ročníku mnohem vyšší, než bývalo zvykem. Zhruba každé páté dítě nastupuje do školy s odkladem, může tedy mít v době nástupu sedm let, oproti tomu dítě s předčasným nástupem, může mít teprve před šestým rokem věku.

Nejde však pouze o velký věkový rozdíl mezi dětmi. Předčasný nástup chtějí rodiče často pro to, že je dítě „moc šikovné“, nejde však vycházet pouze z rozumových schopností, nýbrž je třeba vzít v úvahu zralost centrální nervové soustavy, schopnost soustředit se, sociální a emoční zralost. Jeho výkony ve škole mohou být nadprůměrné, ale při porovnání se staršími spolužáky se snadno může tato „nadprůměrnost“ stát „podprůměrem“. Děti ve škole také navazují různé sociální vazby, které v případě slabšího sociálního chování mohou způsobit, že tyto důležité vazby nebudou navázány vhodně a dítě se bude z kolektivu spíš vyčleňovat.

„Druhá poznámka je z vývojové psychologie. Ta nám říká, že doba kolem šestého a sedmého roku je doba velkých nároků na nervový systém dítěte. Děti se vytáhnou a vyrostou, ztratí dětskou baculatost, v repertoáru psychických funkcí se objevuje řada nových prvků, přičemž zrání nervového systému postupuje u každého

dítěte poněkud jinak, a k tomu všemu do první třídy nastupují děti tak rozdílného věku (a v důsledku toho i rozdílné zralosti nervového systému), jak tomu nebude už nikdy v budoucnosti. V první třídě se totiž setkávají děti sotva šestileté s dětmi už sedmiletými, což představuje rozdíl jedné šestiny věku a přibližně 15% intelektové i jiné výkonnosti. A když se do toho zaplete známá skutečnost, že u chlapců probíhá proces nervového vyžívání poněkud pomaleji než u děvčat a že chlapci mají obecně i více všelijakých jiných drobných poruch ve funkci nervového systému, jsme zase zpět u případu toho nešťastného prvňáčka.¹¹ Tento text je lehce vytržený z kontextu, nicméně zahrnuje body, které jsem zmiňovala výše, tedy ty, které je třeba zvážit.

Pro každého nového školáka jsou důležité školní úspěchy, které jej motivují k dalšímu učení a vytváří se postoj, jak bude k učení přistupovat. Naopak neúspěchy mohou dětskou psychiku hodně podrazit, obzvlášť u dítěte, které nastoupilo předčasně do školní docházky. Rodiče jsou pro dítě ještě stále nejdůležitějšími osobami a dítě v nich potřebuje cítit oporu, může se však stát, že najednou nejsem výkony dítěte nadprůměrné, ale průměrné, rodiče jsou rozčarování a dítě cítí selhání.

2.3.4 Zápis do školní docházky

Zápis do školní docházky je velkým krokem k nové roli školáka. Zápis je spojený i se základní diagnostikou dítěte, prostřednictvím pozorování, rozhovoru s dítětem a jednoduchým testem.

Pozorováním zjišťujeme základní projevy dítěte, jak reaguje na cizí osobu, vyjadřovací schopnosti a s nimi i případné vady řeči, orientaci v situaci, jeho sebevědomí a samostatnost. Rozhovorem se dozvídáme informace o dítěti od dítěte a jeho přehled o okolí. Jako test se používá Orientační test školní zralosti od Jiráska.

Zápisem dítě provází nejčastěji učitelé či učitelky prvních tříd, kteří jsou dostatečně zkušení pro posouzení školní zralosti. Dítě u zápisu nestráví příliš mnoho času, tento čas a jeho využití je tedy sestaveno tak, aby bylo možné postřehnout všechny potřebné složky pro posouzení školní zralosti z pohledu učitele.

---

¹¹MATĚJČEK Zdeněk, *Škola rodičů*, MAXDORF s.r.o., 2000, 285 s, ISBN 80-85912-29-5, kapitola Neúspěšný prvňáček – úspěšný maturant, s.54

Zápis do školy je upraven **zákonem č. 49/2009 Sb.** Rodič nebo jiný zákonný zástupce plní povinnost přihlásit dítě k zápisu k povinné školní docházce v době dané zákonem od 15. ledna do 15. února kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku.

2.3.5 Složky školní zralosti

„Jsou dána určitá kritéria, která musí dítě před vstupem do školy zvládnout. Jedná se o soubor požadavků v oblasti tělesné, duševní i sociální“¹²

2.3.5.1 Fyzické předpoklady

Před dovršením šestého věku dítěte dochází k rychlému růstu a tím ke změně proporcionality postavy. Děti drobnějšího vzrůstu mohou mít slabou tělesnou konstituci, můžou se projevit problémy s každodenním nošením školní tašky či únavou, ale také se mohou objevit pocity nedostatečnosti vůči větším a silnějším spolužákům. Problém s nepřiměřenou váhou školní aktovky není tak neobvyklý jak by se mohlo zdát. Je doporučováno, že aktovka by měla vážit maximálně 10% celkové hmotnosti dítěte, četla jsem výzkum, kde bylo zjištěno, že pouhých 17,5% dětí nosí aktovku přiměřené hmotnosti. Takové přetěžování v nízkém věku není radno brát na lehkou váhu, přetěžování může vést k bolestem zad a ovlivňuje také držení těla.

Zahájení školní docházky představuje pro většinu dětí zvýšenou zátěž, mezi fyzické předpoklady můžeme také zařadit imunitu dítěte. Děti se slabší imunitou mohou mít díky časté nemocnosti vyšší absenci, která vede k meškání vyučovacích hodin a učiva a zvyšuje nároky na dohánění učiva, což může vyvolat stres. Je tedy vhodné v případě časté nemocnosti v předškolním věku konzultovat tuto skutečnost s lékařem a zvážit odklad školní docházky, který by v tomto případě mohl dítěti poskytnout čas na dozrání imunitního systému.

Kdysi se často používala tzv. „Filipínská míra“, kdy si dítě má být schopno sáhnout pravou rukou přes hlavu na levé ucho. Dnes se již používá zřídka, naopak stále platí tzv. „Růstový věk podle Kapalinova indexu výšky k poměru hmotnosti“ z něhož vyplývá, že průměrné šestileté dítě měří asi 120cm a

---

12 KLENKOVÁ Jiřina, KOLBÁBKOVÁ Helena, *Diagnostika předškoláka – správný vývoj řeči dítěte*, Brno 2005, 125 s, ISBN str,5

váží 20kg. K posouzení tělesné zralosti můžeme přiřadit také „kostní věk“, neboli zjištění osifikace kostí a úroveň dentice.

„Aspekty tělesného vývoje jsou věcí lékařského posouzení, které provádí obvodní dětský lékař v rámci jednotných preventivních prohlídek, a to v klíčovém bodě pěti let, tak, aby do nástupu do školy byl ještě čas přijmout určitá opatření, je-li jich třeba. Přitom hledisko tělesného vývoje a tělesného stavu na jedné straně a psychické a sociální vyspělosti na straně druhé nemusí být v jednotlivých případech vždy v plném souladu: známe děti tělesně zdatné, ale psychicky či sociálně zřetelně nezralé, a naproti tomu děti drobné, tělesně vyhlížející jako mladší, avšak pro školu vyspělé. Proto je při posuzování připravenosti pro školu zapotřebí úzké spolupráce mezi psychologem, dětským lékařem, případně dalšími odbornými lékaři podle povahy případu (neurologem, psychiatrem, foniatrem), jakož i dalšími odborníky (logopedem), stejně jako s učitelkami mateřské školy.“¹³

Jemná a hrubá motorika

„Pohybové schopnosti dítěte (motorické schopnosti, motorika) a řeč se vzájemně ovlivňují. U dítěte, u něhož probíhá správný pohybový vývoj, nastupuje většinou v odpovídajícím období i vývoj řeči. Při postižení pohybového ústrojí, nebo opožděném motorickém vývoji bývá často opožděn i vývoj řeči. Neobratné děti mívají více nedostatků ve výslovnosti než děti pohybově průměrné. Proto je důležité u dětí rozvíjet hybnost celého těla (tzv. hrubou motoriku), hybnost ruky (jemnou motoriku) i obratnost mluvidel (motorika mluvních orgánů).

Hrubá motorika zahrnuje pohyblivost celého těla. Musíme sledovat koordinaci jednotlivých pohybů. Zdokonalování hrubé motoriky provádíme při chůzi, běhu, poskocích, při hrách s míčem.

Cvičení jemné motoriky ruky a prstů je stejně důležité jako rozvíjení celkové motoriky. Vyplývá to nejen z potřeby připravit dítě na psaní, ale i z úzké souvislosti funkce ruky a řeči. Pokud má dítě obratnou ruku a prsty, mívá

---

13 ŘÍČAN Pavel, VÁGNEROVÁ Marie a spolupracovníci, *Dětská klinická psychologie*, 1. Vydání, Avicenum Praha 1991, s 360, ISBN 80-201-0131-4, str. 122

i obratná mluvidla. Je-li však obratnost ruky a prstů snížena, mohou se projevit potíže ve vývoji řeči.“¹⁴

Zjišťování jemné motoriky je zaměřeno na manuální zručnost dítěte. Sledujeme dítě při hraní a všímáme si obratnosti rukou. Zapínání a rozepínání knoflíků, navlékání korálků, vystřihování a trhání papíru, držení tužky, skládání z kostek nebo puzzle nám krásně ukáže, jak na tom dítě je. Nemůže posuzovat dítě na základě jednoho pozorování!

Grafomotorika a kresba

Grafomotorika je rozvíjena spolu s dalšími složkami gramotnosti, úroveň grafomotorických schopností v předškolním věku je důležitá pro roli budoucího školáka. Je ovlivněna úrovní vývoje jemné a hrubé motoriky. Jedná se o soubor psychických činností. Ruku v ruce s grafomotorikou jde také vizuomotorika, tj. zrak + motorika.

Pracovní listy využívané v mateřských školách, tvoří ucelený systém předškolní průpravy, rozvíjí se tak kreslení, koordinace ruky a oka, rozumové schopnosti i řeč, zrakové a sluchové vnímání, předčíselné a předmatematické představy, geometrické tvary, orientace v prostoru a čase. Nejen díky těmto věcem jsou často zařazovány do předškolní přípravy, obzvlášť v poslední třídě mateřské školy. Učitel/ka by však měl/a dodržovat určité zásady pro zadání:

- Je to hra.
- Na dítě nespěcháme a motivujeme jej.
- Stačí jeden pracovní list, není třeba více.
- Opakování dělá mistra.
- Dbáme na správný úchop.

Pro posouzení úrovně grafomotoriky u dítěte sledujeme:

- Správné sezení a držení psacího náčiní.

---

14 KLENKOVÁ Jiřina, KOLBÁBKOVÁ Helena - *Diagnostika předškoláka – správný vývoj řeči dítěte*, Brno 2005, 125 s, ISBN str. 18

- Jakým způsobem dítě manipuluje s kresebným materiálem.
- Uvolněnost ruky a plynulost pohybu.
- Zaplnění plochy papíru.

„Dětská kresba je ukazatelem jak grafomotorických schopností . vizuomotorické koordinace, tak i citového vnímání světa kolem sebe. Kresby dětí předškolního věku velice nápadně odrážejí výchovné vlivy rodinného prostředí, citové zázemí či frustraci psychických potřeb u dětí, vyrůstající v narušené rodině či bez rodiny. Kresba má pro dítě i velký výchovný vliv, zejména v navazování kontaktu a účinné spolupráce s rodiči nebo starším sourozenci.,¹⁵

Lateralita

V předškolním věku se preference pravé nebo levé ruky utvrzuje a v době nástupu do školy by měla být již zformována, přesto se může stát, že je dítě stále nevyhraněné.

„Lateralitou rozumíme přednostní užívání jednoho z párových orgánů, tj.asymetrii párových orgánů hybných(ruky, nohy) nebo smyslových(oka,ucha). Lateralita je projevem dominance odpovídajících korových polí mozku. Lateralita může být tvarová nebo funkční. Tvarová lateralita je zřejmá,např.. při porovnání pravé a levé poloviny obličeje, které u žádného člověka nejsou stejné. Funkční lateralita se projevuje přednostním užíváním jednoho z párových orgánů, který pracuje rychleji a kvalitněji. Asymetrie v motorické oblasti se projevuje nejen u horních a dolních končetin, ale také např. u mimického svalstva v obličeji. Lateralizace souvisí se stupněm specializace mozkových hemisfér na určité funkce nebo procesy. Podle převahy užívaného orgánu rozlišujeme praváctví, leváctví a ambidextrii, tj. nevyhraněnou lateralitu, při které jedinec používá obou rukou na stejné úrovni. Leváctví a praváctví nejsou dva protipóly, ale kontinuum, které směřuje od vyhraněného praváctví na jedné straně přes nižší stupeň

---

¹⁵TRÁSOHLAVÁ Zdeňka, *Dřív než půjde do školy*, Avicenum 1990, s.126, ISBN 08-016-90, str. 46

vyhraněnosti k ambidextrii (tj.obourukosti) a dále pokračuje přes méně vyhraněné leváctví až k leváctví výraznému.“¹⁶

2.3.5.2 Psychické předpoklady

- **Kognitivní a percepční zralost**

Rozvoj analyticko – syntetické činnosti mozku.

Zrakové vnímání

Dozrávání zrakového vnímání je velmi důležité pro schopnost číst a psát. Zatímco předškolní děti vidí lépe na dálku, pro školní dítě je důležitý rozvoj vidění na blízko a rozlišování detailů. Tento vývoj vizuální diferenciacce umožňuje dítěti vnímat rozdíly mezi podobně vypadajícími písmeny, např. „b a p“, „m a n“, rozlišování směru, detaily na obrázku, rozlišování tvarů, zrakovou analýzu a syntézu (skládání a rozkládání) a prostorovou orientaci. Při zrakové percepci jsou zapojeny různé struktury mozku, které však nedozrávají současně.

Sluchové vnímání

Vývoj sluchového vnímání probíhá rychleji než u zraku. Dítě nejprve vnímá řeč jako celek a posléze začíná rozlišovat jednotlivá slova, slabiky a hlásky. Kolem pátého roku začínají děti vnímat a rozlišovat první hlásku slova, poslední a nejobtížnější je určit hlásku uprostřed slova. Po pátém roce již děti dokáží rozvíjet význam slov a většina šestiletých dokáže ve svém rodném jazyce bez výraznějších obtíží rozlišovány fonémy v mluvené řeči.

Nesmím zapomenout zmínit důležitost sluchové paměti. Ve škole hraje velkou roli, jelikož většina instrukcí je podávána verbálně. Dítě musí informaci zachytit a vhodně ji zpracovat, ke sluchovým podnětům se nedá vracet, mají krátké časové trvání. Oslabení sluchové paměti se promítne i do písemného projevu, např. diktáty, pětiminutovky.

---

¹⁶ ZELINKOVÁ Olga, *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*, 10. Zcela přepracované a rozšířené vydání, Praha, Portál 2003, 264s, ISBN 80-7178-800-7, str.139

Řeč je lokalizována v levé mozkové hemisféře, ale vnímání hlásek má na starost hemisféra pravá, pro školní úspěšnost je tedy velmi důležitá spolupráce obou hemisfér a ta závisí na rovnoměrnosti jejich zrání.

Paměť a pozornost

Pro zvládnutí školních požadavků je nutná určitá kapacita paměti a také schopnost záměrného zapamatování. Není tedy překvapením, že paměťové funkce se intenzivněji rozvíjejí mezi šestým až dvanáctým rokem. Zrychluje se zpracování informací, zvyšuje se kapacita paměti, dochází k osvojení paměťových strategií a jejich využívání. Děje se tak vlivem stimulace, zráním a snaze vyhovět požadavkům, které jsou na paměť kladeny.

Pozornost a její vývoj závisí na určitém stupni zralosti centrální nervové soustavy, zlepšuje se učením a je ovlivňována zkušenostmi. Schopnost koncentrace pozornosti by se nástupem do školy měla zlepšit a je to důležitý ukazatel školní zralosti, stejně jako schopnost soustředit se alespoň 10 minut na jednu činnost a dokázat uvědoměle vnímat a rozlišovat důležité a nedůležité podněty ze svého okolí.

Dítě zralé na školní docházku by mělo být schopno vytvořit větu o osmi slovech a dokázat si zapamatovat tři pokyny najednou.

Myšlení

Dítě by před vstupem do školy mělo mít přiměřené vlastnosti týkající se přírody, společenského fungování, člověka, fungování věcí, rozumět jednoduché chronologii, tříditi věci a rozeznat barvy. Rozumět jednoduchým pojmům souvisejících s časem, mít základní početní vědomosti a dokázat přiřadit slova nadřazená a podřazená.

Řečové a komunikační dovednosti

Zralé dítě by mělo mluvit ve větách bez výrazných chyb ve větné stavbě a gramatice, vnímáme také schopnost dítěte komunikovat a vést sociální konverzaci. Před nástupem do školní docházky by měla být kvalitní artikulace většiny hlásek, u hlásek „r a ř“ je tolerance nesprávné výslovnosti do sedmi let.

Mezi pátým a šestým rokem by měla být řeč dobře vybudovaná ve všech rovinách. Výslovnost by měla již být správná. „Dítě používá všechny slovní druhy, mluví gramaticky správně, jeho slovní zásoba je na takové úrovni, že mu umožňuje srozumitelně, souvisle a smysluplně vyjádřit, co vnímá, prožívá a myslí“¹⁷

Na jazykové kompetence, tedy aktivní řeč a její porozumění můžeme nahlížet z roviny:

Lexikálně – sémantické složky: patří sem slovní zásoba, její rozsah a kvalita, aktivní a pasivní slovník dítěte, schopnost pojmenování předmětů, činností, pojmů, pocitů

Morfologicko- syntaktické složky: sledujeme dodržování větné stavby, používání souvětí a gramaticky správné vyjadřování

Foneticko- fonologické složky: znění hlásek a celkového projevu, artikulační obratnost, zvuková stránka řeči

Pragmatické složky: schopnost projevit svůj názor a vést konverzaci, dokázat požádat o pomoc, využití jazyka

- **Sociální a emocionální zralost**

Dítě nastupující do školy by mělo:

- dokázat se odloučit na určitou dobu od rodiny
- být připraveno vzít na sebe roli školáka
- rozdílně reagovat na učitele a spolužáky
- podřídit se frontální formě práce
- plnit požadavky skupiny a spolupracovat ve skupině

---

¹⁷ BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V., *Diagnostika dítěte předškolního věku*, 1. vyd., Computer Press, Brno, 2007, ISBN 978-80-251-1829-0, s.84

- být emočně stáejší než v předchozích letech, kdy bylo charakteristické časté kolísání nebo střídání nálad
- být schopno potlačit svou citovost
- umět regulovat svá přání, potřeby i chování
- dokázat regulovat vlastní přání
- mít zautomatizované hygienické návyky

„Zdar ve škole předpokládá značnou emocionální stabilitu, odolnost k frustracím a schopnost přijmout i případný neúspěch. Přílišná citlivost snadno vyvede dítě z míry. Strach, obavy, napětí a tréma svazují jeho výkonnost. Dítě by mělo být také schopno již odložit bezprostřední splnění svých přání.

K citové zralosti patří i zralost sociální. Pro školu plně způsobilé dítě se dovede odloučit na více hodin od své matky a podřídí se autoritě pro ně dosud cizí učitelky, již by měla patřit jeho důvěra a ochota ke spolupráci.

Podmínkou náležitě adaptace je i schopnost dítěte začlenit se do skupiny vrstevníků, jimž je třeba se přizpůsobovat a brát na ně ohledy. S nimi se dostává do soutěže, v níž zdaleka nemusí dopadnout nejlépe, především se tu však učí vzájemné pomoci a spolupráci.

Tyto předpoklady se projevují zpravidla již před nástupem do školy, zejména při společné hře dětí s úlohami či při plnění drobných povinností¹⁸.

„Sociální připravenost zahrnuje úroveň běžných znalostí o vztazích a chování k různým lidem a schopností s nimi komunikovat. Každé dítě si přináší z rodiny určité znalosti a základní sociální dovednosti, které představují lepší či horší předpoklad pro zvládnutí role žáka. Nedostatek běžných zkušeností a dovedností působí jako sociokulturní handicap, který je ve vztahu ke škole rizikovým faktorem. Takové dítě nárokům školy nestačí, protože bylo vychovááno k něčemu

---

¹⁸ ŘÍČAN Pavel, VÁGNEROVÁ Marie a spolupracovníci, *Dětská klinická psychologie*, 1. Vydání, Avicenum Praha 1991, s 360, ISBN 80-201-0131-4, str. 125

jinému. Znalosti a kompetence, které má, ve škole neuplatní a ty, které by zde potřebovalo, se nemělo kde naučit.

Součástí sociální připravenosti je schopnost rozlišovat různé role a chování, které je s nimi spojeno. Dítě by mělo vědět, jak je třeba se chovat k dospělé autoritě, tj. k učiteli, a jak ke spolužákům. Pokud nechápe rozdílnost role žáka jako podřízené bytosti a role učitele jako autority s určitými pravomocemi, které je nutné respektovat. Eventuální rozpor mezi normami a zvyklostmi, které platí v rodině a ve škole, představuje pro dítě jednu z možných zátěží, protože nikdy přesně neví, jak by se mělo chovat. Popřípadě se ani nenaučilo, že je v dané situaci nutné se nějak omezovat, podřídit se požadavku dospělého a dělat i to, co se mu právě nechce. Nedostatečné zvládnutí potřebných norem chování je překážkou v adaptaci na školu.“¹⁹

Rozdíly mezi chlapci a dívkami

„Již Langmeier a Matějček (1974) konstatují, že u chlapců bývá „sociální vyspívání v předškolním věku pomalejší a méně vyrovnané. Ve škole pak bývají častěji označováni jako nezralí“. Jak víme, jsou biologicky i psychologicky křehčí, zranitelnější nejrůznějšími nepříznivými vlivy.

Jak dokládají plzeňští pracovníci (Marková- Vitovská a kol., 1980), jeví se chlapci celkově jako méně školsky zralí, a to ani ne tak pro nižší výsledky ve výkonových zkouškách, ale zejména pro nižší zralost sociální a pracovní. Chlapci se jako skupina jeví být vcelku asi o čtvrt roku pozadu proti dívkám.“²⁰

2.4 Školní úspěšnost

Na školní úspěšnost se můžeme zaměřit z několika hledisek, nelze říct, které je hlavní, jelikož každé má úplně jiné parametry hodnocení. V naší společnosti se nejčastěji školní úspěšnost vnímá podle prospěchu. Osobně se s tímto

---

¹⁹ VÁGNEROVÁ Marie, *Vývojová psychologie, Dětství a dospívání*, druhé vydání, rozšířené a přepracované, Univerzita Karlova v Praze, 2012, s 531, ISBN 978-80-246-2153-1, Str. 259, 260

²⁰ ŘÍČAN Pavel, VÁGNEROVÁ Marie a spolupracovníci, *Dětská klinická psychologie*, 1. Vydání, Avicenum Praha 1991, s 360, ISBN 80-201-0131-4, str. 123

hodnocením příliš neztotožňují, protože dle mého názoru to o člověku – dítěti moc nevyovídá, navíc každá škola i učitelé hodnotí jinak. Zatímco tlak na dítě, aby bylo úspěšné je velký, druhá strana školní úspěšnosti tedy jeho úspěšné začlenění do kolektivu, schopnost zvládat školní požadavky, je-li se svou rolí školáka spokojen, se podceňuje. Neexistuje jednoznačný faktor, který zajistí školákovu úspěšnost, je však zřejmé, že je nutné, aby fungoval systém dítě-rodina-škola.

V pedagogickém slovníku se objevuje: “Velmi diskutovaný a stále nedostatečně objasněný pojem. Může znamenat: 1. Zvládnutá požadavků kladených školou na jednotlivce, které se projevuje v pozitivním hodnocení žákova prospěchu. 2. Produkt kooperací učitelů a žáků vedoucí k dosažení určitých vzdělávacích cílů. To znamená, že školní úspěšnost není pouze dílem žáka, jeho schopností, píle aj. ale také dílem učitele, resp. součinnosti obou aktérů. 3. Moderní pedagogika přisuzuje velký vliv na školní úspěšnost žáků také faktorům rodinného prostředí a sociokulturního prostředí.”²¹

2.4.1 Požadavky školy

„Jedním z rozhodujících činitelů zdaru či nezdaru dítěte, jež přitom netkví v dítěti samém, jsou nároky školy. Jde o to sladit je maximálně s reálnými možnostmi většiny školních začátečníků, aby požadavky školy a předpoklady dítěte do sebe zapadly. Moderní doba se zvyšujícími se nároky na vzdělání přinesla např. zkrácení přípravného období na vyučování, jež se nyní ve značné míře přesouvá do období mateřské školy. Srovnáme-li náplň vyučování v prvních třídách elementárních škol před 120 lety, pak zjišťujeme, že v některých směrech vyučovací cíle, jichž se dnes má dosáhnout do pololetí 1. třídy, jsou srovnatelné s tím, čemu se tehdy děti učily až ke konci 2. třídy. Přirozeně některé poznatky a učivo nebyly tehdy vyučovány vůbec.

Nejde však jen o to, jakých postupných cílů a v jakém časovém rozmezí má být dosaženo, ale též a podstatně o to, jakými metodami se tak děje, jaký přístup vůči dítěti a jeho eventuálním odlišnostem od očekávaného chování učitel zaujme. Přístup učitele by měl motivovat. V tomto smyslu lze uvítat zmírnění tlaku klasifikace na děti v 1. třídách základních škol.

---

²¹ PRŮCHA Jan, Walterová Eliška a Mareš Jiří, *Pedagogický slovník*, Portál 2001, 3. Rozšířené a aktualizované vydání Praha, 328 s, ISBN 80-7178-579-2, str.242

Metodický přístup by měl být natolik pružný, aby vycházel vstříc typovým a pokud možno i zcela jedinečným odlišnostem dětí a přitom respektoval nejen dosažený věk, ale i vývojovou úroveň, na niž dítě dospělo. Bylo by si co přát, aby např. elementární výuka čtení, jež u nás obecně vychází z analyticko-syntetické metody, dovedla programově využít u některých vyhraněných vizuálních typů i metody globální. Jsou ještě další faktory, dané nezávisle na dětech i škole, jež je nutno respektovat při úvahách o školní zralosti, jako je např. v průměru příliš vysoký počet dětí ve třídách“.²²

2.4.2 Školní úspěšnost dle dítěte

„Většina dětí se na školu těší, přesto však nemívají jasnou představu o svém postavení školáka a láká je spíše jeho vnější či atraktivní stránka, například to, že budou budou považovány za „velké“, budou mít novou aktovku, knížky a školní pomůcky, budou dostávat pochvaly, hvězdičky a hezké známky, učitelka bude milá, bude je mít ráda apod. Nesplní-li se tato očekávání, ukáží-li se mylná či nepřiměřená, může dojít k různým rozčarováním a zklamáním komplikujícím počáteční fáze vyučování. I přechod od hry k pravidelnému učení je poměrně náhlý a dítě si jej neuvědomuje v plné šíři, dosahu i důsledcích. Potřeba hry přetrvává, počáteční nadšení pro školu najednou ochabuje.“²³

Jak je zmíněno v citovaném odstavci, děti mají školu spojenou s pozitivními zážitky a motivací. Jejich postoj k učení a škole jako takové se teprve formuje a je velmi důležité, aby tento postoj byl stále pozitivní, a na tom se mohou podílet rodiče, spolužáci, učitelé, prostředí školy, ale třeba také líbivá aktovka a obaly na sešity s oblíbenými filmovými hrdiny. Dítě se hodnotí jako úspěšné či neúspěšné podle toho, jak na něj nahlíží rodiče a jak je hodnocen učitelem.

„Pozitivní hodnocení a z něho vyplývající podpora sebedůvěry umožňuje dítěti překonat ztrátu výlučného, a tudíž jistého postavení ve světě. Dětské sebehodnocení závisí na názoru rodičů a učitelů, později i vrstevníků. Jejich

---

²² ŘÍČAN Pavel, VÁGNEROVÁ Marie a spolupracovníci, *Dětská klinická psychologie*, 1. Vydání, Avicenum Praha 1991, s 360, ISBN 80-201-0131-4, str. 124

²³ TYMICHOVÁ Hana, *Nauč mě číst a psát*, Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1985, s 144, ISBN 14-506-85, str.6

hodnocení se transformuje na sebehodnocení vesměs v nezměněné podobě, protože mladší školák není ještě dostatečně kritický. „²⁴

2.4.3 Školní úspěšnost dle rodiče

Někteří rodiče berou význam vzdělání svých dětí natolik vážně, že zapomínají, že se ještě stále jedná o děti. Přeceňují své požadavky na dítě, zapomínají na hru, která je v životě čerstvých školáků stále důležitá a organizují mu veškerý volný čas – mnoho kroužků a povinností. Mělo by být samozřejmé, že se dítě učí samostatnosti, ale rodiče, kteří samostatnost vyžadují, často nedávají dítěti dostatek prostoru k vlastnímu projevu. Být dítěti oporou v nezdaru a dokázat objektivně zhodnotit situaci, kdy je třeba jej naopak „vytrápit“ patří mezi rodičovské umění. Rodič je pro dítě vzor vhodný k následování, nápodobu, je tedy velmi důležité, aby si tuto skutečnost rodič uvědomoval.

„Rodiče chápou školu především jako místo učení a výkonu, který potvrzuje i kvality dítěte. Mnohdy do ní projekují své vlastní zkušenosti, naděje i obavy, které si se školou spojili. Školu dítěti prezentují jako povinnost, nutnost, nezbytný předpoklad k dalšímu rozvoji, případně jako zátěž nebo dokonce potenciální zdroj ohrožení, kterému se nelze vyhnout. Z hlediska hodnocení dítěte a jeho pozice v rodině může být důležité, jaká měli rodiče očekávání a do jaké míry je jejich potomek naplňuje. Školní úspěšnost dítěte je většinou rodičů chápána jako potvrzení jejich vlastních kvalit, je jednou z variant uspokojení potřeby seberealizace. Rodiče podporují zaměření na výkon či spíše na úspěch již u dětí předškolního věku. Prožitek úspěšnosti zpětně ovlivňuje dětské prožívání, uvažování a chování. Hodnotu vlastního výkonu (a tím i sebe sama) posiluje jeho ocenění jinými lidmi. Názor dospělého, který pro dítě představuje citově významnou autoritu, má v této době subjektivně větší význam než dosažený výsledek sám o sobě. Rodiče, event. ani jiní dospělí členové rodiny neposuzují dítě vždycky dostatečně objektivně, ale dítě si takovou nepřesnost není schopné uvědomit. Pro ně je realitou to, co mu

---

²⁴ VÁGNEROVÁ Marie, *Vývojová psychologie, Dětství a dospívání*, druhé vydání, rozšířené a přepracované, Univerzita Karlova v Praze, 2012, s 531, ISBN 978-80-246-2153-1, Str. 332

²⁵ VÁGNEROVÁ Marie, *Vývojová psychologie, Dětství a dospívání*, 2012, druhé, rozšířené a přepracované vydání, Univerzita Karlova v Praze, s.530, ISBN 978-80-246-2153-1, str. 316, 317

lidé sdělují. Pocit úspěchu či selhání je závislý na názoru dospělého, ať už je jakýkoliv.“²⁵

„Z hlediska rodičů je školní úspěšnost důležitá nejen v daném okamžiku, ale i pro relativně dalekou budoucnost. Ta však školáky uvažující na úrovni současnosti a aktuálních prožitků zatím příliš nezajímá. Mnozí rodiče považují školní věk za období, jehož smyslem je především příprava na budoucnost. Dítěti naplánují užitečné činnosti, které chápou jako prostředek k dosažení zatím vzdáleného cíle. Aktivitu, které takový význam nemají, považují mnozí z nich za zbytečnou ztrátu času. Rodiče a děti mají k přítomnosti úplně jiný postoj, v rámci své vývojové úrovně ji jinak hodnotí i odlišně prožívají. Dítě svůj současný život nechápe jako dobu přípravy na něco, ale jako autentické žití. O budoucnosti a svém příštím uplatnění zatím vůbec neuvažuje.“²⁵

2.4.4 Školní úspěšnost dle učitele základní školy

V současné době je nabídka vzdělávání velmi široká, existují církevní, státní, soukromé či alternativní školy. Každá z těchto škol má jiné cíle vzdělání, učitelé mají jiné požadavky na děti a způsob vzdělávání, ale některé kompetence jdou prakticky využít všude – škola vyžaduje: určitou kázeň a řád, respektování pravidel, aktivní podíl žáků, vztah mezi učitelem a žákem, žáky navzájem, učitelem a rodičem. Všechny tyto aspekty dohromady vytváří školní klima, které může být příjemné, pozitivní, ale také nepříjemné a negativní.

Ve většině škol převládá hodnocení známkami, které je však vhodné doplnit i hodnocením slovním. Jsem přesvědčena, že i malí školáci jej ve vhodné formě ocení a budou se na špatnou známku s vhodným slovním zhodnocením učitelem koukat jinak, měli by vědět, že chyba neznamená hned selhání.

2.5 Školní neúspěšnost

„V pojetí tradiční pedagogiky a laické veřejnosti podprůměrné až nevyhovující výsledky při školním hodnocení vzdělávacích výsledků žáků („špatné známky“) Odráží se zejména ve skutečnosti, že v ČR a jiných zemích u určitého

---

²⁵ VÁGNEROVÁ Marie, *Vývojová psychologie, Dětství a dospívání*, 2012, druhé, rozšířené a přepracované vydání, Univerzita Karlova v Praze, s.530, ISBN 978-80-246-2153-1, str. 316, 317

počtu žáků dochází k opakování ročníku nebo nedokončení studia. 2. Z pedagogicko-psychologického a sociopedagogického hlediska je vysvětlována šířeji než v uvedeném pojetí, a to jako selhávání dítěte či adolescenta v podmínkách školního edukačního prostředí nejen špatným prospěchem, ale také vytvářením negativních psychických postojů a emočních stavů ve vztahu k vlastnímu učení, ke vzdělávání vůbec, k učitelům aj. Charakteristickým symptomem školní neúspěšnosti bývá strach ze školy, který může vést až k ohrožení psychického zdraví dítěte. To vše bývá způsobováno jak faktory psychickými tak sociálními. Školní úspěšnost může ovlivňovat volbu vzdělávací dráhy jednotlivce, a tím i jeho budoucí život.“²⁶

---

²⁶ PRŮCHA Jan, Walterová Eliška a Mareš Jiří, *Pedagogický slovník*, Portál, 2001, 3. Rozšířené a aktualizované vydání Praha, 328 s, ISBN 80-7178-579-2, str.240

3. Praktická část

3.1 Cíl

Cílem mé práce bylo odpovědět si na otázky, které jsem si kladla (nejen) u předškoláků ve své třídě v mateřské škole. Zajímalo mne, zda se mé hypotézy ověří v první třídě základní školy.

H1: Děti se sourozenci jsou samostatnější při práci, než jedináčci.

H2: Mezi připraveností chlapců a děvčat existuje výrazný rozdíl.

H3: Chlapci budou mít lepší výsledky v testu obkreslování než děvčata.

H4: Děvčata jsou soustředěnější než chlapci.

H5: Leváků bude maximálně jedna čtvrtina.

3.2 Výzkumné metody

Pro svůj výzkum jsem využila dotazník vyplněný rodiči dětí, dále jsem zvolila test obkreslování od Matějčka a Strnadové, metodu CYRM a všimla jsem si chování dítěte během výzkumu.

3.3 Organizace a průběh

Než jsem přistoupila k reálné práci s dětmi, strávila jsem dva dny pozorováním chování dětí ve třídě nejen ve výuce, ale také o přestávkách a fungovala jsem jako asistent učitele. Tyto dva dny pro mě byly velmi zajímavé. Vzhledem k mé práci v mateřské škole s předškoláky jsem byla zvědavá na práci dětí jen pár měsíců po ukončení docházky ve školce. Také jsem chtěla, aby si na mou přítomnost děti zvykly a neměly problém se mnou spolupracovat.

Abych mohla s dětmi v rámci této práce pracovat, potřebovala jsem souhlas ředitele školy a také informovaný souhlas rodičů, ve kterém mi stvrdili

podpisem, že souhlasí s výzkumem a rovněž mi odpověděli na několik otázek ohledně dětí a rodinných poměrů. Oba tyto dokumenty jsem přiložila do části Přílohy.

Pro práci s dětmi jsem využívala jazykovou učebnu, kde jsme nebyli nikým rušeni. Občas se rušivým elementem stalo zvonění na přestávku, nebo procházející žáci za dveřmi, ale tyto rušivé zvuky jsou ve škole běžné. Setkala jsem se se spolupracující třídní učitelkou, ochotou rodičů k vyplnění dotazníku a většina dětí se mnou spolupracovala bez velkých problémů.

3.4 Dokumentace

3.4.1 Výzkumný soubor dětí

„Moji“ první třídu navštěvuje 30 dětí, z toho 16 děvčat a 14 chlapců, v době mého působení ve škole bylo dětem mezi 6,2 – 7,5 lety.

K vypracování všech úkolů měly děti dostatečný čas, nebyly nikým rušeny a pracovaly samostatně.

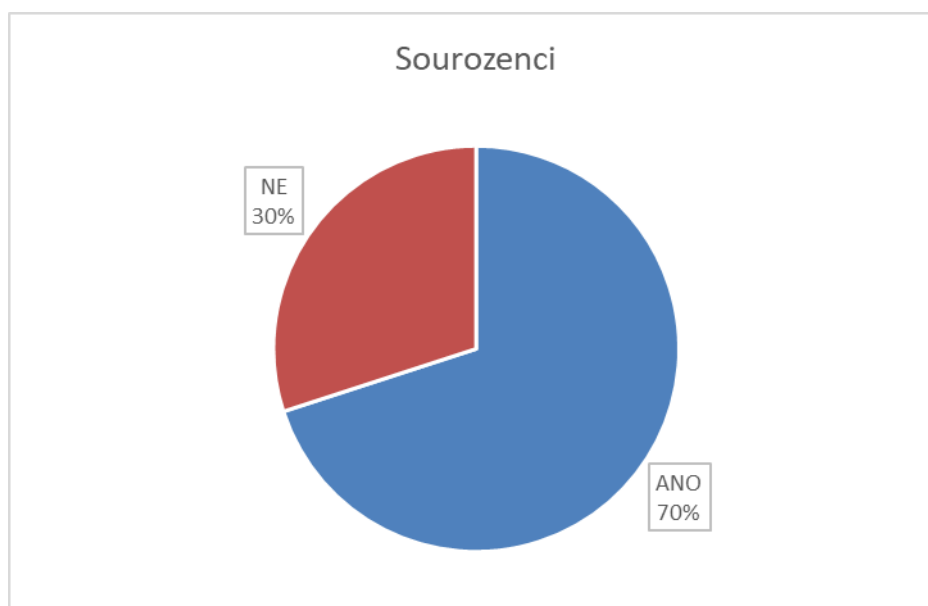
Když jsem poprvé vstupovala do třídy a neměla jsem o dětech žádné informace, měla jsem o nich a jejich rodičích několik předpokladů. Tyto předpoklady nebyly ničím podloženy, jen jsem si na jejich místa dosadila děti ze své třídy v mateřské škole. Myslela jsem si, že alespoň polovina dětí budou jedináčci, vysokoškolské vzdělání bude mít více otců než matek a taky jsem očekávala, že dítě mladší či nejmladší v rodině bude snáz navazovat kontakt s cizí osobou, tedy mnou, než dítě bez sourozence. Přestože to nebylo nutné, zajímalo mě, jak tyto předpoklady obstojí.

Hodnocení výzkumného souboru jsem provedla na základě dotazníku, který byl rozdán rodičům dětí.

Charakteristika dětí dle věku/pořadí narození

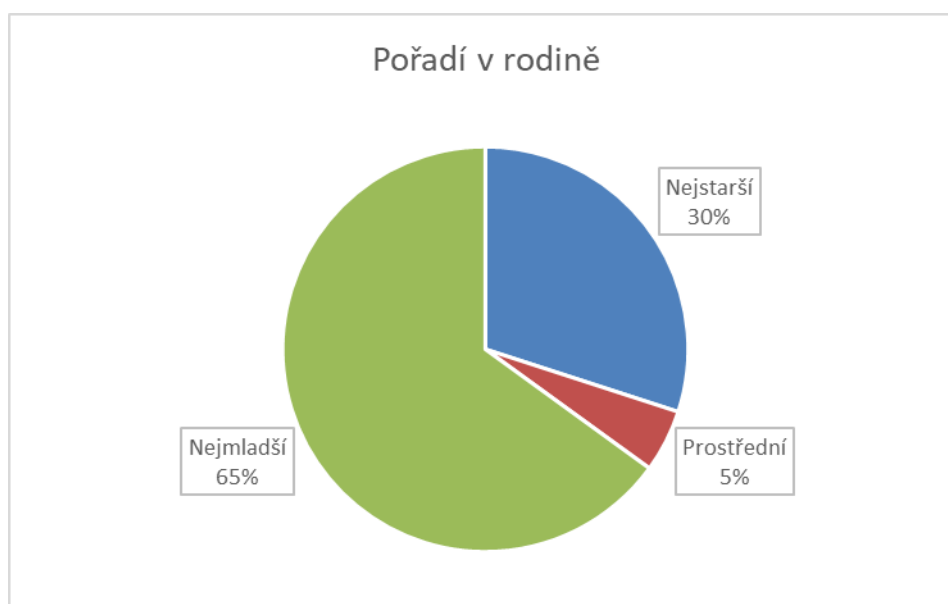
Většina dětí ze třídy mělo sourozence, jen 9 dětí bylo jedináčků. Nejpočetnější rodinu měl chlapec, který byl ze čtyř sourozenců, z nichž byl nejmladší.

Graf č. 1 – Charakteristika dětí – rozdělení dle sourozenců

Z dětí se sourozenci bylo nejvíce dětí druhorozených a zároveň nejmladších v rodině. Snažila jsem se od dětí zjistit více informací o jejich sourozencích, jaký je častý věkový rozdíl a podobně, ale nepodařilo se mi to u všech dětí, nejčastější věkový rozdíl byly 3 roky, největší rozdíl bylo 20 let.

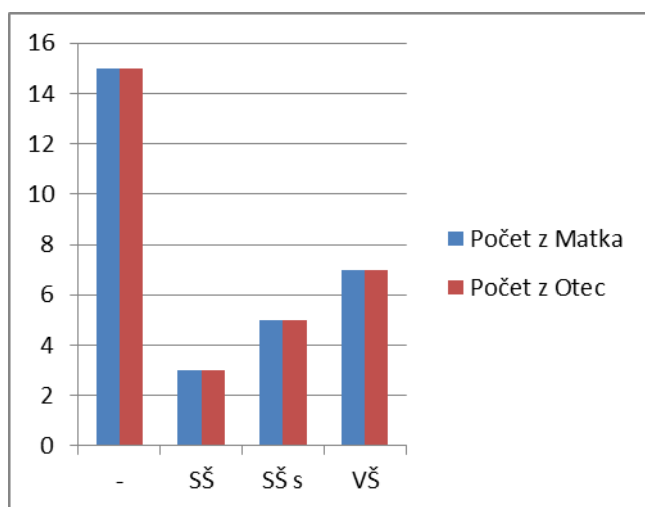
Graf č. 2 – Charakteristika dětí – rozdělení podle pořadí v rodině

Charakteristika dětí dle vzdělání rodičů

Výsledek této charakteristiky mě velmi překvapil, očekávala jsem větší rozdíly, tady však všechno vyšlo stejně. Předpokládala jsem rozdíl mezi vysokoškolsky vzdělanými muži a ženami, vyšší počet vysokoškolsky vzdělaných rodičů než středoškolsky vzdělaných, tato myšlenka se mi potvrdila, rozdíl však nebyl dle mých odhadů. Tento výsledek přisuzuji umístění školy v centru města, která má „dobré“ jméno a často do ní rodiče děti vozí, i když nemají bydliště v centru města, kde se škola nachází.

Graf č. 3 – Charakteristika dětí – rozdělení podle vzdělání rodičů

3.4.2 Test CYRM

Test CYRM – Child and Youth Resilience Measures – Child version zjišťuje resilienci, tj. schopnost zvládat nepříznivé situace. Použila jsem dětskou verzi v českém překladu od KPS PdF UP.

Test obsahuje 26 otázek ve třech kategoriích (Individualita osobnosti, Vztahy s rodiči/pečovateli, Pocit sounáležitosti) a děti odpovídaly pouze výběrem mezi Ne/ Někdy/ Ano. Odpovědi se bodují podle klíče ne-1bod, někdy- 2body, ano- 3body. Vyhodnocení testu CYRM jsem pojala jinak, než je zvykem. Vzhledem k některým zajímavým odpovědím dětí a moudrosti v nich, jsem test hodnotila otázku, po otázce, na konci však shrnu i bodové vyhodnocení.

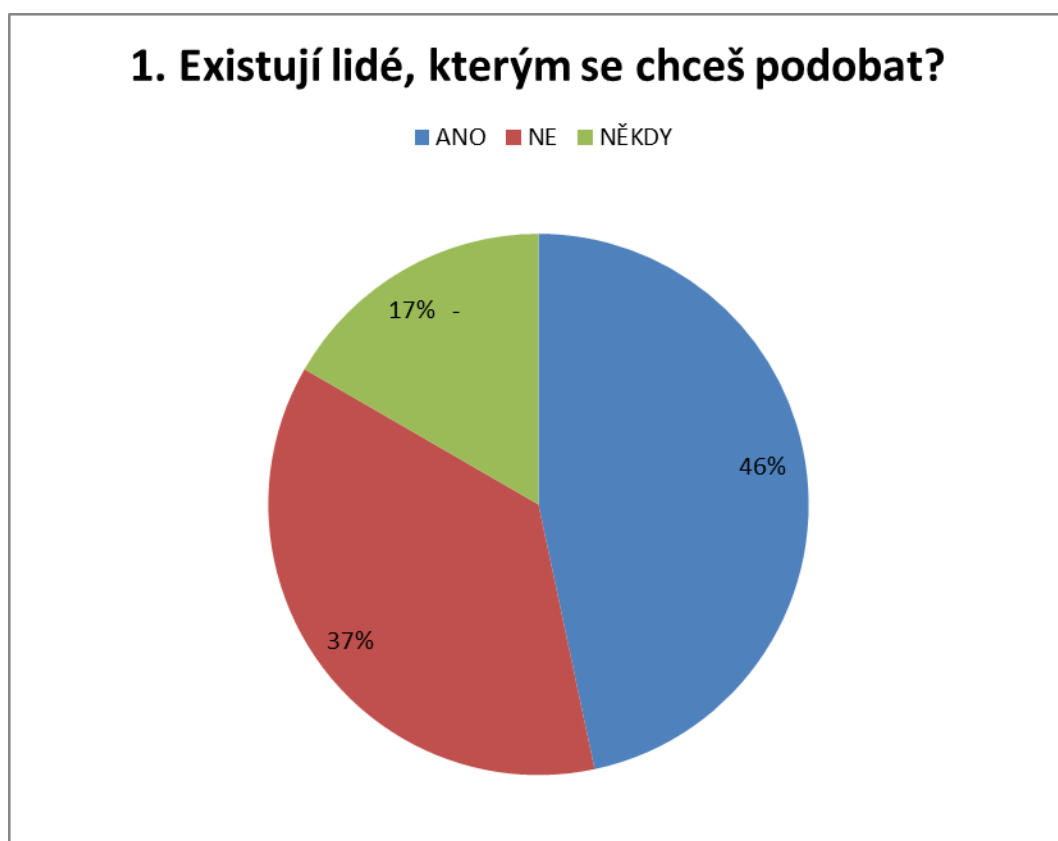
Některé otázky byly dle mého názoru pro děti těžké, musela jsem jim je vysvětlit. Překvapilo mě, s jakou samozřejmostí děti na některé otázky odpovídaly, naprosto upřímně, což u některých otázek bylo smutné a bylo vidět i na dětech, že je to rozesmutnilo.

Vyhodnocení

1. Jsou (existují) lidé, kterým se chceš podobat?

Na tuto otázku odpovědělo 14 dětí ano, 11 ne a 5 někdy. Půjde mi pro dítě přirozené mít vzor, kterému by dítě chtělo podobat. Nicméně 11 dětí už teď odpovědělo, že ne. Když jsem se těchto 11 dětí, 6 z nich bylo chlapců a 5 děvčat. Když jsem se těchto dětí doptávala, řekli mi různými styly, že jsou prostě takoví, jací jsou. Byla jsem velmi překvapena jejich moudrostí. Nicméně, mezi nejčastější vzory patřili členové integrovaného záchranného systému, postavy z filmů či pohádek, rodiče, zvěrolékaři nebo třeba panenka Barbie, protože má krásné vlasy.

Graf č. 4 – Test CYRM – 1. Existují lidé, kterým se chceš podobat?

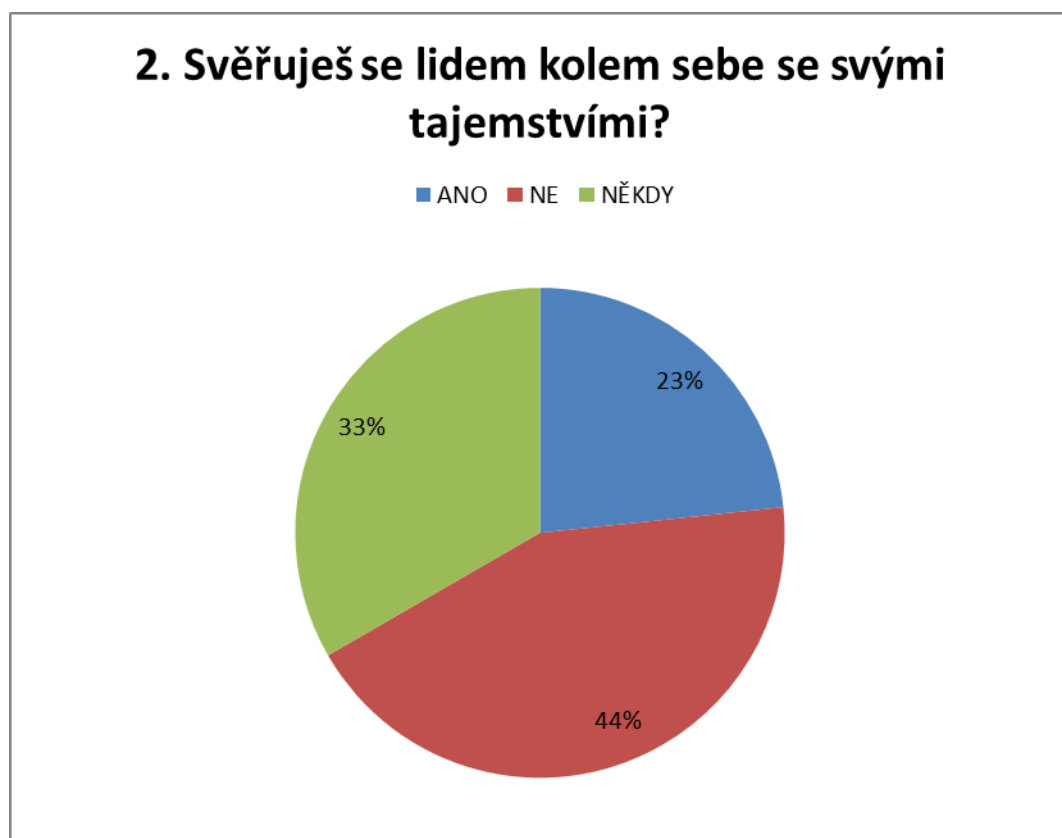

2. Svěřuješ se lidem kolem sebe se svými tajemstvími (důvěrnými záležitostmi)?

Na tuto otázku odpovědělo 7 dětí ano, 13 ne a 10 někdy. I u této otázky jsem se doptávala nebo děti samy odpovídaly proč. Z názorů dětí bylo znát, že se s tajemstvími nesvěřují, protože jim je od dětství vtloukáno do hlavy, že tajemství se nemají prozrazovat.

Během této otázky jsem se dokonce pár tajemství dozvěděla, ale jak je zvykem, už si je nechám pro sebe a šířit cizí tajemství dále nebudu.

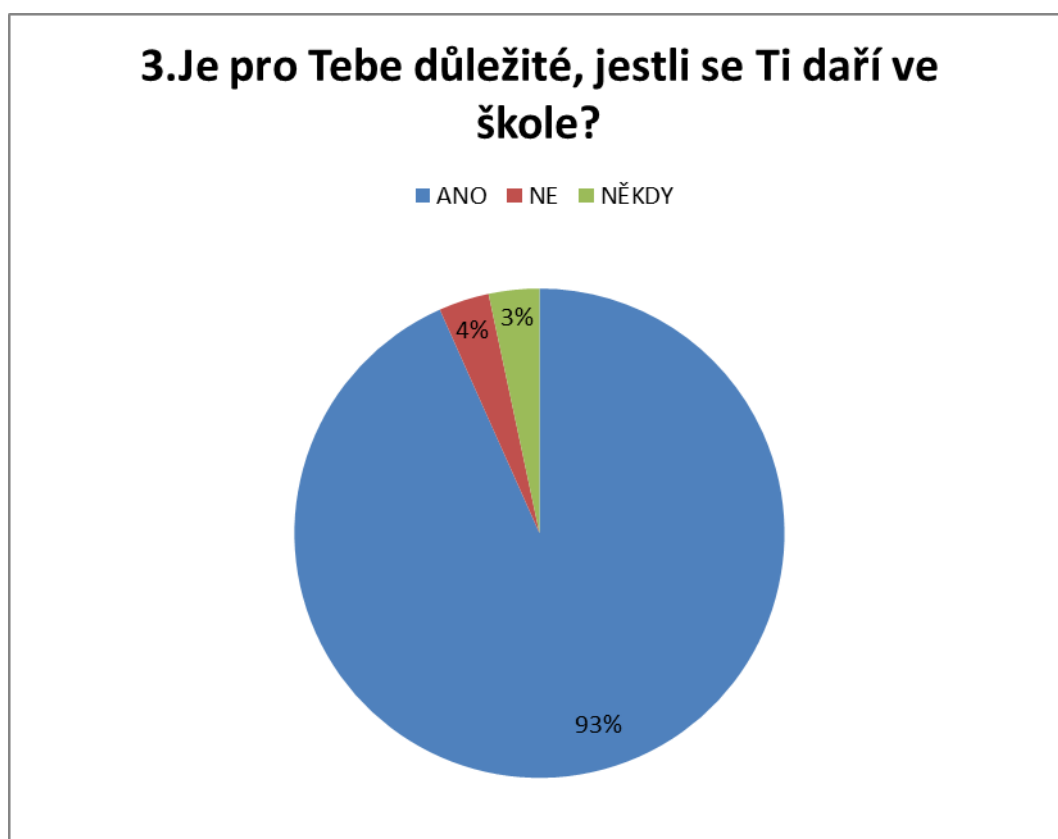
Graf č. 5 – Test CYRM – 2. Svěřuješ se lidem kolem sebe se svými tajemstvími?

3. Je pro Tebe důležité, jestli se Ti ve škole daří?

Odpověď na tuto otázku byla poměrně jednoznačná a to ano. Na začátku první třídy jsou děti velmi pyšné, že navštěvují školu a rády to dávají na obdiv, tudíž i svoje výsledky rádi prezentují. Objevilo se také jedno ne a jedno někdy, nicméně tato odpověď byla dle mého názoru ovlivněna aktuální náladou, resp. „nenáladou“.

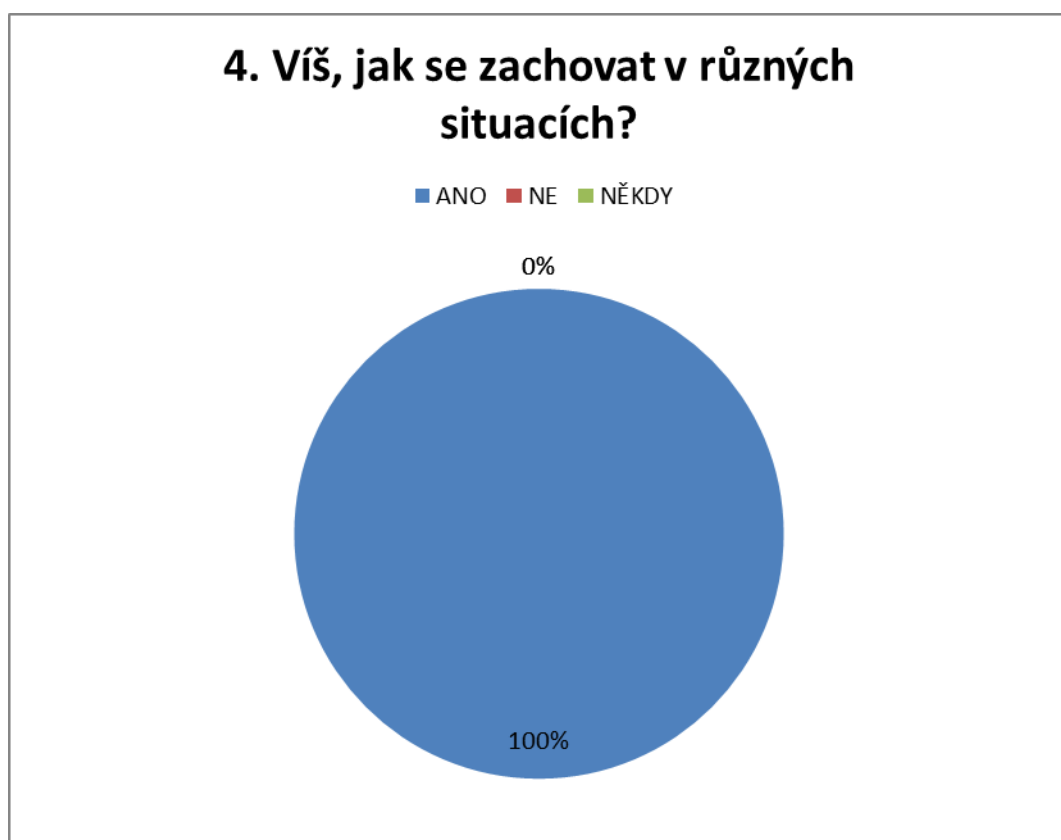
Graf č. 6 – Test CYRM - 3. Je pro Tebe důležité, jestli se Ti daří ve škole?

4. Víš, jak se (za)chovat v různých situacích (např. ve škole, doma, v kostele)?

Sto procentní ano, všechny děti odpověděly, že vědí, jak se mají chovat v různých situacích, a sami také dodávali příklady, kde se jak mají chovat. Např. Odpadky patří do popelnice, v autobuse nekřičíme, ve škole neběháme na chodbě apod.

Graf č. 7 – Test CYRM - 4. Víš, jak se zachovat v různých situacích?

5. Máš pocit, že Tví rodiče (pečovatelé) vždy vědí, kde jsi a co děláš?

U této otázky jsem poprvé neměla z odpovědí zrovna dobrý pocit. 16 dětí odpovědělo, že o nich rodiče vědí, ale 12 dětí se vyjádřilo, že jejich rodiče nezajímá, co dělají.

Jejich odůvodnění byla různorodá, párkrát se opakovalo, že s nimi táta nebydlí, ale maminka ví všechno, několik odpovědí ovšem značilo nezájem rodičů o dítě a jeho aktivity včetně příkladů, jak tento nezájem komentují.

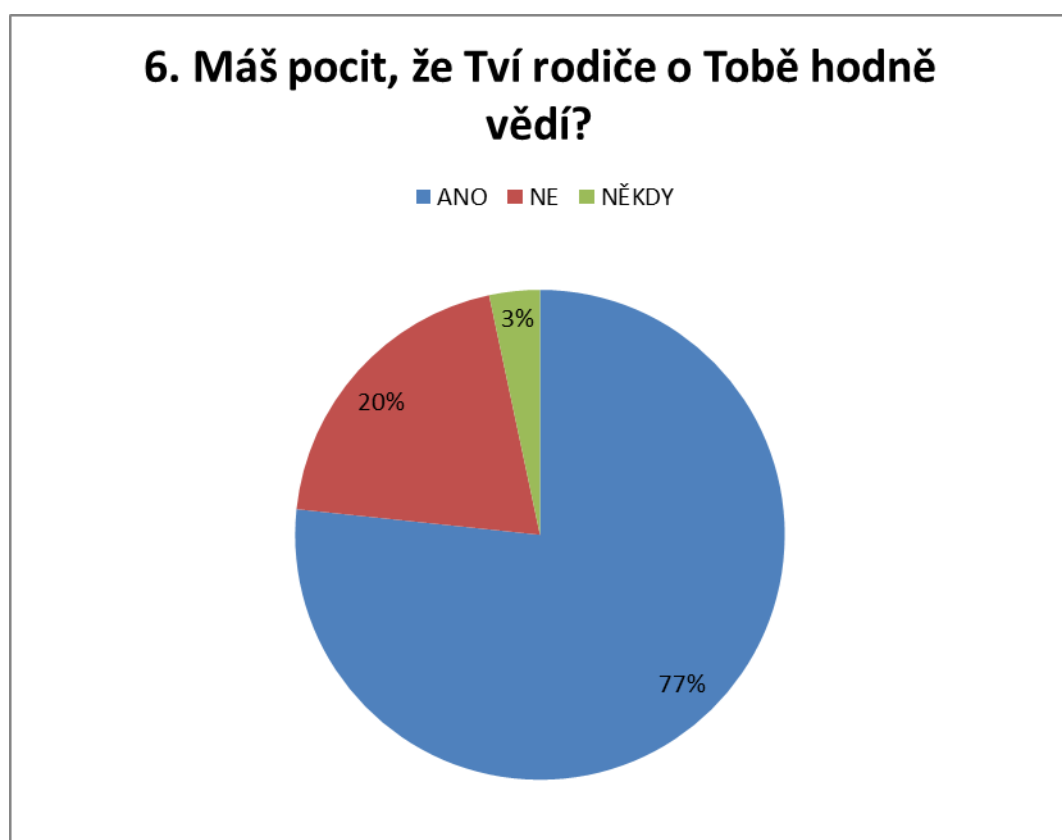
Graf č. 8 – Test CYRM - 5. Máš pocit, že Tví rodiče vždy vědí, kde jsi a co děláš?

6. Máš pocit, že Tví rodiče (pečovatelé) o Tobě hodně vědí (např. co Tě těší, čeho se bojíš)?

Oproti předchozí otázce zde 23 dětí odpovědělo, že s rodiči mají otevřený vztah. 5 z 6 dětí, které odpověděly ne, byly ty stejné, které v předchozí otázce vyjadřovaly nezájem rodičů o svou osobu.

Graf č. 9 – Test CYRM - 6. Máš pocit, že Tví rodiče o Tobě hodně vědí?

7. Je u Vás doma dostatek jídla, když máš hlad?

Zde jsem nepochybovala o negativní odpovědi, objevilo se jedno někdy, ale přisuzuji to spíše jinému vnímání pojení „dostatek jídla“. V této třídě nebylo žádné dítě ze slabších sociálních poměrů, v pěstounské péči nebo nijak zanedbané.

Graf č. 10 – Test CYRM - 7. Je u vás doma dostatek jídla, když máš hlad?

8. Snažíš se dokončit to, co začneš dělat? (Například malování obrázku, napsat domácí úkol..)

Myslím si, že odpověď na tuto otázku je stejně specifická jako otázka č.3. Noví školáci chtějí, aby se jim dařilo, a splněné úkoly jsou pro ně důležitou součástí.

Mohlo by být zajímavé položit stejnou otázku na druhém stupni a jsem si jistá, že výsledek bude úplně jiný. Objevila se také jedna odpověď někdy a dvě ne s komentářem: „Ne, protože to můžu dodělat i později.“

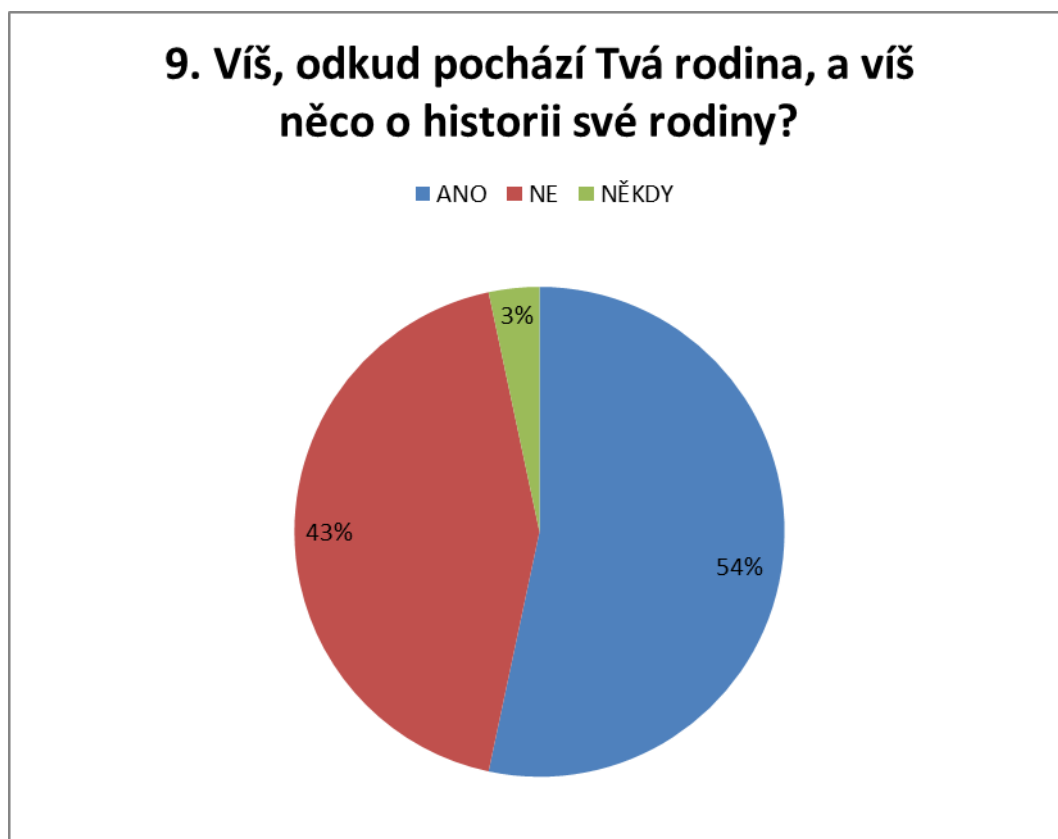
Graf č. 11 – Test CYRM - 8. Snažíš se dokončit to, co začneš dělat?

9. Víš, odkud pochází Tvá rodina, a víš něco o historii Tvé rodiny?

16 dětí odpovídalo ano, 13 ne a jedno někdy, myšleno zřejmě jako „myslím si“. Děti věděly, že žijí v Ostravě, ale některé si nedokázaly vzpomenout na název našeho státu. Troufám si tvrdit, že tato otázka byla dětmi nepochopena. Ve třídě se objevily i tři děti s kořeny ze Slovenska a dvě z Koree.

Graf č. 12 – Test CYRM - 9. Víš, odkud pochází Tvá rodina, a víš něco o historii své rodiny?

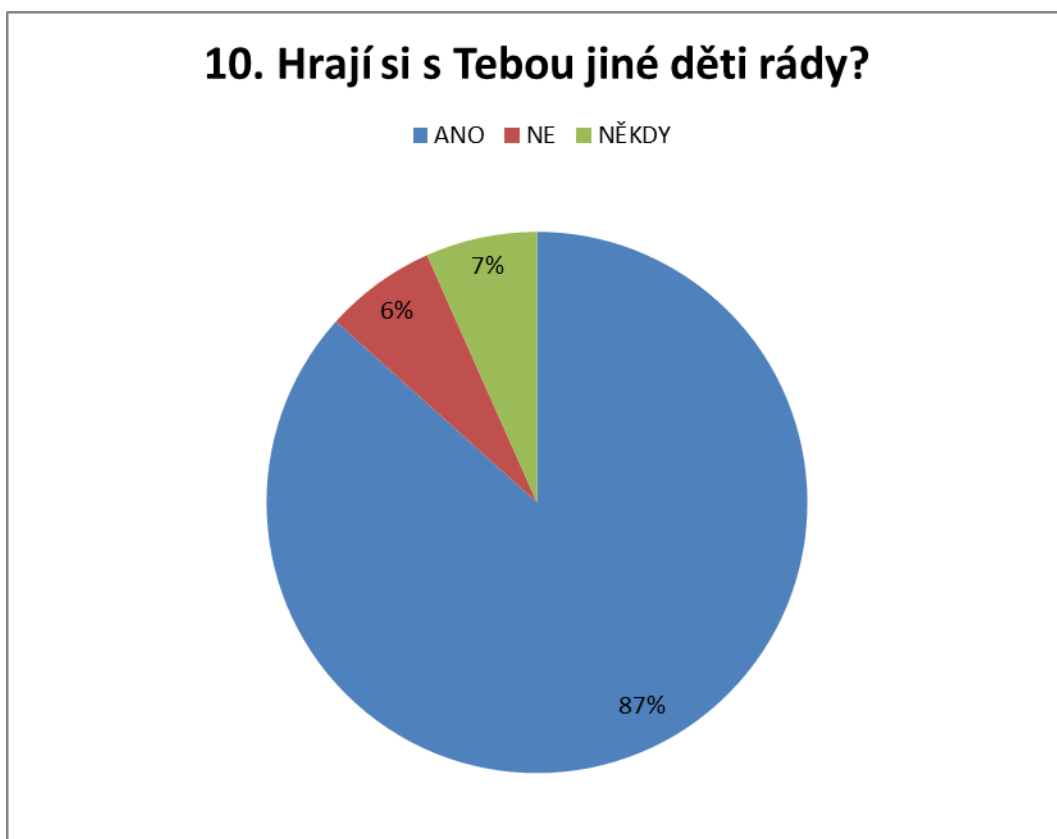

10. Hrají si s Tebou jiné děti rády?

Hra je i nadále velmi důležitá a jsem velmi ráda, že 26 dětí si rádo hraje s ostatními. Dvě děti se vyjádřily někdy a dvě odpověděly ne. Děti s odpovědí někdy, byly velmi motivované k učení a často trávily přestávky přípravou, místo hry s kamarády, usuzuji proto, že z toho plynula jejich odpověď. Děti s odpovědí ne ještě dodávali: „ Nehrají si se mnou rády, ale zlobí mě.“ Během mého pozorování jsem však zjistila, že i tyto děti ostatní zlobily a provokovaly.

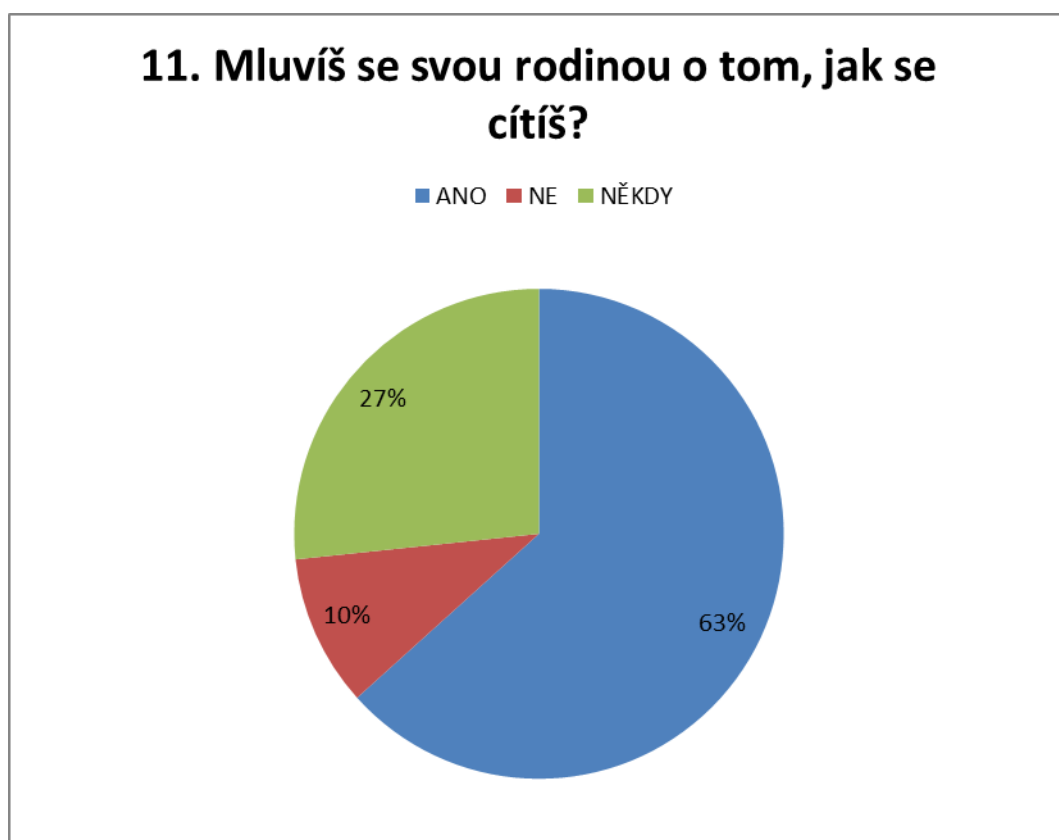
Graf č. 13 – Test CYRM - 10. Hrají si s Tebou jiné děti rády?

11. Mluvíš se svou rodinou o tom, jak se cítíš? (např. když Tě někdo ranní, nebo když se něčeho bojíš)?

19 dětí se vyjádřilo, že si s rodiči hodně povídají. 3 děti o svých pocitech s rodiči nemluví a 8 dětí se někdy o své pocity podělí a někdy ne. Nedalo mi to a děti jsem se doptávala, proč ne nebo jen někdy. Odpovídaly: „Stydím se.“, „O nic nejde.“, případně zmínily nějakou „výmluvu“, kterou jsou rodiči odmítány.

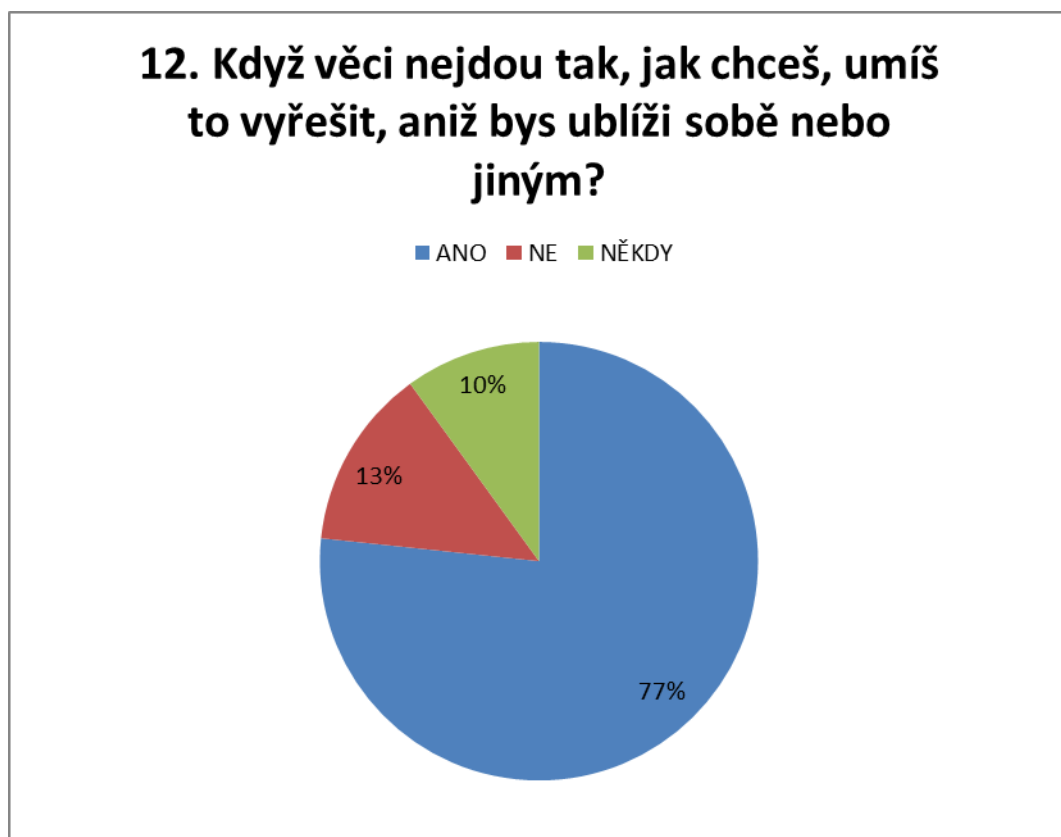
Graf č. 14 – Test CYRM - 11. Mluvíš se svou rodinou o tom, jak se cítíš?

12. Když věci zrovna nejdou tak, jak chceš, umíš to vyřešit, aniž bys ublížil sobě či jiným (např. aniž bys jiné udeřil nebo jim řekl něco ošklivého)? (U malých dětí učitelka vysvětlí položku následujícím způsobem: Co děláš, když se Ti zrovna nedaří, když se Ti něco nepovede? Zkusíš to nějak vyřešit? Nebo třeba někomu vynadáš nebo ho udeříš? Nebo udeříš sám sebe nebo kopneš do hračky apod.?) a učitelka odvodí z výpovědi dítěte odpověď pro dotazník

23 dětí si myslí, že situace umí adekvátně řešit, čtyři si myslí, že ne a 3 jen někdy. Tyto odpovědi odůvodňovali: „Když něco rozbiju, tak to pak přilepím.“ Nebo „Abych ochránila kamarádku, tak bych možná i něco zlého řekla.“

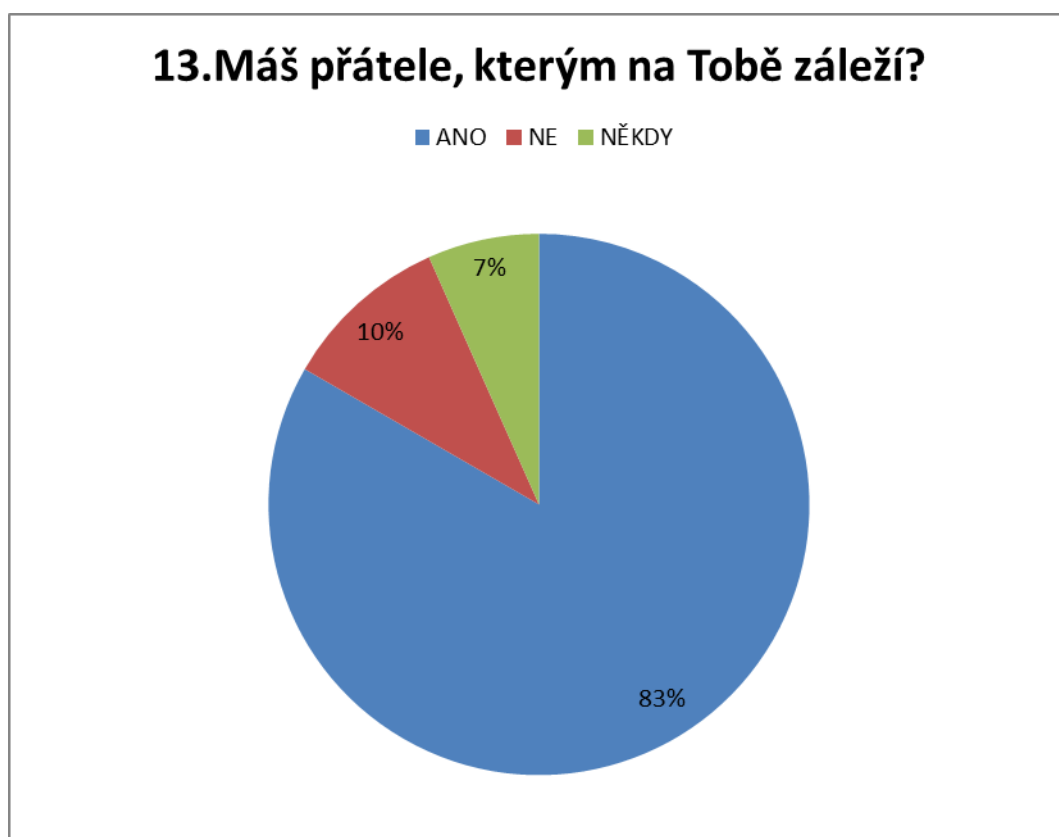
Graf č. 15 – Test CYRM - 12. Když věci nejdou tak, jak chceš, umíš to vyřešit, aniž bys ublížil sobě nebo jiným?

13. Máš přátele, kterým na Tobě záleží?

Když jsem dětem tuto otázku pokládala, nebyla jsem si jistá, zda jí budou rozumět. Jejich kladná odpověď v pětadvaceti případech mě překvapila obzvlášť, když začali jmenovat svoje kamarády.

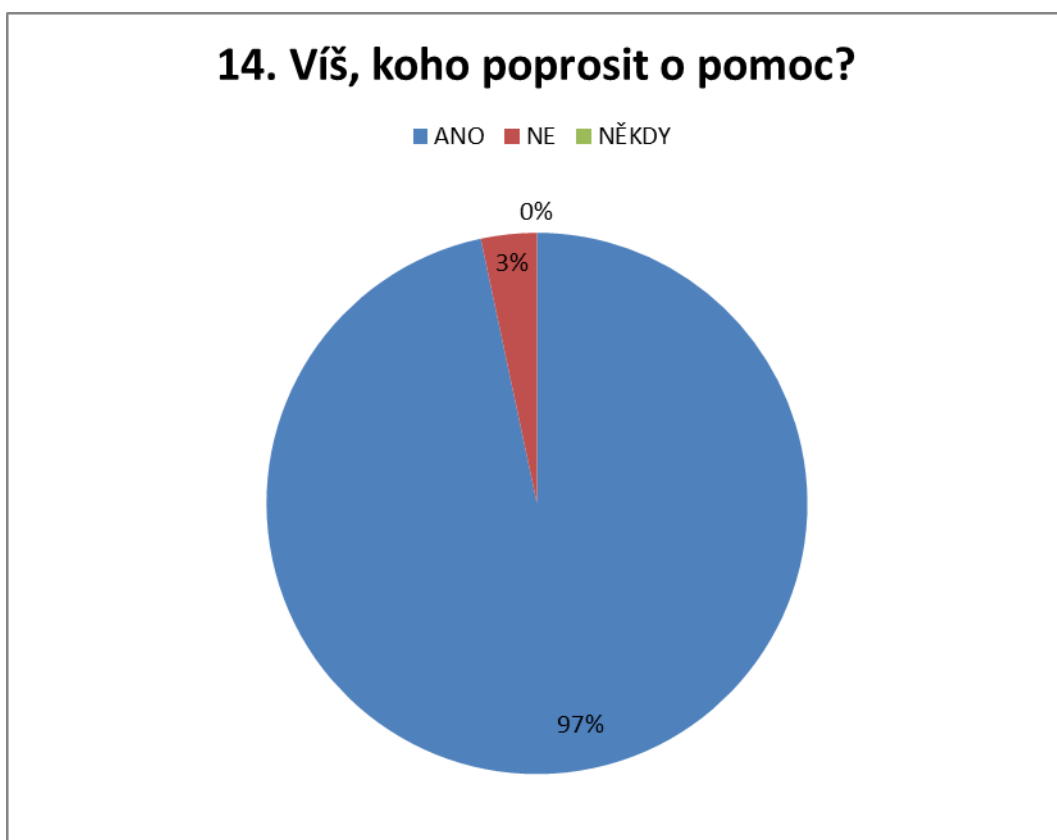
Graf č. 16 – Test CYRM - 13. Máš přátele, kterým na Tobě záleží?

14. Víš, koho poprosit o pomoc?

Znovu se po několika otázkách objevila jedna s jednoznačnou odpovědí. 29 ku 1 ví, koho mají poprosit o pomoc a určí i situace kdy se obrátit na koho konkrétně. Nejčastější odpovědi byli rodiče – mamka, taťka, brácha, ale objevili se také hasiči nebo paní učitelka.

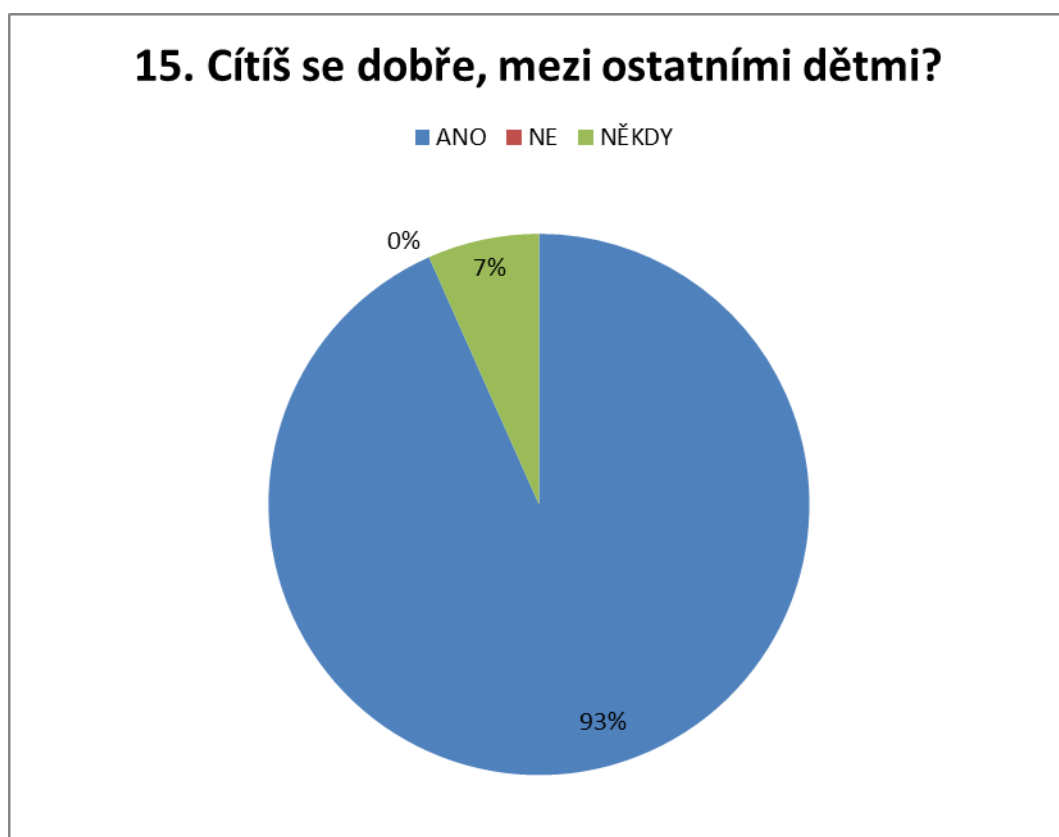
Graf č. 17 – Test CYRM - 14. Víš, koho poprosit o pomoc?

15. Cítíš se dobře mezi ostatními dětmi? Rozumíš si s jinými dětmi?

I tato otázka měla poměrně jednoznačnou odpověď 28 ano x 2 někdy. Nejčastěji mi začali i jmenovat kamarády, mezi kterými se cítí nejlépe, případně toho „nejlepšího“.

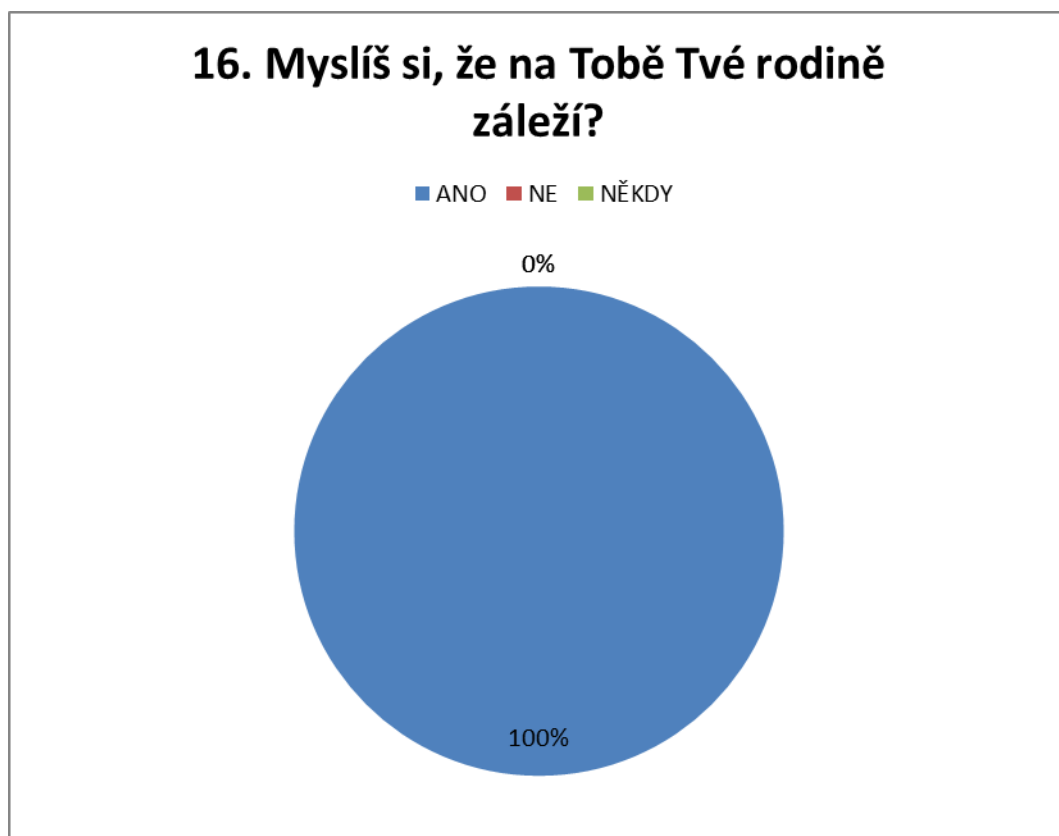
Graf č. 18 – Test CYRM - 15. Cítíš se dobře, mezi ostatními dětmi?

16. Myslíš si, že v „těžkých chvílích“ – když se Ti něco stane (např. když jsi nemocný, nebo když jsi udělal něco špatného) na Tobě Tvé rodině záleží?

Vzhledem k odpovědím na otázky týkající se rodiny, jsem zde byla lehce skeptická, nicméně odpověď byla jednoznačná – všechny děti si jsou jisté, že jejich rodině na nich záleží. Nenapadlo by mě, jak může být toto vnímání rodiny důležité, jsem velmi ráda, že tady je všechno v pořádku a děti cítí podporu.

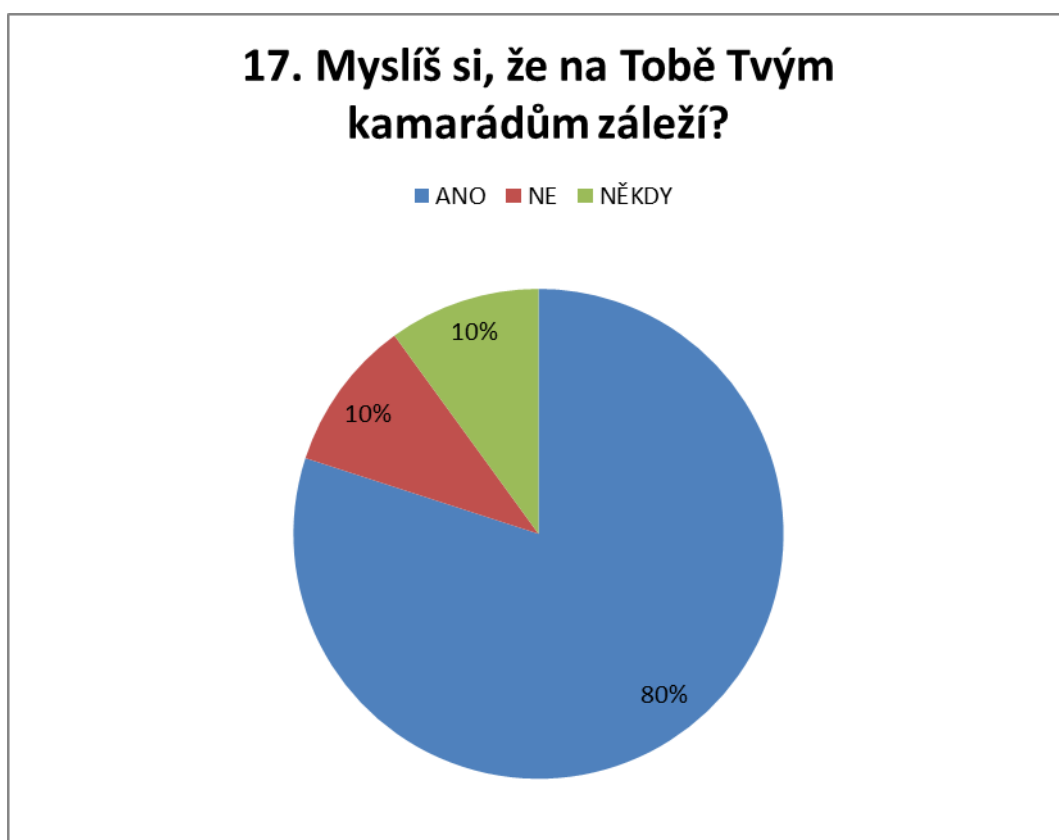
Graf č. 19 – Test CYRM - 16. Myslíš, že na Tobě Tvé rodině záleží?

17. Myslíš si, že v „těžkých chvílích“ – když se Ti něco stane (např. když jsi nemocný, nebo když jsi udělal něco špatného), že to Tvým kamarádům není jedno, že jim na Tobě záleží?

Otázka 17, patřila opět k těm těžším, abstraktnějším, přesto na ni bylo čtyřadvacet kladných odpovědí. Nejhezčí odpověď jsem si poslechla od jedné holčičky, řekla: „Nejlepším kamarádům to není jedno.“

Graf č. 20 – Test CYRM - 17. Myslíš si, že na Tobě Tvým kamarádům záleží?

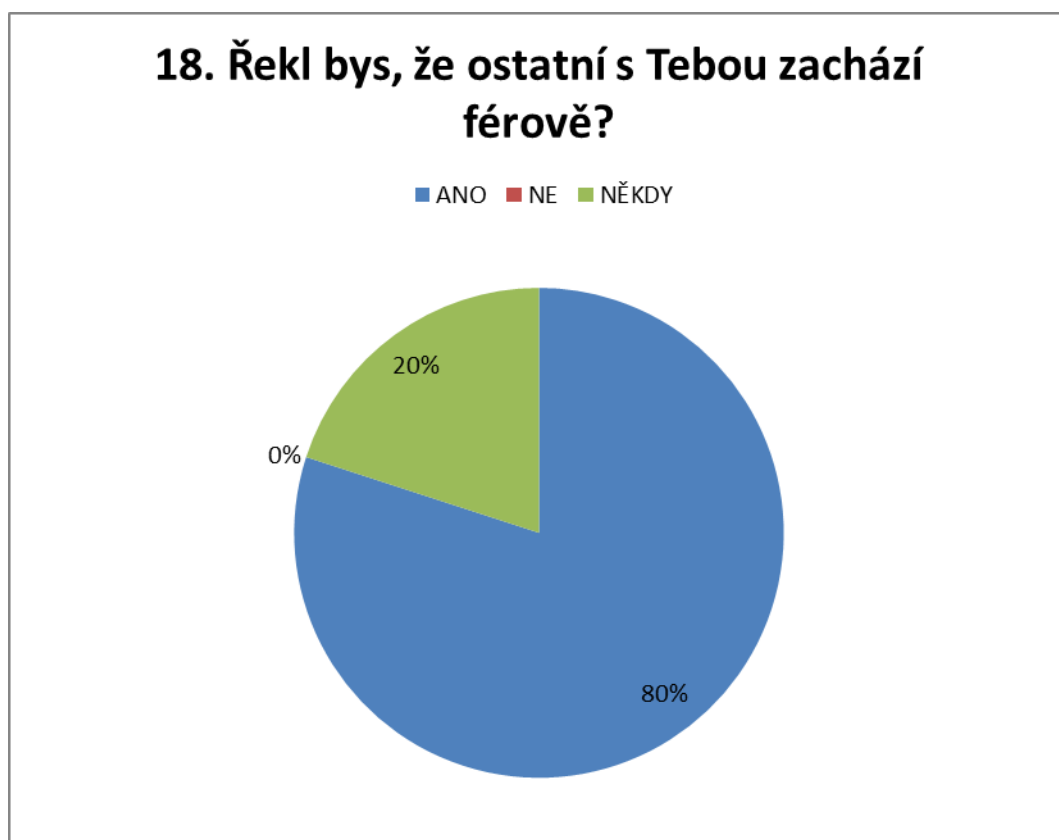

18. Řekl bys, že ostatní s Tebou zachází férově? (fér, na rovinu, spravedlivě)?

Děti v této třídě byly velmi vyrovnané, i během mého pozorování mezi vyučovacími hodinami mě přesvědčilo, že jim férovost je blízka. Čtyřicet kladných odpovědí mě příliš nepřekvapilo, ale velmi potěšilo.

Graf č. 21 – Test CYRM - 18. Řekl bys, že ostatní s Tebou zachází férově?

19. Máš příležitosti (možnosti) ukázat druhým, že jsi už velký/á, a tak umíš některé věci dělat samostatně?

Jak jsem již zmínila dříve, děti v této třídě byly velmi vyrovnané, proto jsem očekávala velké množství pozitivních odpovědí a nespletla jsem se, bylo jich hned sedmadvacet. Několik dětí se pyšně zmínilo, že sami dokáží udělat bezchybný domácí úkol, nebo s jednou chybou, jak nezapomněly zmínit.

Graf č. 22 – Test CYRM - 19. Máš příležitost, ukázat druhým, že už jsi velký a umíš některé věci sám?

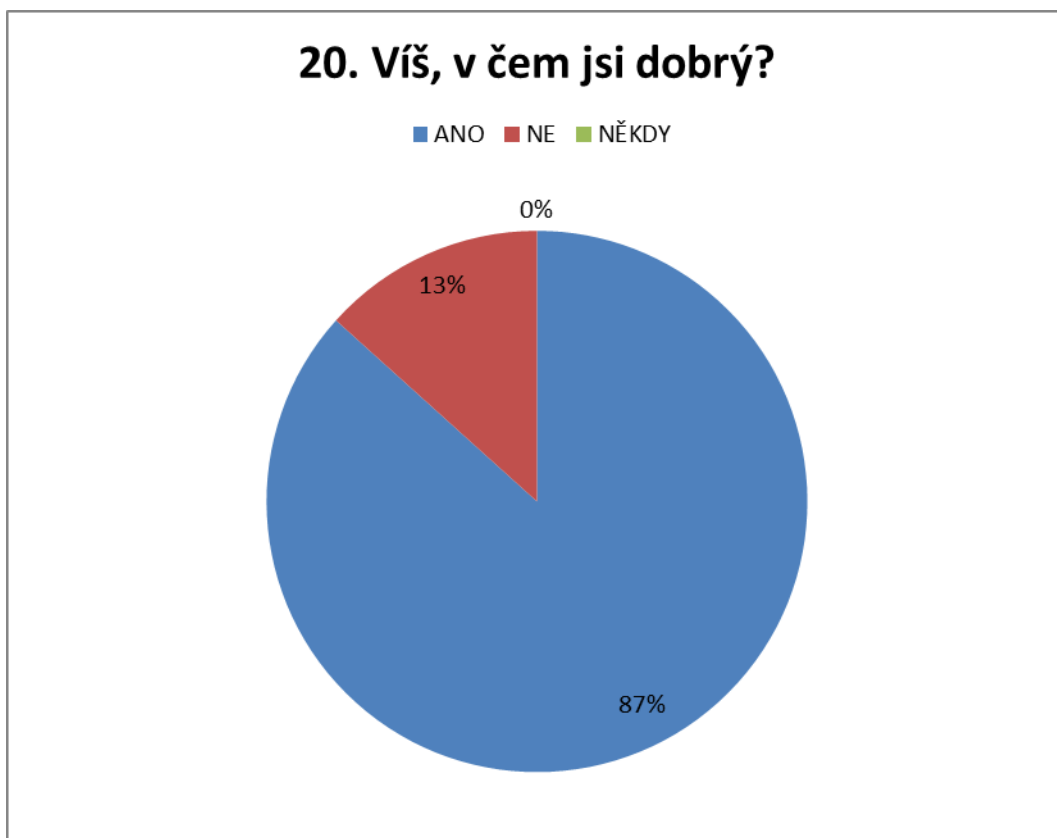

20. Víš, v čem jsi dobrý? Víš, co umíš, co Ti jde dobře?

Děti jsou dobré ve spoustě věcí a často si to také velmi dobře uvědomují. Mrzelo mě, že čtyři děti odpověděly, že neví. Celých šestadvacet dětí odpovědělo, že ví, některé chvíli přemýšlely. Byla jsem moc překvapená, že děti často jmenovaly sportovní aktivity, zmiňovali počítání příkladů nebo stavění z kostek či kreslení.

„Jsem skvělý v dívání na televizi“, jsem se snažila trochu rozmluvit, oproti tomu dívka, která je skvělá ve venčení psa, mi přišla naprosto báječná.

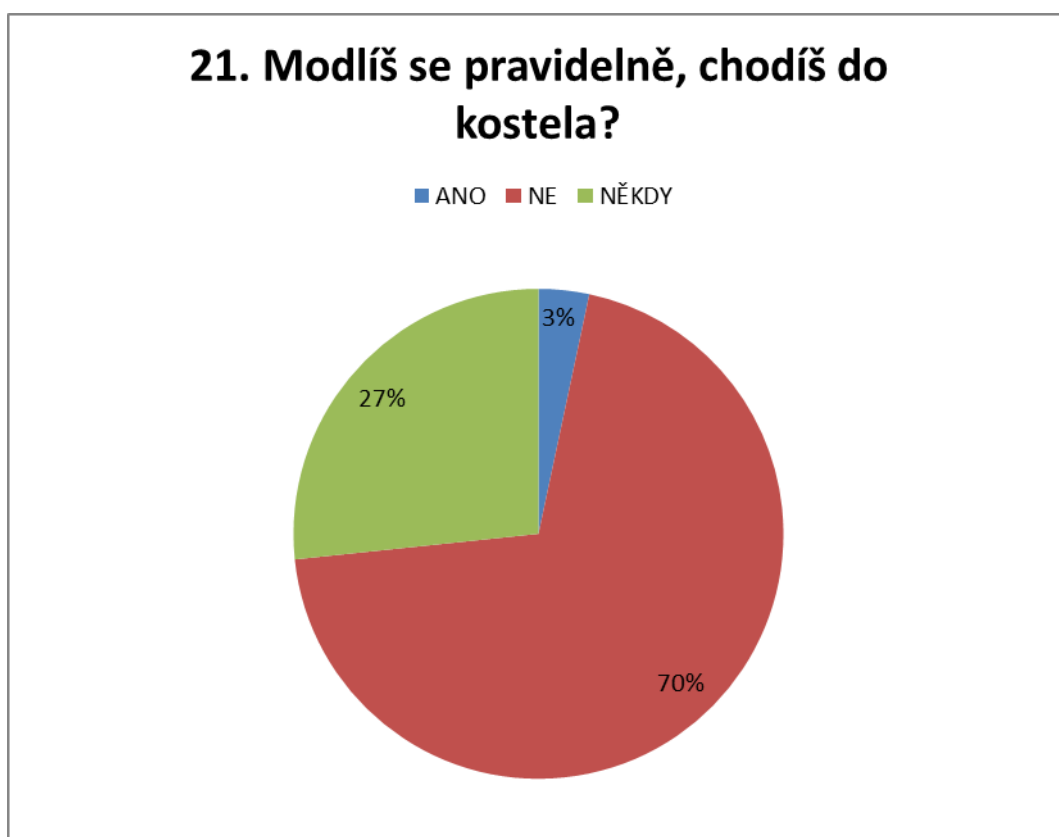
Graf č. 23 – Test CYRM - 20. Víš, v čem jsi dobrý?

21. Modlíš se pravidelně, chodíš do kostela?

U této otázky jsem kladných odpovědí moc nečekala, překvapilo mě, že jednadvacet dětí odpovídalo, že někdy. Když jsem odpověď, chtěla rozvinout, zmiňovaly Vánoce anebo říkali, že chodí s babičkami.

Graf č. 24 – Test CYRM - 21. Modlíš se pravidelně, chodíš do kostela?

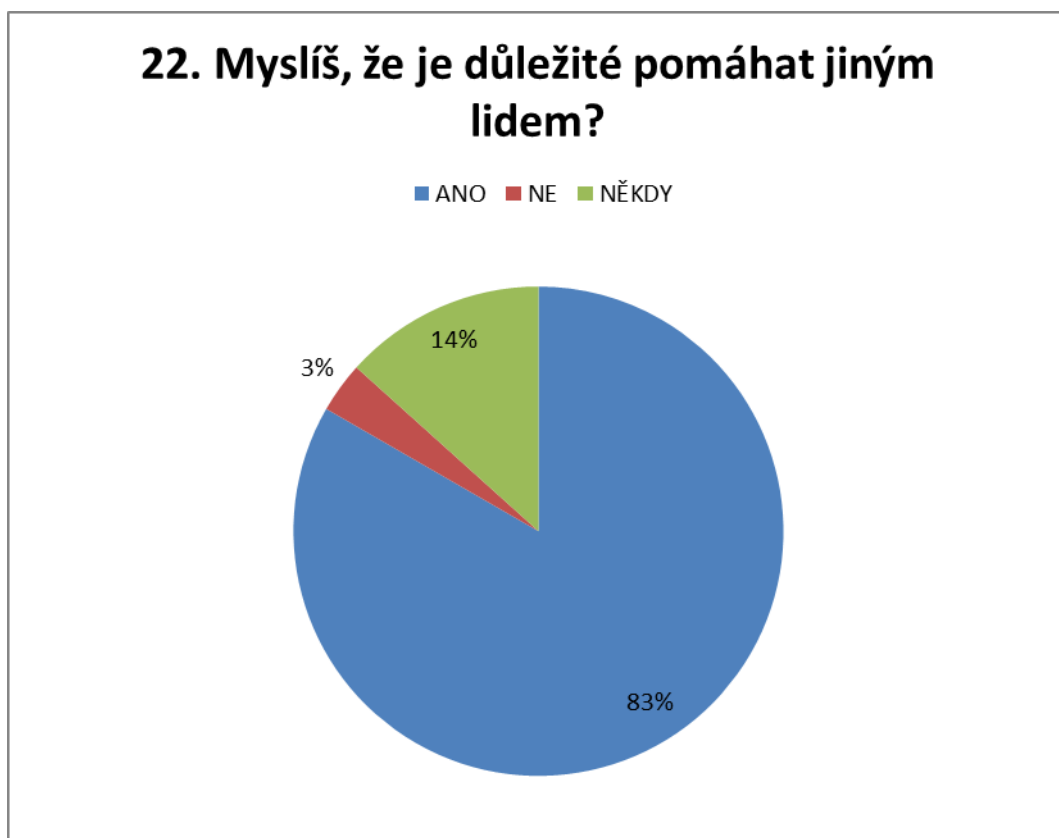
22. Myslíš si, že je důležité „pomáhat“ jiným lidem?

Znovu mě překvapily dětské odpovědi. Pětadvacet dětí si myslí, že je důležité pomáhat, jedno dítě si to nemyslí a čtyři, že někdy. Dětské uvažování je báječné, nejvíce mi utkvěly v hlavě dvě odpovědi:

„Lidem se má pomáhat, ale ne těm, kteří můžou ublížit.“

„Určitě bych pomohla, nejvíce to asi potřebují starší lidé, ale pomáhat by přece měli i dospělí, protože jsou větší a starší.“

Graf č. 25 – Test CYRM - 22. Myslíš, že je důležité pomáhat jiným lidem?

23. Cítíš se v bezpečí, když jsi se svojí rodinou?

Jedna z otázek s téměř stoprocentně jasnou odpovědí, 29.

„Se svojí rodinou se cítím v bezpečí, hlavně ve tmě!“

Graf č. 26 – Test CYRM - 23. Cítíš se v bezpečí, když jsi se svou rodinou?

24. Máš příležitosti (možnosti) učit se nové věci, které budou užitečné, až budeš starší (např. různé domácí práce, pomáhat druhým)?

Stoprocentní ano u této otázky mi udělalo velkou radost. Děti vnímají budoucnost a vědí, s čím se v ní budou moci „vytáhnout“. A dokonce už i vnímají, že čtení a psaní je opravdu důležité.

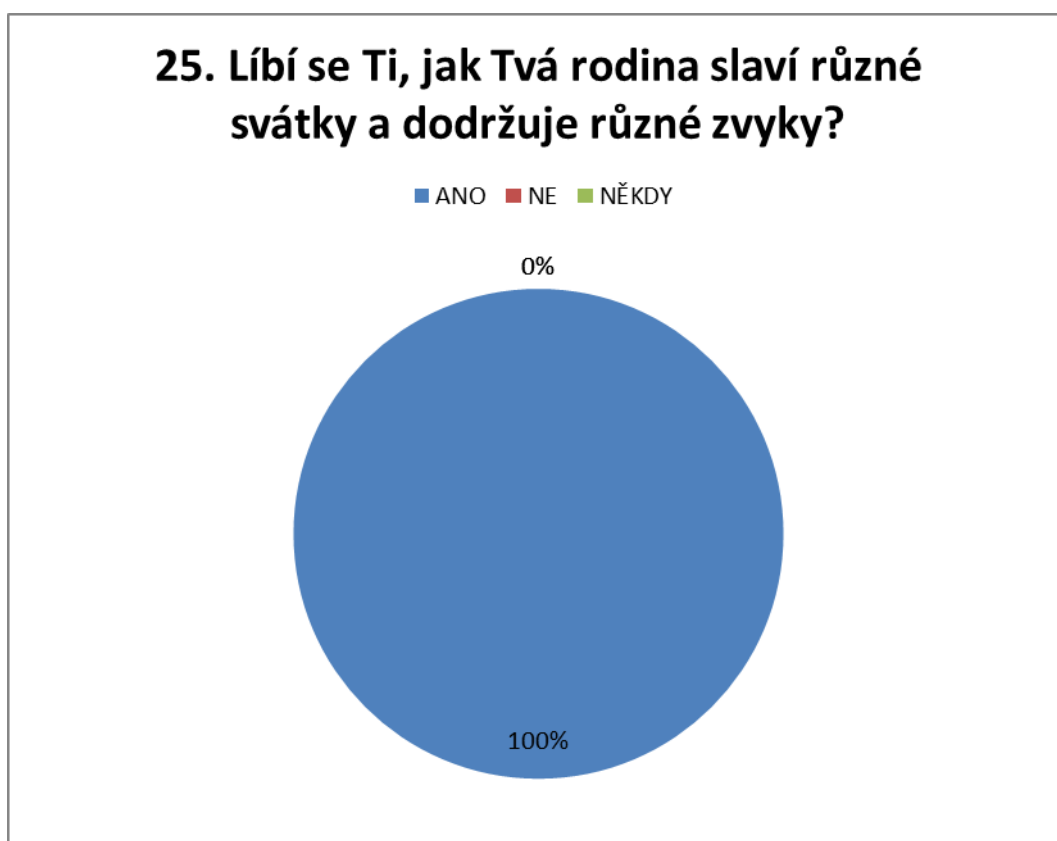
Graf č. 27 – Test CYRM - 24. Máš příležitost učit se věci, které budou důležité, až budeš starší?

**25. Líbí se Ti, jak Tvá rodina slaví různé svátky a dodržuje různé zvyky?
(Například to, co se obvykle dělá o Velikonocích, Vánocích, když má někdo narozeniny..)**

Otázka se stoprocentní odpovědí ano. Překvapilo mě však, že aniž bych zmínila nějaké konkrétní svátky, děti poměrně často zmínily Velikonoce. Myslela jsem si, že budou zmiňovat výhradně Vánoce.

Graf č. 28 – Test CYRM - 25. Líbí se Ti, jak Tvá rodina slaví různé svátky a dodržuje různé zvyky?

26. Líbí se Ti, jak se v naší společnosti, zemi, státě (tedy nejen u vás doma) dodržují tyto zvyky?

Jedna z těžších otázek. Sama ji vnímám jako poněkud abstraktní, přesto některé děti odpověděly, že se jim nelíbí jakým způsobem se v naší společnosti dodržují/ nedodržují zvyky, žádná z jejich odpovědí však nebyla úplně zřejmá, proč se jim to nelíbí.

Graf č. 29 – Test CYRM - 26. Líbí se Ti, jak se v naší společnosti, zemi, státě dodržují tyto zvyky?

Bodové vyhodnocení

Bodové hodnocení testu CYRM jsem shrnula do dvou tabulek. V jedné se objevují celkové výsledky dětí, včetně rozdělení do kategorií, kterými jsou „Individual“ – Individuální vlastnosti, vzájemná podpora a sociální vlastnosti,

„Relationships“ – Vztahy s rodiči/ pečovateli a „Context“ – Souvislosti duchovní, vzdělávací i kulturní. V druhé tabulce jsem rozdělila výsledky dle pohlaví dětí a vypočítala jsem zaokrouhlený průměr, zaokrouhlovala jsem proto, že děti mohly získávat vždy jen celé body a průměr bez zaokrouhlení mi nepřišel vhodný.

V mém výzkumném vzorku nebyly příliš velké rozdíly, v průměru byl výsledek chlapců a dívek rozdílem jednoho bodu ať už pro jedno či druhé pohlaví. Nejvyšší výsledek jsem zaznamenala u chlapce a nejnižší u dívky.

Tabulka č. 1 - Bodové hodnocení testu CYRM, rozdělení dle kategorií

CYRM	Celkem získáno	Zaokrouhlený průměr
Kluci	953	68
Holky	1105	69
Individual	Celkem získáno	Zaokrouhlený průměr
Kluci	417	30
Holky	482	30
Relationships	Celkem získáno	Zaokrouhlený průměr
Kluci	263	19
Holky	312	20
Context	Celkem získáno	Zaokrouhlený průměr
Kluci	273	20
Holky	311	19

Tabulka č. 2 – Legenda k tabulce bodového hodnocení testu CYRM

Legenda	
	Dívky
	Chlapci
	nejvyšší a nejnižší výsledek

Tabulka č. 3 – Tabulka bodového hodnocení testu CYRM

CYRM	Získáno		Individual	Relationships	Context
1	70		29	20	21
2	69		30	19	20
3	68		31	19	18
4	70		32	20	18
5	62		27	17	18
6	69		28	21	20
7	73		32	21	20
8	73		31	20	22
9	65		30	17	18
10	72		28	21	23
11	69		32	18	19
12	72		31	20	21
13	72		31	21	20
14	69		29	19	21
15	63		27	17	19
16	67		31	18	18
17	62		27	17	18
18	57		23	18	16
19	72		30	20	22
20	65		32	16	17
21	71		31	21	19
22	60		23	17	20
23	69		31	21	17
24	76		33	21	22
25	74		33	21	20
26	64		31	15	18
27	71		32	18	21
28	70		32	21	17
29	72		31	20	21
30	72		31	21	20

3.4.3 Test obkreslování

Verze testu obkreslování Zdeňka Matějčka, kterou jsem použila, je výsledkem standardizace původní verze na populaci českých dětí. První verzi vytvořil Z. Matějček už v roce 1957, původně byl součástí obsáhlejšího souboru složek, zaměřených na diagnostiku lehké mozkové dysfunkce.

Jedná se o test kresby podle předlohy, který slouží k vyhodnocení vizuální percepce, senzomotorické koordinace a jemné motoriky. Výkon dítěte může být ovlivněn kolísáním pozornosti, emočním laděním a s tím související motivací. Především u předškolních dětí je schopnost analýzy a následné syntézy vizuálně vnímaných informací součástí inteligence, výsledek testu tedy lze chápat jako projev celkové vývojové úrovně.²⁷

Vzhledem k věku dětí jsem použila prvních sedm obrázků podle předlohy, kterou měli celou dobu k dispozici – kruh, kříž, čtverec, trojúhelník, kosočtverec, kosočtverec s křížem uvnitř a šesticípou hvězdu.

Hodnotila jsem podle manuálu, celkem mohly děti získat 16 bodů. Jednodušeji shrnu hodnotící klíč:

- kruh- kružnice musí být uzavřená, tvar se musí podobat kruhu a můžu tolerovat nepravidelnost a přetažení
- kříž – křížení by mělo být v pravém úhlu, ramena by měla být přibližně stejně dlouhá, jedno nesmí být dvakrát delší než druhé
- čtverec – všechny úhly by měly svírat pravý úhel, délka stran by měla být stejná, musí vypadat jako čtverec, ne jiný geometrický tvar
- trojúhelník – vrcholy nesmí být kulaté, musí se dotýkat nebo lehce přesahovat

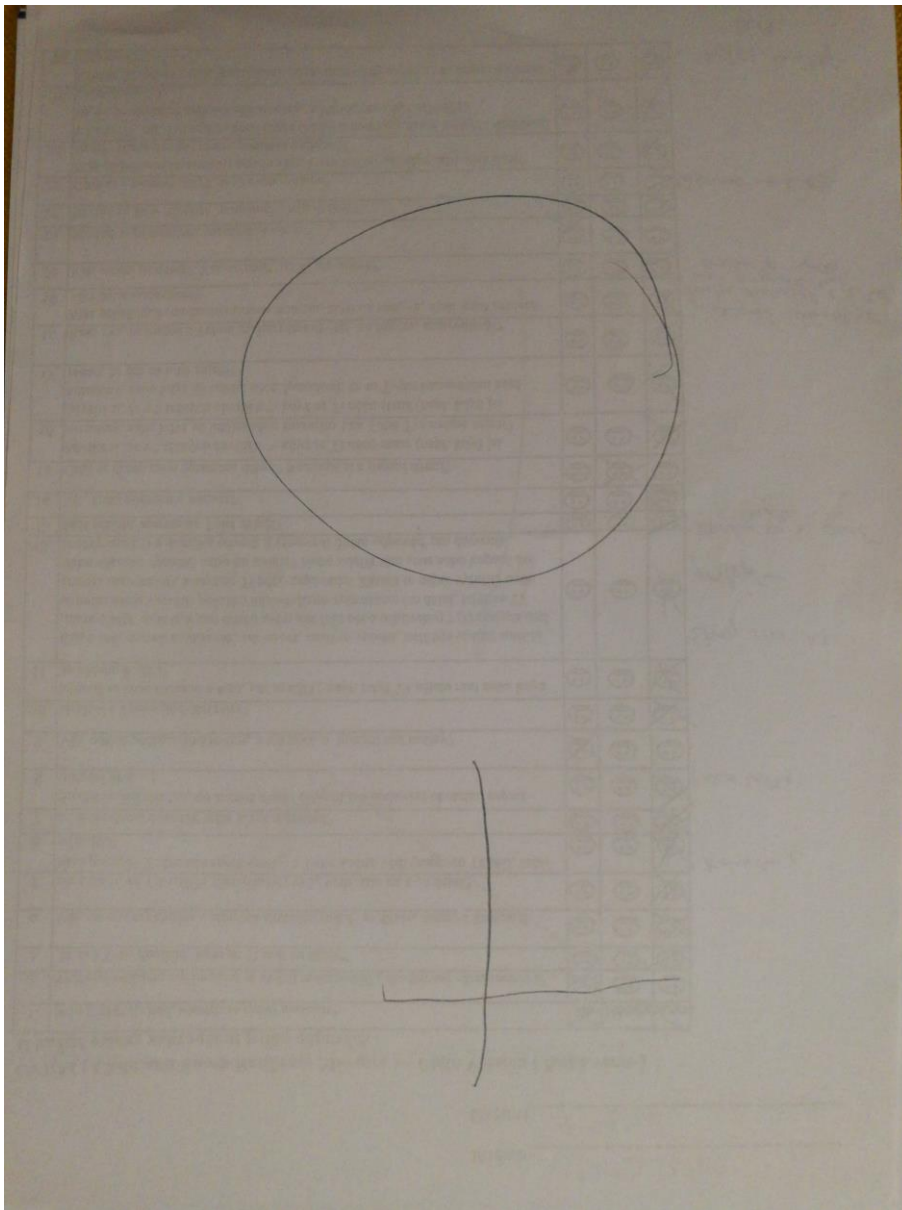
---

²⁷ Svoboda Mojmir, Krejčířová Dana a Vágnerová Marie, Psychodiagnostika dětí a dospívajících, první vydání, Praha, Portál, 2001, ISBN 80-7178-545-8, 791 s, Vágnerová in Svoboda, str. 67

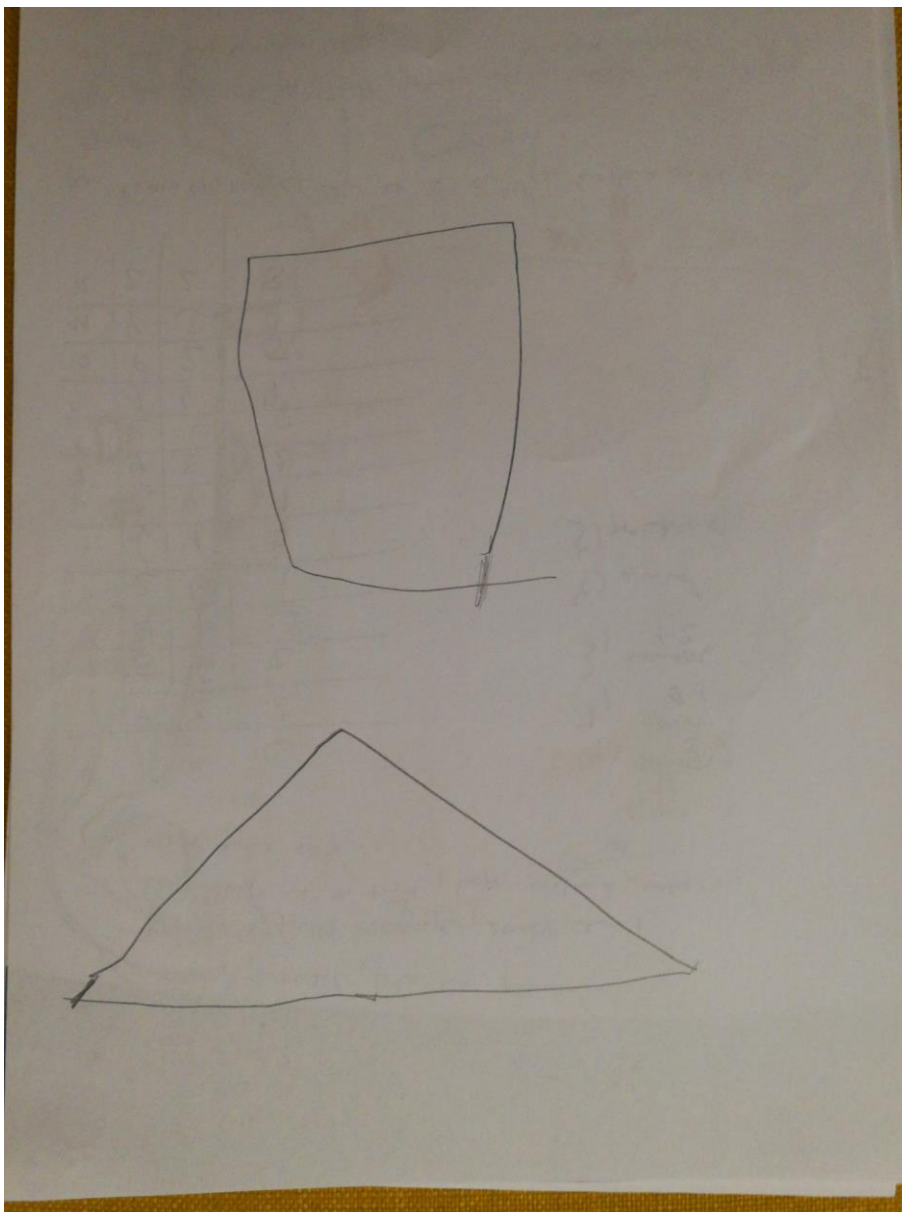
- kosočtverec – musí mít čtyři strany a vrcholy, nesmí se podobat jinému geometrickému tvaru
- kosočtverec s křížem – je nezbytný vnitřní kříž
- šesticípá hvězda – musí se jednat o pravidelný obrazec se šesti vrcholy

3.4.3.1 Ukázky dětských prací

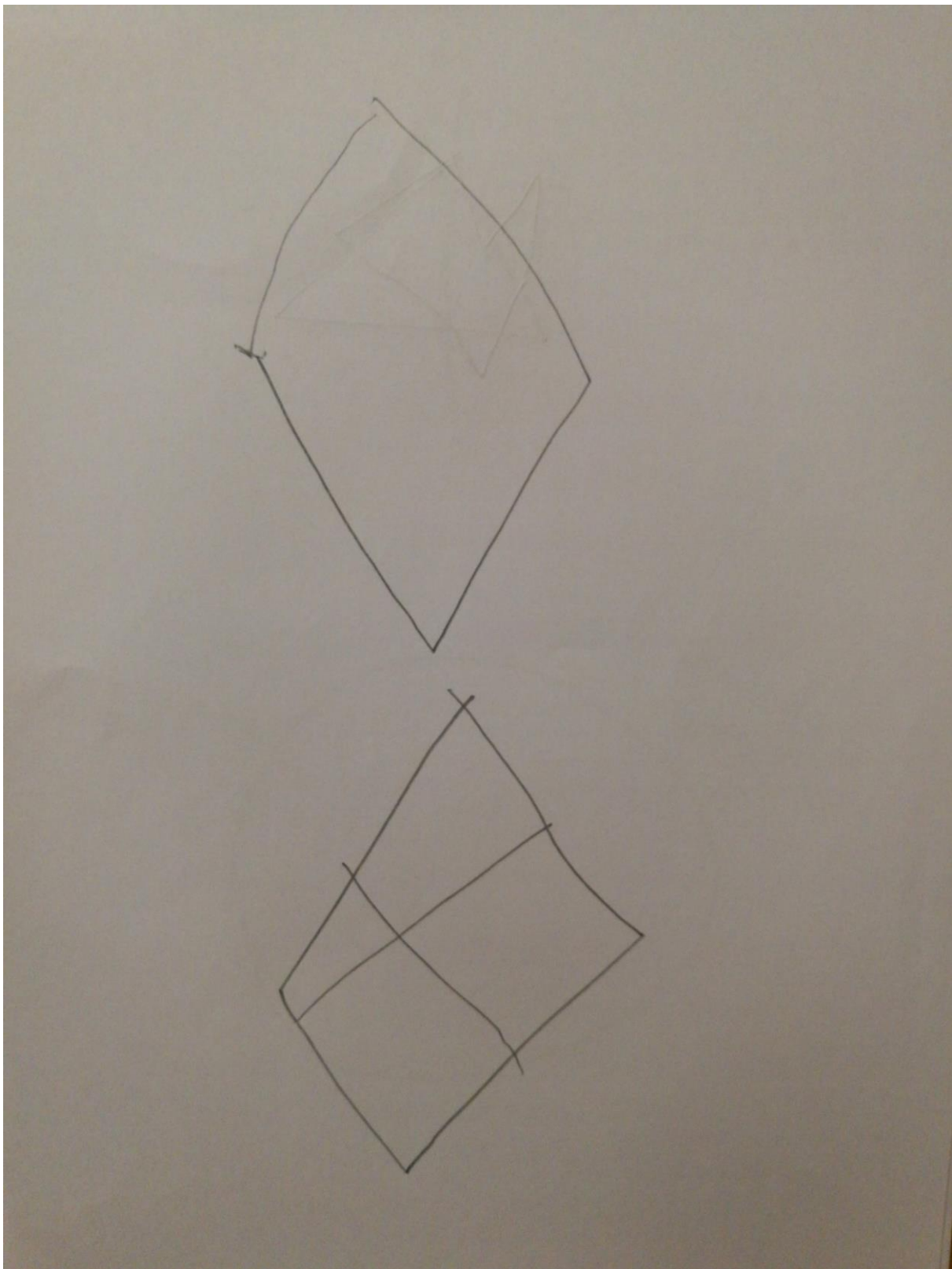
Obrázek č. 1 – Test obkreslování – ukázka dětských prací – kresba kruhu a kříže

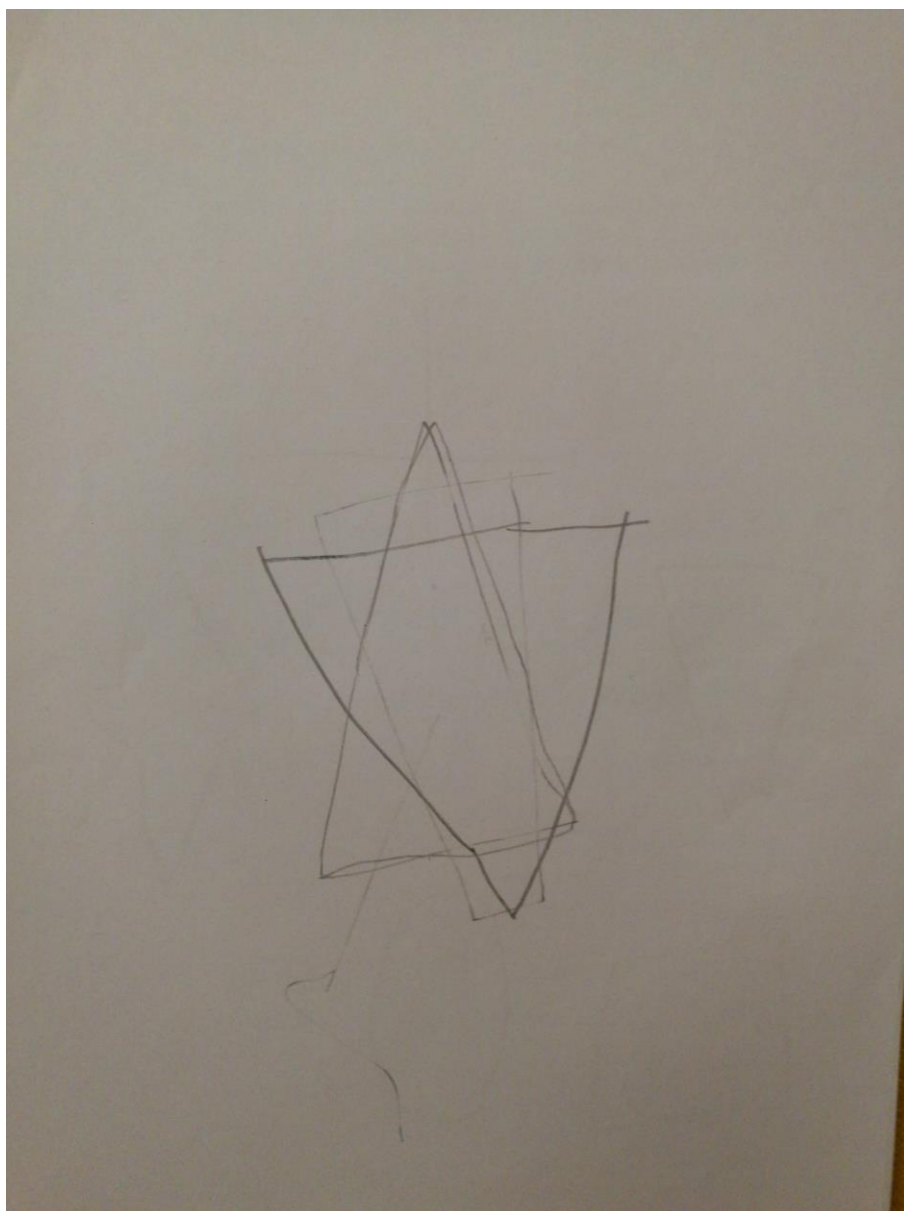
Obrázek č. 2 – Test obkreslování – ukázka dětských prací – kresba čtverce a trojúhelníku

Obrázek č. 3 – Test obkreslování – ukázka dětských prací – kosočtverec a kosočtverec s křížem

Obrázek č. 4 – Test obkreslování – ukázka dětských prací – šesticípá hvězda

Vyhodnocení

Všechny děti tvary překreslily, každé z nich mělo úplně jiný systém, některé děti pečlivě zkoumaly, co mají překreslit a teprve poté se pustily do díla, některé se na předlohu skoro nepodívaly a už měli i svoji verzi. Všechny děti měly dostatečné až přebytné množství papíru k dispozici, přesto často využily papír jen jeden a třeba jen čtvrtinu z něj.

Očekávala jsem lepší výsledky u chlapců, což se potvrdilo jen částečně. Tři chlapci dosáhli 14 bodů, v průměru však měli bodů 9. U děvčat byl

největší počet bodů 13, kterých dosáhly dvě z šestnácti děvčat, průměrně měly 10 bodů. U chlapců i děvčat byl nejnižší počet dosažených bodů 4.

3.4.4 Chování dítěte

Během celého testování jsem zároveň pozorovala chování dětí a zapisovala jsem do příslušného archu. Pozorovala jsem soustředěnost, samostatnost, spontánnost a aktuální rozpoložení, laterální a tělesnou charakteristiku. Tyto faktory jsou rovněž důležité pro posouzení školní připravenosti. Zapisuji hodnotu 1 – 5, kdy 1 je nejlepší a 5 nejhorší.

Vyhodnocení části o chování dítěte během testování rozdělím dle jednotlivých kategorií.

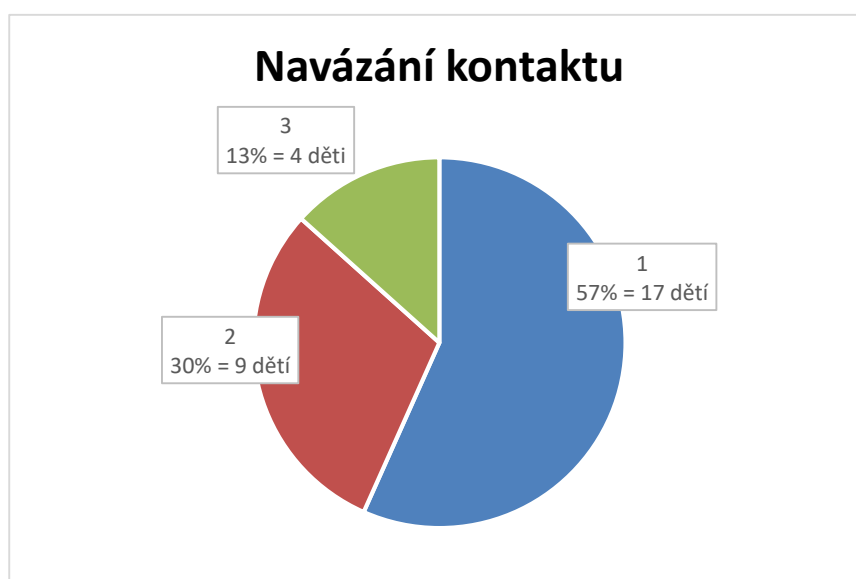
Vyhodnocení

Navázání kontaktu

Navázání kontaktu s dětmi bylo až překvapivě snadné, většina dětí na mě reagovala velmi pozitivně a neměli sebemenší pochybnosti o tom, zda a jakým způsobem se mnou budou komunikovat, myslím si, že měli radost, že se mnou budou nějakou dobu sami a budu se jim individuálně věnovat.

U 9 dětí jsem zpozorovala drobné rozpaky, když se se mnou ocitli sami, nicméně když pochopily, že jim plně naslouchám a nevyžadují po nich nic nezvyklého, pookřály a komunikace byla rovněž bez problému. Se čtyřmi dětmi to ovšem nebylo snadné, byli stydliví, málomluvní a neměli sebevědomí jako jejich kamarádi, přesto, jsme společně zvládli celé šetření.

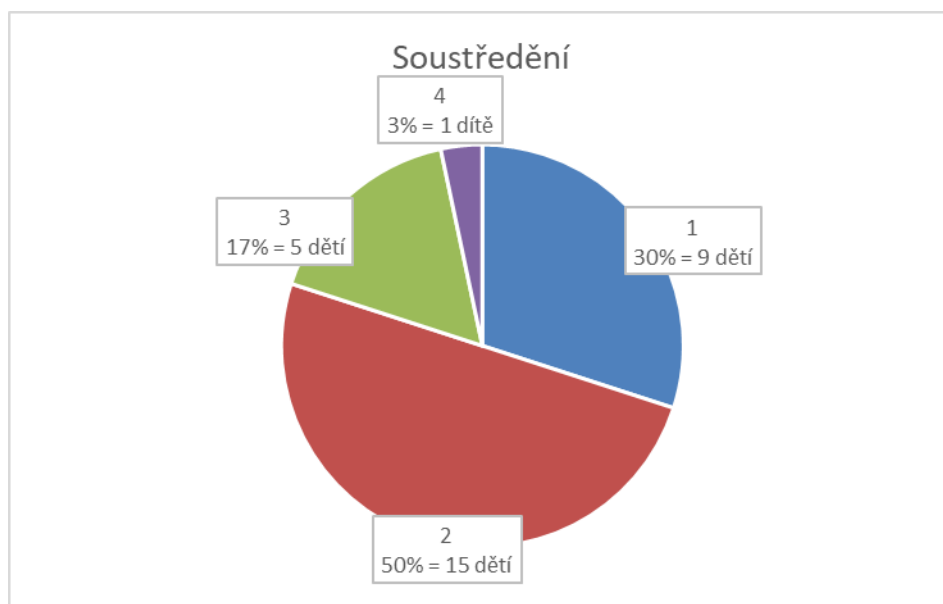
Graf č. 30 – Chování dítěte – Navázání kontaktu

Soustředění

Soustředění dětí bylo poměrně dobré, ale očekávala jsem výsledky podobné hodnocení samostatnosti, vyzorovala jsem však nějaké odchylky. Plně soustředěně pracovalo 9 dětí, celá polovina dětí sice nepotřebovala žádné moje povzbuzení, ale rušily je zvuky z chodby, dokázaly však po chvíli nepozornosti sami pokračovat v práci. 5 dětí se nechalo rušivými zvuky z chodby rozhodit a k pokračování v práci jsem je musela vyzvat a lehce namotivovat. Nejproblematictější byl jeden chlapec, byl velmi uzavřený, činilo mu potíže samostatně mi odpovídat na otázky a udržet jeho soustředěnost, neustále mě očním kontaktem „vzýval“ k nějaké pomoci.

Graf č. 31 – Chování dítěte - Soustředění

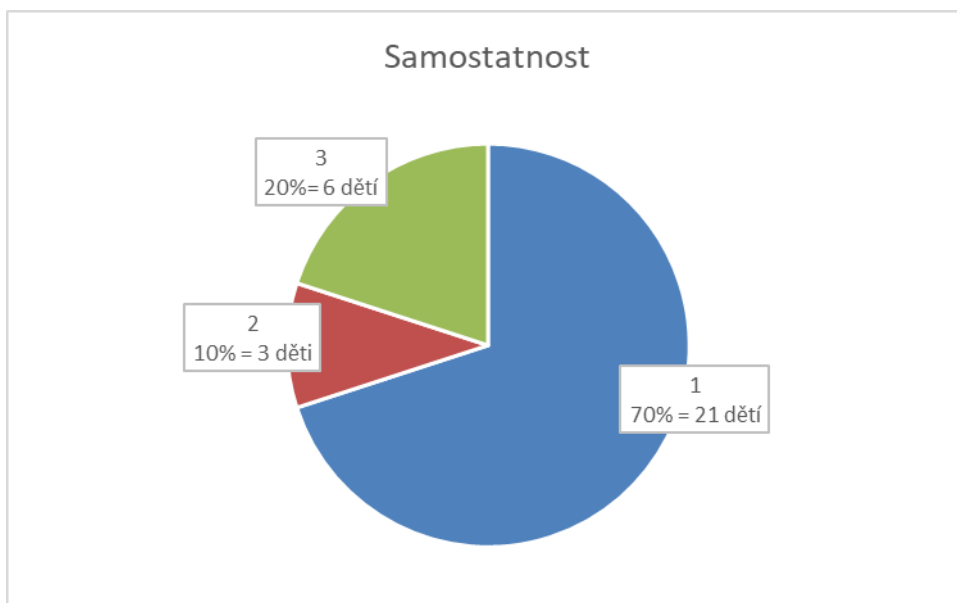

Samostatnost

Hodnocení samostatnosti dětí během šetření bylo na pohled mnohem zajímavější. Bylo skvělé vidět děti sebevědomě pracovat. 21 dětí bylo naprosto samostatných, bylo vidět, že plnění úkolu je pro ně výzva, někdy však i trochu závod, zadala jsem jim úkol, popsala jsem, jakým způsobem jej mají plnit/odpovídat a oni bez dalších otázek začali a pracovali, dokud neměli hotovo.

Tři děti se po zadání úkolu ještě na něco zeptali, poté začali pracovat, po prvním či druhém plnění se doptávali, zda dělají vše správně. Šest dětí potřebovalo více podpory z mé strany, po zadání úkolu začali pracovat, po zodpovězení se doptávali, zda to bylo správně. Občas potřebovali několikrát zopakovat otázku nebo doufali, že jim budu radit.

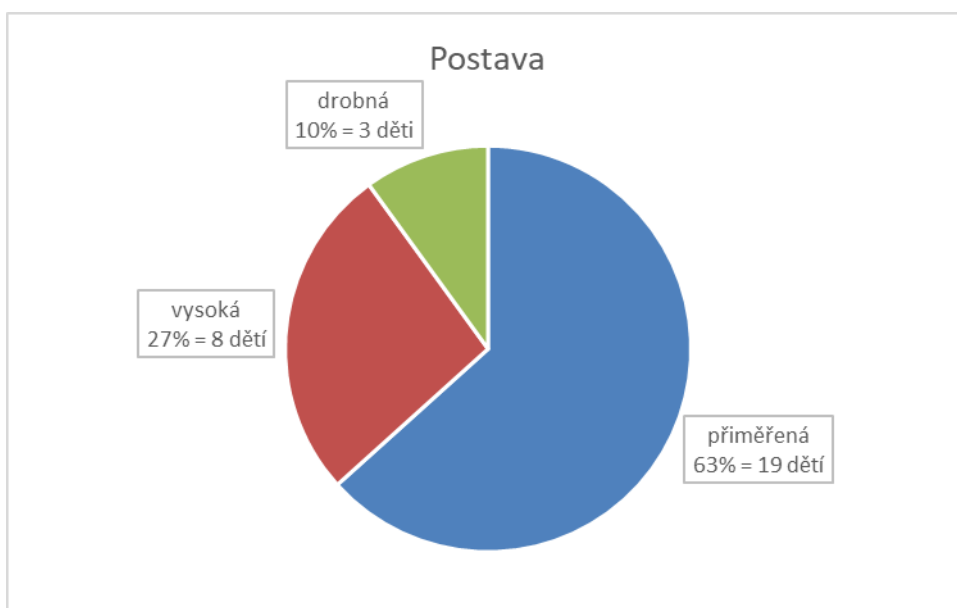
Graf č. 32 – Chování dítěte - Samostatnost

Postava

Při pohledu na celou třídu bylo jasné, že většina dětí vypadá naprosto přiměřeně svému věku, 8 dětí bylo vyšších než ostatních, při dalším zkoumání jsem zjistila, že pět z těchto dětí mělo odklad školní docházky. 3 děti byly drobnější, tyto děti patřily také k nejmladším ve třídě. V této třídě nebylo žádné dítě s nadváhou.

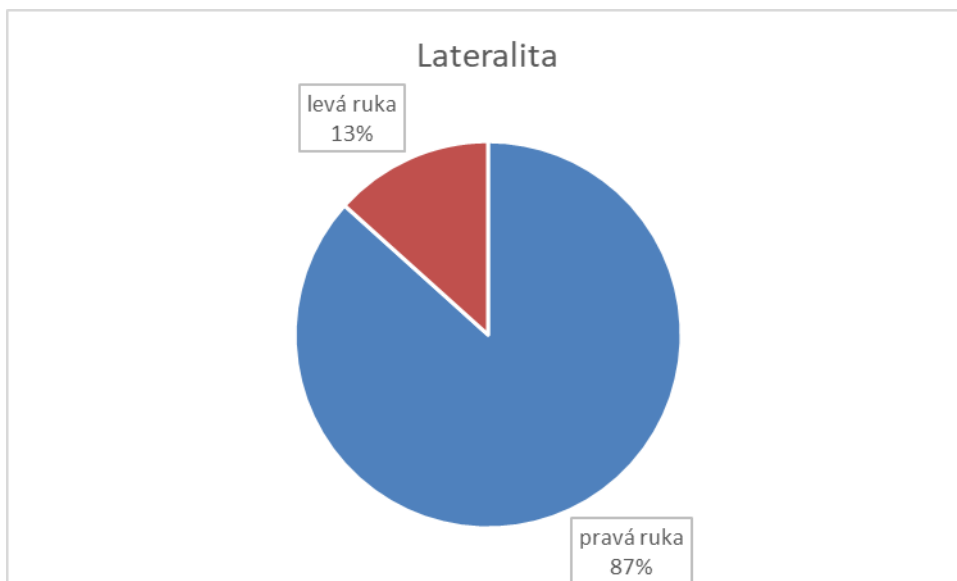
Graf č. 33 – Chování dítěte - Postava

Lateralita

V tomto bodě šetření jsem ani na chvíli nepochybovala o výsledku. Zaměřila jsem se pouze na dominanci pravé či levé ruky, předpokládala jsem, že dítě již má vyhraněnou jednu z nich. V mém šetření používalo 26 dětí pravou ruku a 4 levou. Leváci byli dva chlapci a dvě dívky.

Graf č. 34 – Chování dítěte - Lateralita

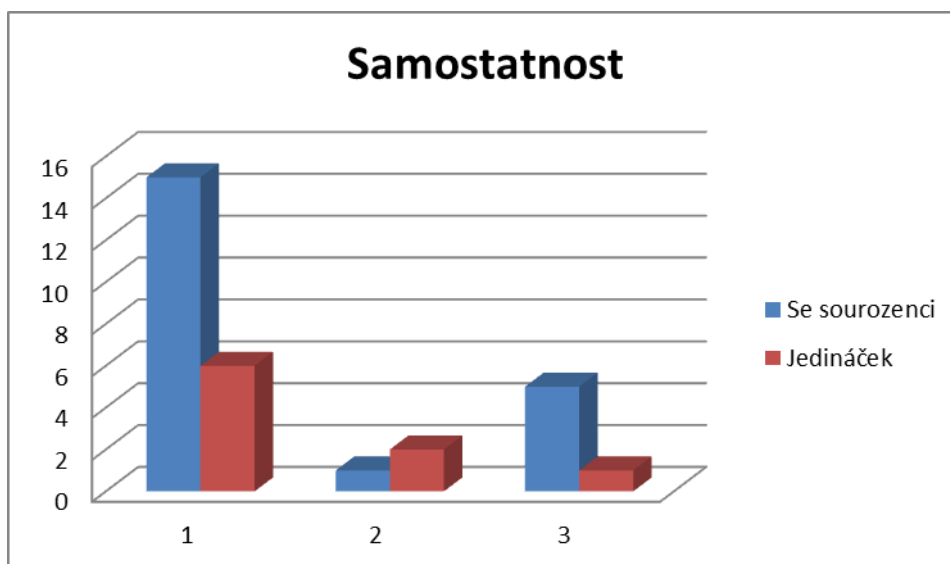
3.5 Shrnutí zkoumání

H1: Děti se sourozenci jsou samostatnější při práci než jedináčci.

Vzhledem k mým zkušenostem s dětmi jsem předpokládala, že děti se sourozenci se prokáží větší samostatností než děti bez sourozenců. Během mého zkoumání se tato hypotéza nepotvrdila, i když výsledek byl velmi těsný. Myslím si, že jsem měla velmi malý vzorek dětí na to, aby bylo možné tuto hypotézu potvrdit.

Vycházím z výsledku testu Chování dítěte, vyhodnocení samostatnosti rozdělené na děti se sourozenci a jedináčky, kapitola 3.4.4.

Graf č. 35 – Shrnutí zkoumání – H1

H2: Mezi připraveností chlapců a děvčat existuje výrazný rozdíl.

Během svého zkoumání jsem nezaznamenala žádné zásadní rozdíly mezi chlapci a děvčaty.

H3: Chlapci budou mít lepší výsledky v testu obkreslování než děvčata.

Očekávala jsem lepší výsledky u chlapců, což se potvrdilo jen částečně. Tři chlapci dosáhli 14 bodů, v průměru však měli bodů 9. U děvčat byl největší počet bodů 13, kterých dosáhly dvě z šestnácti děvčat, průměrně měly 10 bodů. U chlapců i děvčat byl nejnižší počet dosažených bodů 4.

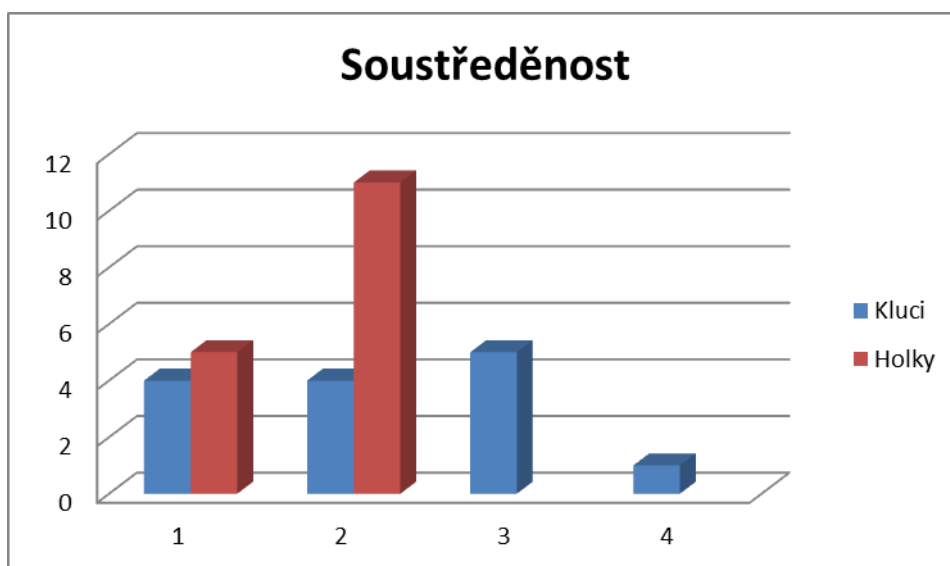
Vycházím z výsledku testu obkreslování v kapitole 3.4.3.

H4: Děvčata jsou soustředěnější než chlapci.

Soustředění dětí bylo poměrně dobré, ale očekávala jsem výraznější rozdíl ve výsledku. Při hodnocení soustředěnosti se mi moje hypotéza potvrdila.

Vycházím z výsledku testu Chování dítěte v kapitole 3.4.4 a grafu č. 36, kde jsem děti rozdělila na kluky a holky.

Graf č. 36 – Shrnutí zkoumání – H4

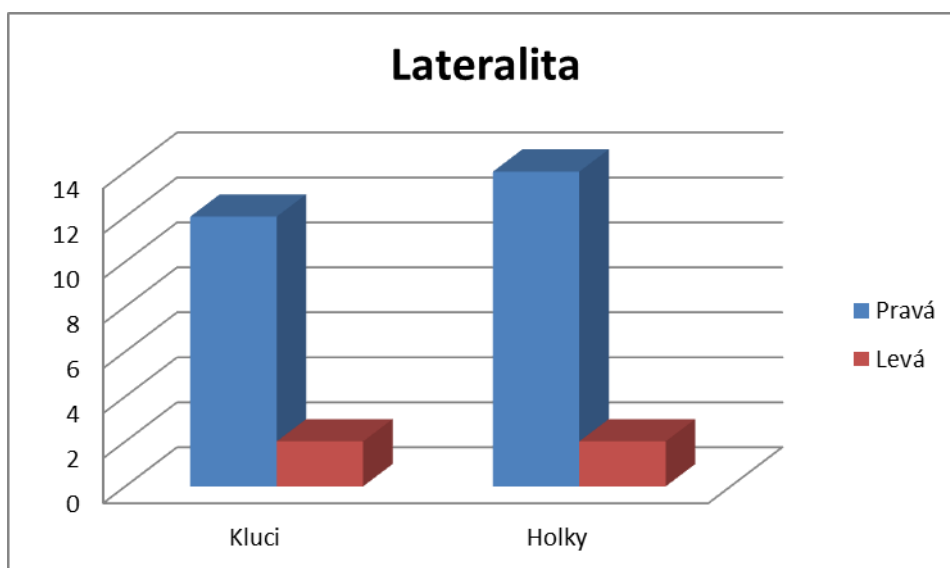
H5: Leváků bude maximálně jedna čtvrtina.

V tomto bodě šetření jsem ani na chvíli nepochybovala o výsledku. Zaměřila jsem se pouze na dominanci pravé či levé ruky, předpokládala jsem, že dítě již má vyhraněnou jednu z nich. V mém šetření používalo 26 dětí pravou ruku a 4 levou. Leváci byli dva chlapci a dvě dívky.

Vycházím z testu Chování dítěte v kapitole 3.4.4, grafu č. 37 a vlastních poznámek při práci s dětmi.

Graf č. 37 – Shrnutí zkoumání – H5

4. Závěr

Tato práce se zabývá školní zralostí a připraveností v počátku školní docházky. Tomuto tématu je věnována jak teoretická, tak praktická část. V teoretické části vycházím z odborné literatury známých, převážně českých, autorů. Pro praktickou část bylo využito testu obkreslování Matějčka a Strnadové, CYRMu, dotazníku pro rodiče a zápisů z pozorování chování žáků během testování. Cílem práce bylo odpovědět na několik hypotéz souvisejících se začátkem školní docházky.

Touto prací jsem se snažila rozšířit si obzory o předškolních dětech, resp. dětech na počátku školní docházky, abych věděla, jak se věnovat dětem předškolního věku aniž bych opominula některý z aspektů školní zralosti. Už během čtení odborné literatury jsem zjistila nejen, jak obrovské množství autorů se tomuto tématu věnuje, ale také, že děti vedu správným směrem. Na základě svých zkušeností jsem si stanovila několik hypotéz, které mě zajímaly v souvislosti s dětmi v mé třídě.

Odpovědi na své hypotézy jsem měla poměrně brzy. Myslím, že pro hodnotnější výsledek by tato práce a mé zkoumání muselo být mnohem rozsáhlejší, jelikož výsledek, který mi vyšel, díky vzorku dětí ze základní školy, nekoresponduje s mými zkušenostmi. Je však jasné, že každé dítě a každá skupina dětí je rozdílná, stejně jako by měl být i náš přístup k dětem.

V praktické části jsem využila hned několika metod – dotazník pro rodiče, test CYRM, test obkreslování a vyhodnotila jsem chování dětí při zkoumání. Pro vyhodnocení svých hypotéz jsem však nejvíce využila právě poslední zmiňovanou metodu, tedy hodnocení chování dětí při zkoumání. Celý výzkum a práci s dětmi ve škole byla velmi zajímavá a pro mě jako učitele hodně přínosná.

Ráda bych krátce shrnula hodnocení svých hypotéz:

H1: Děti se sourozenci jsou samostatnější při práci, než jedináčci.

První hypotéza se mi nepotvrdila, výsledek byl ovšem velmi těsný. Tento výsledek mě samotnou nepřesvědčil a bylo by vhodné využít většího vzorku dětí pro její ověření.

H2: Mezi připraveností chlapců a děvčat existuje výrazný rozdíl.

Ani tato hypotéza se mi nepotvrdila, prakticky ve všem mém zkoumání byl výsledek velmi podobný, bez nějakých výrazných výkyvů. Je tedy zřejmé, že nejde rozlišovat mezi chlapci a děvčaty, ale je nutné odlišovat jednotlivce a respektovat individualitu.

H3: Chlapci budou mít lepší výsledky v testu obkreslování než děvčata.

Očekávala jsem lepší výsledky u chlapců, což se potvrdilo jen částečně. Průměrně chlapci získali o bod méně než děvčata, ale zase dosáhli nejvyššího bodového hodnocení.

H4: Děvčata jsou soustředěnější než chlapci.

Hypotéza se mi potvrdila, ale očekávala jsem výraznější rozdíl ve výsledku.

H5: Leváků bude maximálně jedna čtvrtina.

Pátá hypotéza potvrdila, že žijeme ve velmi silné pravoruké společnosti. Na druhou stranu bylo příjemným zjištěním, že dnes už není snaha o přeučování leváků na praváky a také je množství pomůcek přizpůsobených právě pro ně.

Jako limit své práce považuji menší počet respondentů a zvolenou školu, která leží v centru města a je známa svoji kvalitou. V mých výsledcích se zřejmě i proto neobjevily žádné výrazné výkyvy. Z mého pohledu mi však studování odborné

literatury a seznamování se s celou širokou problematikou základního vzdělávání velmi rozšířilo obzory a navedlo mě, jakým směrem bych se ráda vydala ve své práci dále. Jako rodič jsem se utvrdila v tom, jak je vztah mezi dítětem a rodičem vzácný a je třeba na něm pracovat a budovat jej a také, že vlastní příklad dětem dává velmi mnoho.

4.2 Resumé

This thesis deals with maturity and preparedness for school in the beginning of compulsory education. Theoretical and practical parts of this thesis are dedicated to this topic. In theoretical part I used academic literature of famous, mostly Czech, authors. For practical part I used copy test from Matějček and Strnadová, CYRM, questionnaires for parents and reports of pupils behaviour during the testing. Aim of this thesis is to answer a few hypotheses related to beginning of compulsory education.

This thesis helped me to obtain more information about preschool children or more precisely children at the beginning of compulsory education, to know how to treat preschool children without leaving out any aspects of school preparedness. While reading academic literature I found out not only that, a large amount of authors deal with these themes, but also that I lead children in the right direction in my professional life. I Based on my experiences I determined a few hypotheses I was interested in, because of children in my class.

I had evaluated the hypotheses soon. I think, for more valuable result, my thesis and my research would have to be much more extensive, because the result that came out of my research, do not correspond with my experience. It could be affected by a particular school that I've chosen. Anyway, it is clear that each child and each group of children is different, as is our approach to children.

In practical part I used several different methods – questionnaire for parents, test CYRM, copy test from Matějček and Strnadová and I evaluate children's behaviour while observing. The most useful for my hypotheses was the method mentioned the last – evaluating of children's behaviour while observing. The whole research and my work with children at school were very interesting and very beneficial for me as a teacher.

I would like to briefly summarize the evaluation of my hypotheses:

H1: Children with siblings are more independent at work than the only children.

The first hypothesis was not confirmed, but the result was very close. This result did not convince me, and it would be useful to use a larger sample of children to verify it.

H2: There is a significant difference between boys and girls in school preparedness

This hypothesis was not confirmed to me, during research the results were very similar, without any significant deflections. It is obvious that we cannot make differences between boys and girls but it is necessary to differentiate individuals and to respect children's individuality.

H3: Boys will have better results in copy test from Matějček and Strnadová results than girls.

I've expected better results for boys but this was confirmed only partially. On average, boys gained one point worse score than girls, but at the same time they have achieved the highest score in the test.

H4: Girls can concentrate better than boys.

The hypothesis was confirmed, but I have expected a more significant difference in the result.

H5: There will be no more than one quarter of left-handers.

Fifth hypothesis confirmed that our society is strongly right handed. On the other hand it was very nice finding out that today nobody is trying to re-teach left handed people to right handed and there are also many teaching aids adapted for them.

Limits of my thesis were little number of respondents chosen school, which is located in city centre and it is known for its good educating qualities. These facts could mean a limit to my thesis, and for more representative results, it would be

needed to test a much bigger group of children. In my point of view, the studying of academic literature and gaining knowledge of the whole problematic of compulsory education, really helped me and guide me to my next step and direction in my work. And lastly, as a parent, I have confirmed how unique the relationship between child and parent is and how much is it necessary to work on it and build it, take care and also how important is to give a very good example to children.

4.3 Seznam literatury

- *Dětská klinická psychologie*, Říčan Pavel, Vágnerová Marie a spolupracovníci, 1. Vydání, Avicenum Praha 1991, s 360, ISBN 80-201-0131-4
- *Diagnostika dítěte předškolního věku, Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*, Jiřina Bednářová, Vlasta Šmardová, Computer Press, a.s., první vydání, 2007, 212 s, ISBN 978-80-251-1829-0
- *Diagnostika předškoláka – správný vývoj řeči dítěte*, Klenková Jiřina, Kolbábková Helena, Brno 2003, 125 s, ISBN 80-239-0082-X
- *Dřív než půjde do školy*, Třasohlavá Zdeňka, Avicenum 1990, s.126, ISBN 08-016-90
- *Je naše dítě zralé na vstup do školy?*, Jucovičová Drahomíra a Žáčková Hana, 1. Vydání, Praha: Grada, 2014, 141 s. ISBN 978-80-247-4750-7
- *Mateřskou školou ke školní připravenosti*, Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, Alexandra Tomášová, OFTIS Ostrava, první vydání, 2012, 146 s, ISBN 978-80-7464-231-9
- *Nauč mě číst a psát*, Tymichová Hana, Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1985, s 144, ISBN 14-506-85
- *Pedagogický slovník*, Průcha Jan, Walterová Eliška a Mareš Jiří, Portál, 2001, 3. Rozšířené a aktualizované vydání Praha, 328 s, ISBN 80-7178-579-2
- *Pedagogický slovník*, Průcha Jan, Walterová Eliška a Mareš Jiří, Portál, 2009, Nové a aktualizované vydání Praha, 395 s, ISBN 978-80-7367-647-6
- *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*, Olga Zelinková, 10. Zcela přepracované a rozšířené vydání, Praha, Portál 2003, 264 s, ISBN 80-7178-800-7
- *Práva dítěte, Úmluva o právech dítěte a její charakteristika, Mezinárodní ochrana práv dítěte a některé další dokumenty, Rodina a základy rodinného*

práva, Nakladatelství Olomouc 1999, první vydání, 175 s, ISBN 80-7182-076-8

- *Připravenost dětí k zahájení povinné školní docházky v kontextu současného kurikula*, Eva Šmelová, Alena Petrová, Eva Souralová a kolektiv, Univerzita Palackého Olomouc 2012, první vydání, 312 s., ISBN 978-80-244-3345-5
- *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*, Svoboda Mojmir, Krejčířová Dana a Vágnerová Marie, první vydání, Praha, Portál, 2001, ISBN 80-7178-545-8, 791 s, Vágnerová in Svoboda
- *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*, Výzkumný ústav pedagogický v Praze, Nakladatelství TAURIS, dotisk prvního vydání, 2010, 48 s, ISBN 978-80-87000-33-5
- *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí, Náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*, Fichnová Katarína, Szobiová Eva Portál s.r.o., Praha 2007, 136 s, ISBN 978-80-7367-323-9
- *Strategie ve vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a specifické poruchy učení*, Bartoňová, M., Vítková, M.: Paido, Brno, 2007, ISBN 978-80-7315-140-9
- *Škola rodičů*, Zdeněk Matějček, MAXDROF s.r.o., 2000, 285 s, ISBN 80-85912-29-5
- *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*, Bednářová, Jiřina a Šmardová Vlasta, První vydání, Brno: Computer Press, 2010, 100 s. Moderní metodika pro rodiče a učitele. ISBN 978-802-5125-694
- *Test obkreslování*, Psychodiagnostické a didaktické testy Bratislava, Matějček, Strnadová, 1974
- Ungar, M., & Liebenberg, L. (2011). Assessing resilience across cultures using mixed methods: Construction of the Child and Youth Resilience Measure-28. *Journal of Mixed Methods Research*, 5(2), 126-149

- *Vývojová psychologie, Dětství a dospívání*, Vágnerová Marie, 2012, druhé, rozšířené a přepracované vydání, Univerzita Karlova v Praze, s.530, ISBN 978-80-246-2153-1
- *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*, Šulová Lenka, (ed.), Praha:Wolters Kluwer, 2014, 252 s., ISBN 978-80-7478-542-9

4.4 Mediální zdroje

- Desatero pro rodiče dětí předškolního věku, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/desatero-pro-rodice-deti-predskolniho-veku>
- Informace k organizaci zápisů k povinné školní docházce, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/informace-k-organizaci-zapisu-k-povinne-skolni-dochazce>
- Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání od 1. 9. 2017, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/opatreni-ministryne-skolstvi-mladeze-a-telovychovy-kterym-se-1-1-1>
- Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání od 1. ledna 2018, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>
- Stránky pro rodiče věnovány grafomotorice a nabídce kurzů <https://www.grafomotorika.com/>
- Školní vzdělávací program pro školy s ročníky pouze 1. stupně - Příklady, ukázky, pohledy z praxe, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/skolni-vzdelavaci-program-pro-skoly-s-rocniky-pouze-1-stupne>

- CYRM & ARM – Child and Youth Resilience Measure & Adult Resilience Measure. *CYRM & ARM – Child and Youth Resilience Measure & Adult Resilience Measure* [online]. Copyright © Copyright 2016. All Rights Reserved. [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <http://cyrm.resilienceresearch.org/>
- Výklad vyhlášky č. 147/2011 Sb., MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/vyklad-vyhlasky-c-147-2011-sb>
- školský zákon, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon>
- Novela č. 472/2011, MŠMT ČR. *MŠMT ČR* [online]. Copyright ©2013 [cit. 17.04.2019]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/dokumenty-3/novela-c-472-2011>

4.5 Souhrn grafů, tabulek a obrázků užitých v práci

Graf č. 1 – Charakteristika dětí – rozdělení dle sourozenců

Graf č. 2 – Charakteristika dětí – rozdělení podle pořadí v rodině

Graf č. 3 – Charakteristika dětí – rozdělení podle vzdělání rodičů

Graf č. 4 – Test CYRM – 1. Existují lidé, kterým se chceš podobat?

Graf č. 5 – Test CYRM – 2. Svěřuješ se lidem kolem sebe se svými tajemstvími?

Graf č. 6 – Test CYRM - 3. Je pro Tebe důležité, jestli se Ti daří ve škole?

Graf č. 7 – Test CYRM - 4. Víš, jak se zachovat v různých situacích?

Graf č. 8 – Test CYRM - 5. Máš pocit, že Tví rodiče vždy vědí, kde jsi a co děláš?

Graf č. 9 – Test CYRM - 6. Máš pocit, že Tví rodiče o Tobě hodně vědí?

Graf č. 10 – Test CYRM - 7. Je u vás doma dostatek jídla, když máš hlad?

Graf č. 11 – Test CYRM - 8. Snažíš se dokončit to, co začneš dělat?

Graf č. 12 – Test CYRM - 9. Víš, odkud pochází Tvá rodina, a víš něco o historii své rodiny?

Graf č. 13 – Test CYRM - 10. Hrají si s Tebou jiné děti rády?

Graf č. 14 – Test CYRM - 11. Mluvíš se svou rodinou o tom, jak se cítíš?

Graf č. 15 – Test CYRM - 12. Když věci nejdou tak, jak chceš, umíš to vyřešit, aniž bys ublížil sobě nebo jiným?

Graf č. 16 – Test CYRM - 13. Máš přátele, kterým na Tobě záleží?

Graf č. 17 – Test CYRM - 14. Víš, koho poprosit o pomoc?

Graf č. 18 – Test CYRM - 15. Cítíš se dobře, mezi ostatními dětmi?

Graf č. 19 – Test CYRM - 16. Myslíš, že na Tobě Tvé rodině záleží?

Graf č. 20 – Test CYRM - 17. Myslíš si, že na Tobě Tvým kamarádům záleží?

Graf č. 21 – Test CYRM - 18. Řekl bys, že ostatní s Tebou zachází férově?

Graf č. 22 – Test CYRM - 19. Máš příležitost, ukázat druhým, že už jsi velký a umíš některé věci sám?

Graf č. 23 – Test CYRM - 20. Víš, v čem jsi dobrý?

Graf č. 24 – Test CYRM - 21. Modlíš se pravidelně, chodíš do kostela?

Graf č. 25 – Test CYRM - 22. Myslíš, že je důležité pomáhat jiným lidem?

Graf č. 26 – Test CYRM - 23. Cítíš se v bezpečí, když jsi se svou rodinou?

Graf č. 27 – Test CYRM - 24. Máš příležitost učit se věci, které budou důležité, až budeš starší?

Graf č. 28 – Test CYRM - 25. Líbí se Ti, jak Tvá rodina slaví různé svátky a dodržuje různé zvyky?

Graf č. 29 – Test CYRM - 26. Líbí se Ti, jak se v naší společnosti, zemi, státě dodržují tyto zvyky?

Tabulka č. 1 - Bodové hodnocení testu CYRM, rozdělení dle kategorií

Tabulka č. 2 – Legenda k tabulce bodového hodnocení testu CYRM

Tabulka č. 3 – Tabulka bodového hodnocení testu CYRM

Obrázek č. 1 – Test obkreslování – ukázka dětských prací – kresba kruhu a kříže

Obrázek č. 2 – Test obkreslování – ukázka dětských prací – kresba čtverce a trojúhelníku

Obrázek č. 3 – Test obkreslování – ukázka dětských prací – kosočtverec a kosočtverec s křížem

Obrázek č. 4 – Test obkreslování – ukázka dětských prací – šesticípá hvězda

Graf č. 30 – Chování dítěte – Navázání kontaktu

Graf č. 31 – Chování dítěte - Soustředění

Graf č. 32 – Chování dítěte - Samostatnost

Graf č. 33 – Chování dítěte - Postava

Graf č. 34 – Chování dítěte - Lateralita

Graf č. 35 – Shrnutí zkoumání – H1

Graf č. 36 – Shrnutí zkoumání – H4

Graf č. 37 – Shrnutí zkoumání – H5

4.6 Přílohy

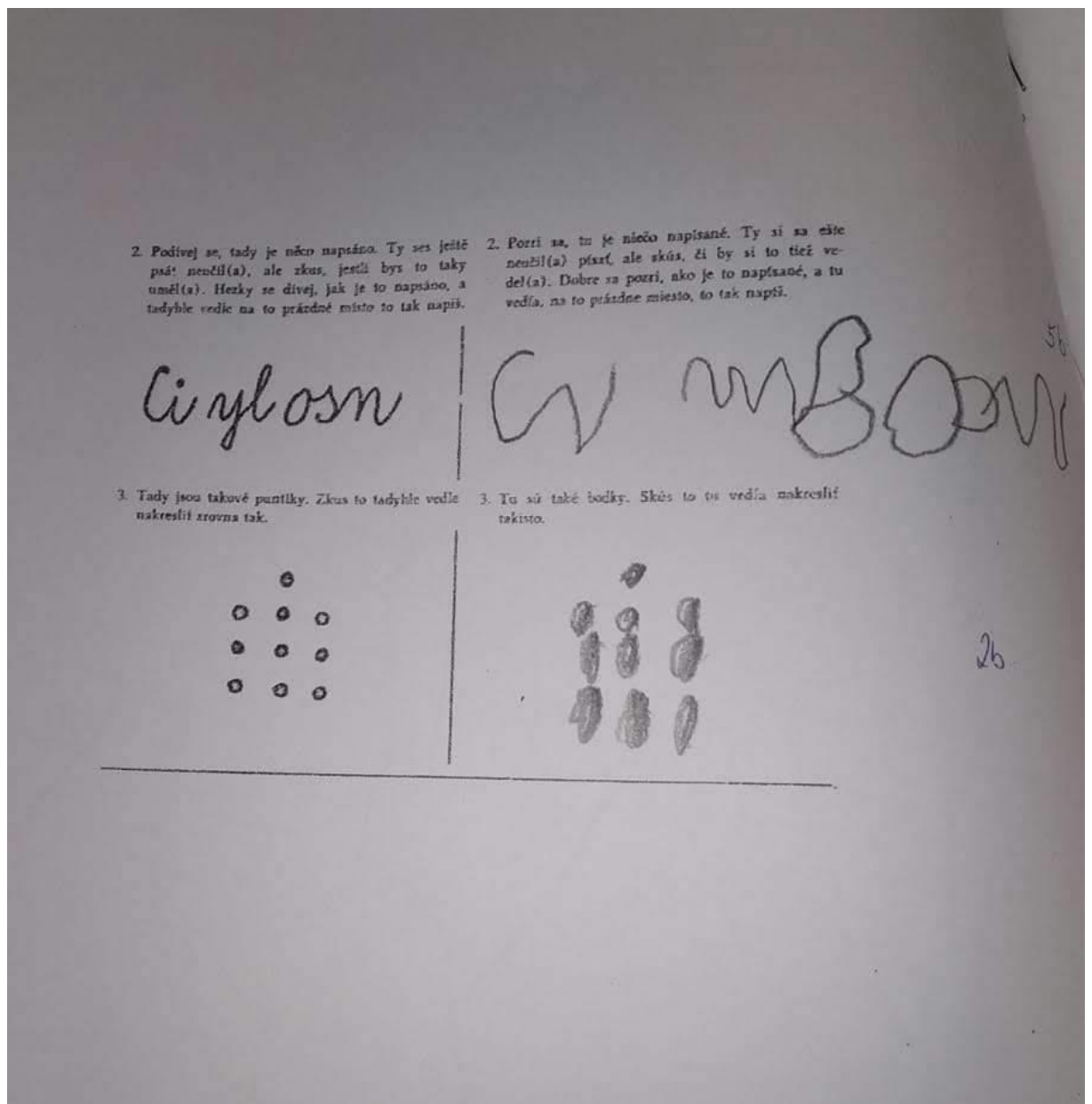
Seznam příloh:

- A - Ukázka testu školní zralosti, vlastní archiv, kresba postavy
- B - Ukázka testu školní zralosti, vlastní archiv, opis textu a teček
- C - Informovaný souhlas
- D - Žádost o umožnění realizace šetření
- E – Záznamový arch - Chování dítěte během vyšetření
- F – Záznamový arch - test CYRM
- G - Ukázka testů obkreslování

- A - Ukázka testu školní zralosti, vlastní archiv, kresba postavy

- B - Ukázka testu školní zralosti, vlastní archiv, opis textu a teček

• C - Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Souhlasím s tím, aby se můj syn/ dcera zúčastnil/a výzkumného šetření, jehož cílem je zjišťování adaptace dětí na zahájení povinné školní docházky. Dotazy a testové úlohy, které budou v případě Vašeho souhlasu dětem předkládány, využívají převážně hravou formu a bývají dětmi pozitivně přijímány. Výsledky budou získávány a posuzovány anonymně. Prosíme Vás v této souvislosti o laskavé vyplnění (podtržení varianty) níže uvedených údajů, které jsou důležité pro celkové zpracování dat.

Datum:.....

Podpis zákonného zástupce dítěte:.....

- Vzdělání otce: základní/ středoškolské/ středoškolské s maturitou/ vysokoškolské
- Vzdělání matky: základní/ středoškolské/ středoškolské s maturitou/ vysokoškolské
- Počet dětí v rodině ( ) a pořadí narození Vašeho „prvňáčka“ ( )
- Jak hodnotíte souhrnně pohybovou (sportovní) aktivitu svého dítěte:
- Kolik hodin týdně se věnuje Vaše dítě:

Organizované pohybové aktivitě, např. sportovní oddíl, „kroužek“ aj. ( )

Volné pohybové aktivitě, např. volné běhání venku, jízda na kole, bruslích, atp. ( )

- D - Žádost o umožnění realizace šetření

Věc: Žádost o umožnění realizace šetření pro vypracování praktické části diplomové práce studentky Pedagogické fakulty UP v Olomouci

Jméno studenta:

Vážený pane řediteli,

studenti naší fakulty mají povinnost v rámci zpracování své diplomové práce pracovat s dítětem školního věku. Prosíme Vás tímto o umožnění výzkumného šetření u dětí na vaší škole.

Výsledky práce budou anonymní a nebudou nikde veřejně prezentovány.

Děkujeme za spolupráci a pochopení

Doc. PhDr. Alena Petrová, PhD.

Vedoucí katedry psychologie

PdF UP, Olomouc

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
katedra psychologie a patopsychologie
771 40 OLOMOUČ, Žižkovo nám. 5

- E – Záznamový arch - Chování dítěte během vyšetření

Chování dítěte během vyšetření
(záznamový arch)

■

1) Soustředění dítěte – koncentrace pozornosti na jednotlivé úkoly

výborně se soustředí	1	2	3	4	5	špatně se soustředí
----------------------	---	---	---	---	---	---------------------

■

2) Samostatnost dítěte při práci

pracuje samostatně (nepotřebuje naši pomoc)	1	2	3	4	5	pracuje nesamostatně (potřebuje pomoc a průběžnou motivaci)
--	---	---	---	---	---	---

■

3) Navázání kontaktu a citové rozpoložení dítěte při vyšetření

spontánní - pozitivní (uvolněné, stabilní, vyrovnané, dobře se adaptuje)	1	2	3	4	5	ostýchavé - negativní (stydlivé, labilní, plačtivé, zlostné)
--	---	---	---	---	---	---

■

4) Lateralita

pravá ruka	-	levá ruka
------------	---	-----------

■

5) Tělesná charakteristika - postava

Drobná - přiměřená věku - nadváha

• F – Záznamový arch - test CYRM

Jméno _____

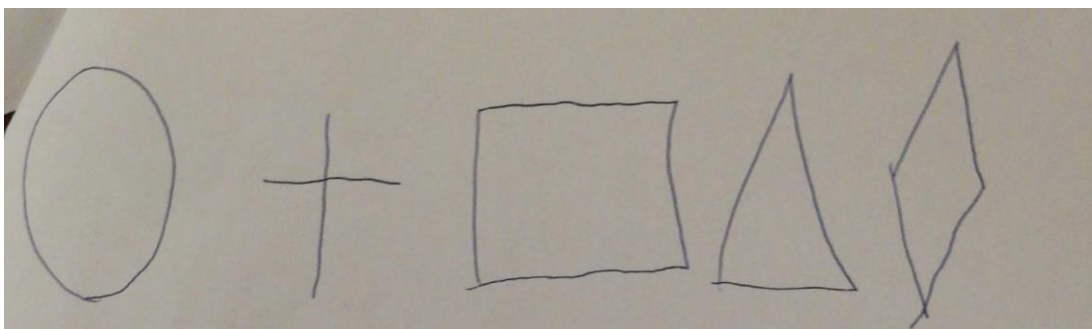
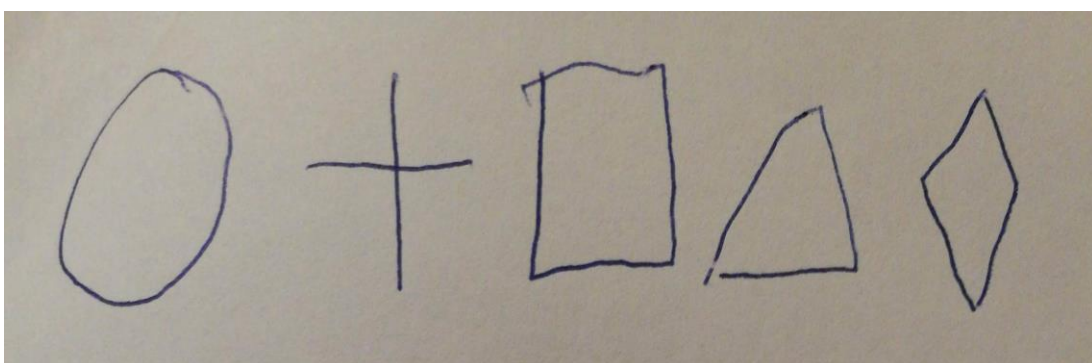
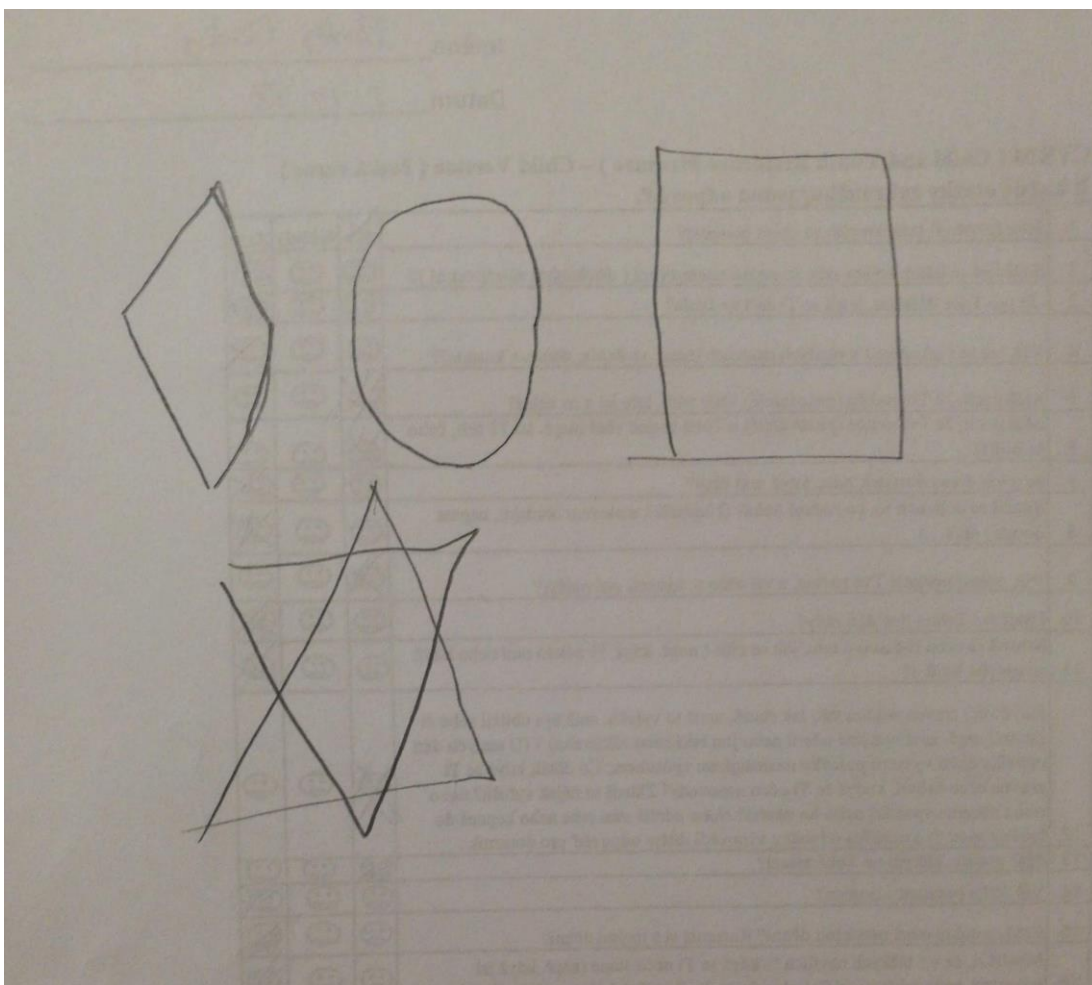
Datum _____

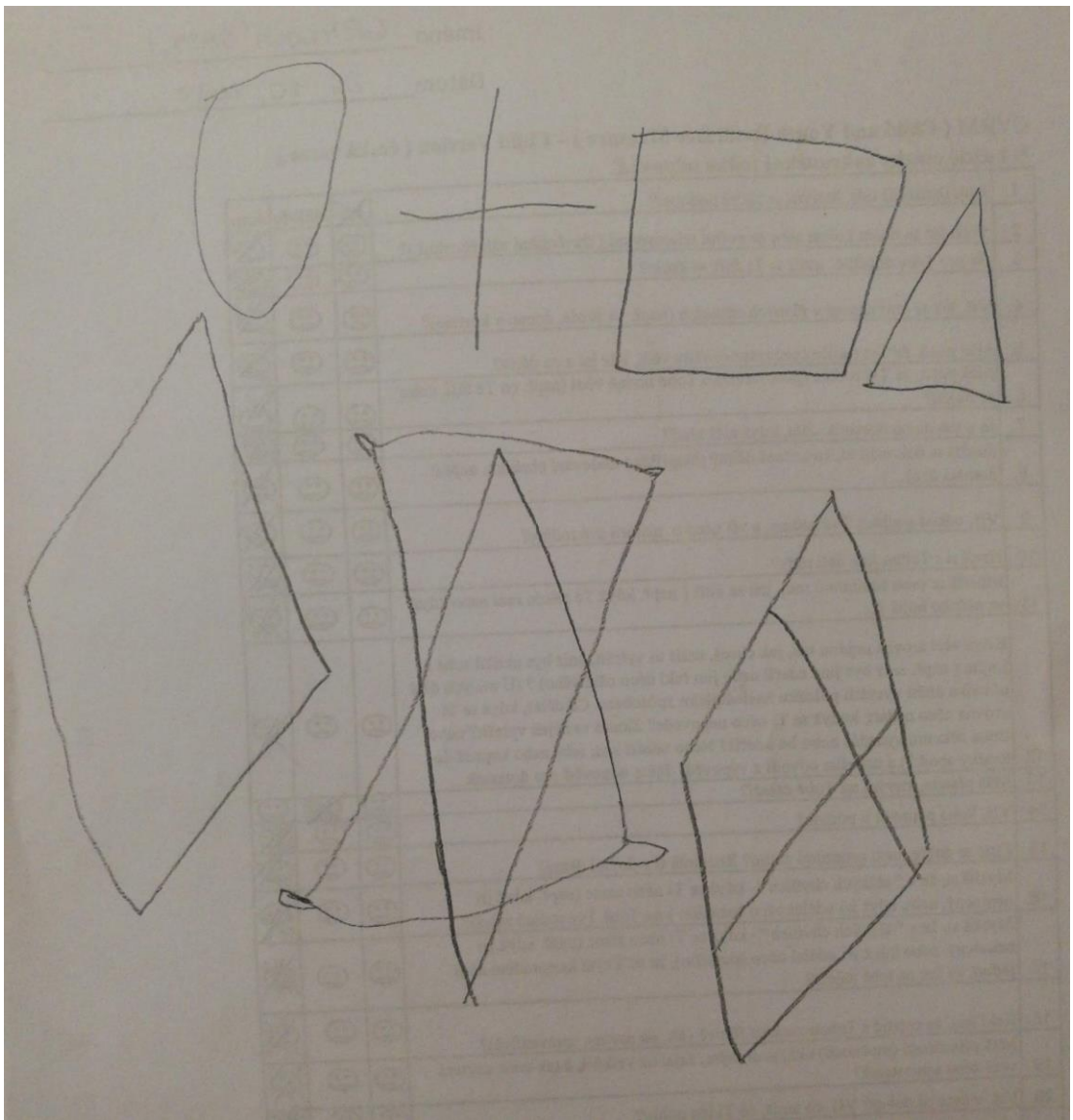
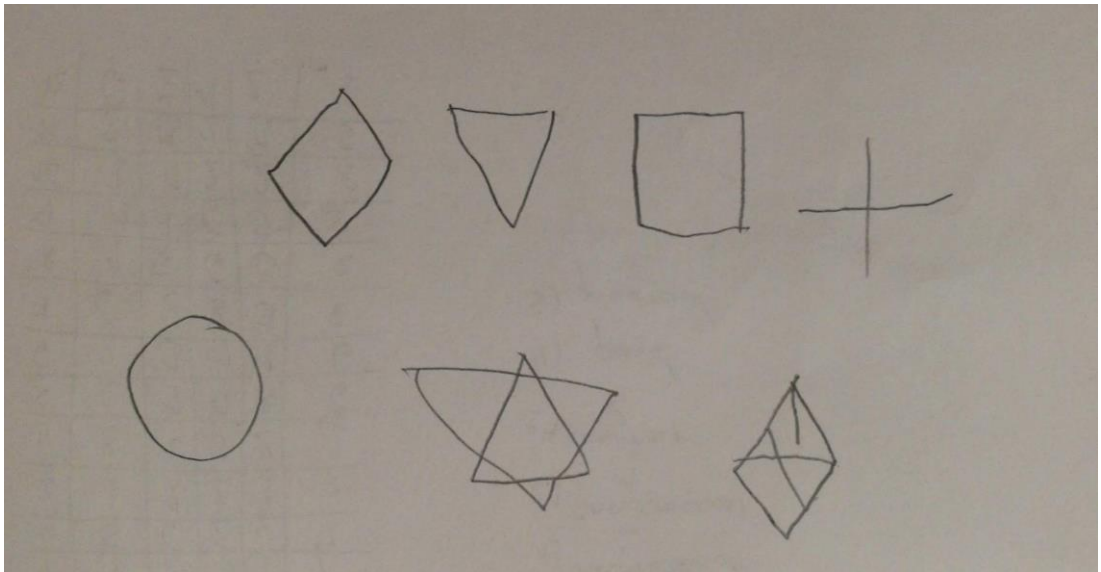
CYRM (Child and Youth Resilience Measure) – Child Version (česká verze)

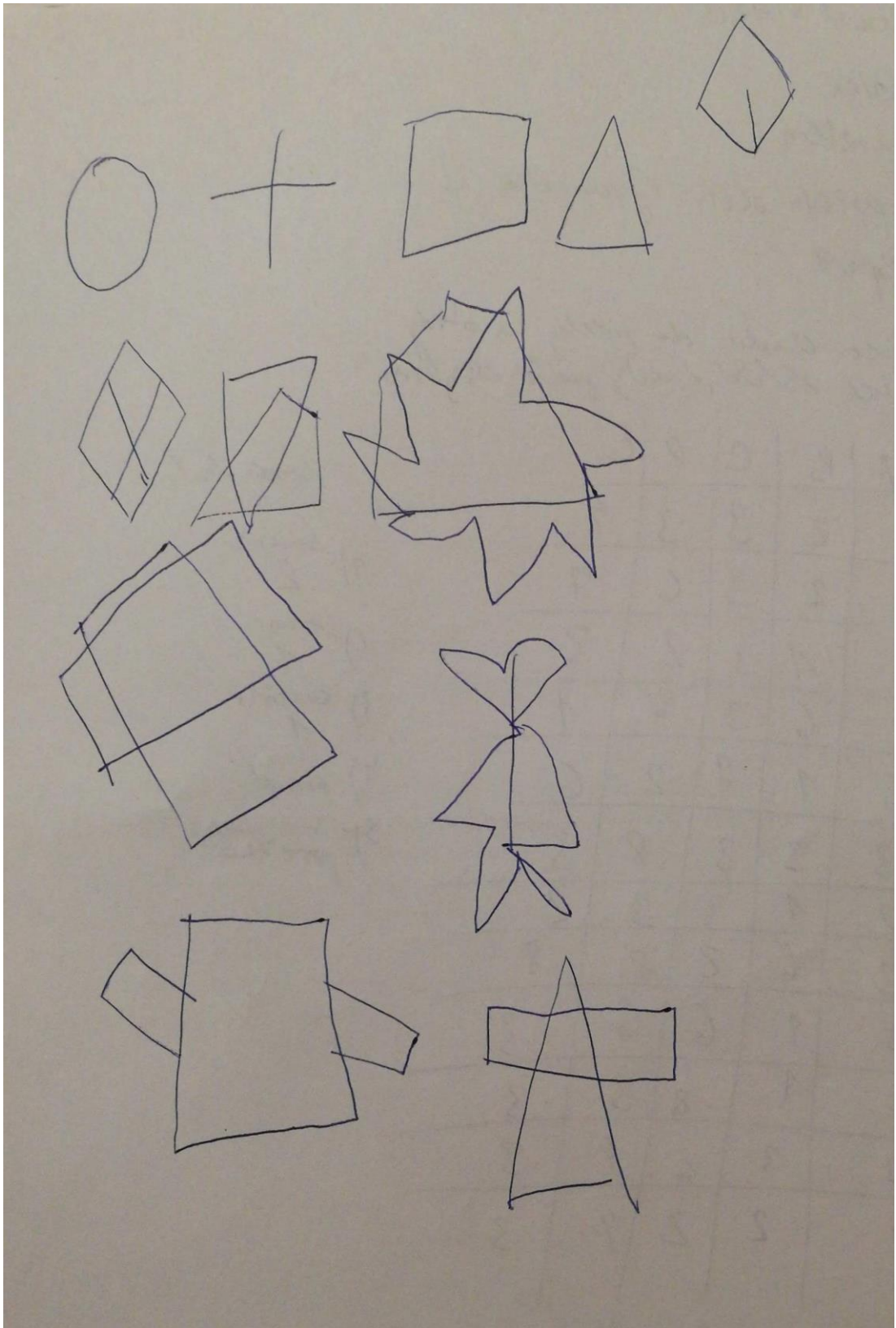
U každé otázky zakroužkuj jednu odpověď.

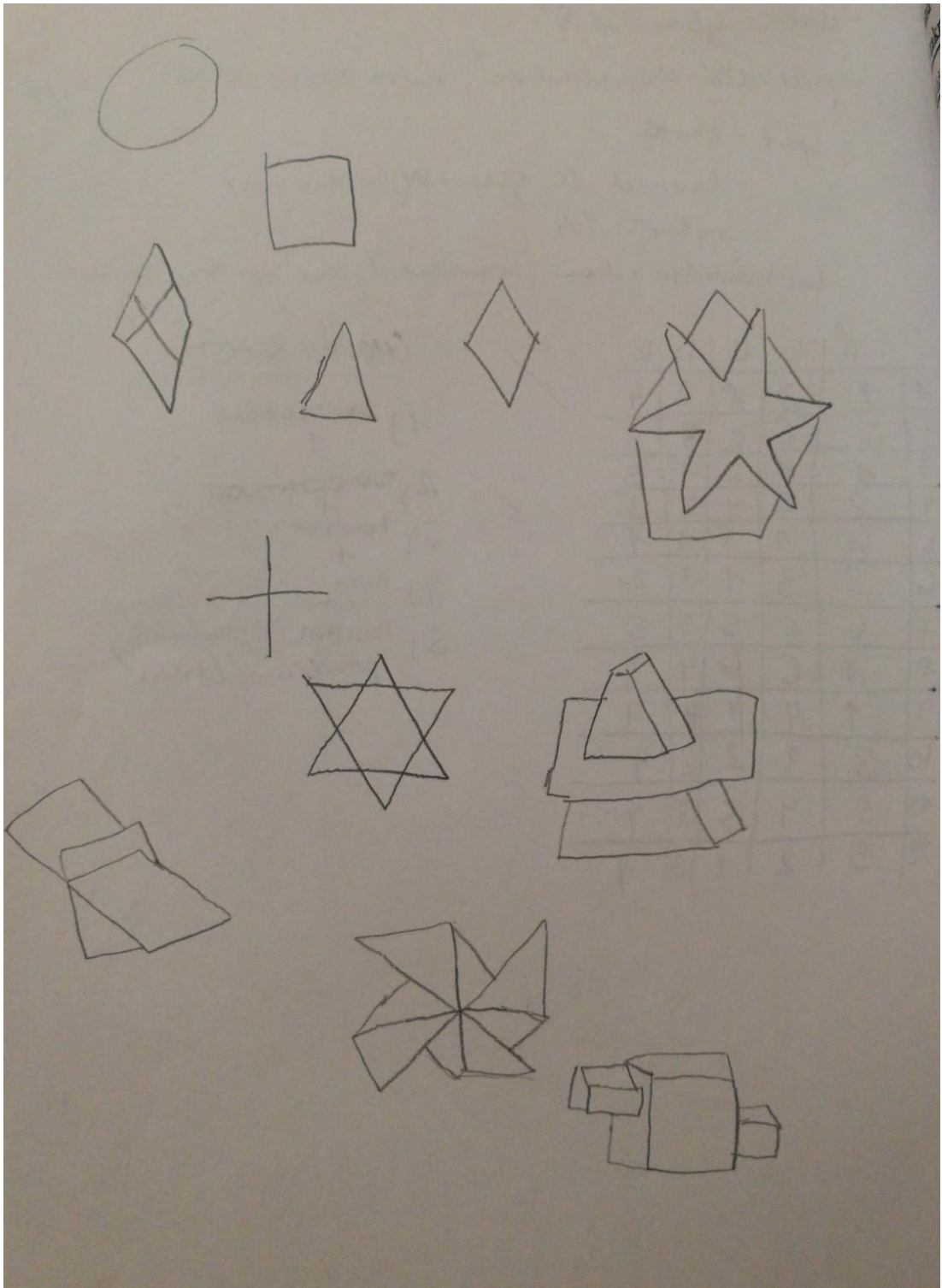
	Ne	Někdy	Ano
1. Jsou (existují) lidé, kterým se chceš podobat?			
2. Svěřuješ se lidem kolem sebe se svými tajemstvími (důvěrnými záležitostmi)?			
3. Je pro Tebe důležité, jestli se Ti daří ve škole?			
4. Víš, jak se (za) chovat v různých situacích (např. ve škole, doma, v kostele)?			
5. Máš pocit, že Tví rodiče (pečovatelé) vždy vědí, kde jsi a co děláš?			
6. Máš pocit, že Tví rodiče (pečovatelé) o Tobě hodně vědí (např. co Tě těší, čeho se bojíš)?			
7. Je u vás doma dostatek jídla, když máš hlad?			
8. Snažíš se dokončit to, co začneš dělat? (Například malování obrázku, napsat domácí úkol...)			
9. Víš, odkud pochází Tvá rodina, a víš něco o historii své rodiny?			
10. Hrají si s Tebou jiné děti rády?			
11. Mluvíš se svou rodinou o tom, jak se cítíš (např. když Tě někdo raní nebo když se něčeho bojíš)?			
12. Když věci zrovna nejdou tak, jak chceš, umíš to vyřešit, aniž bys ublížil sobě či jiným (např. aniž bys jiné udeřil nebo jim řekl něco ošklivého) ? (U malých dětí učitelka dítěti vysvětlí položku následujícím způsobem: Co děláš, když se Ti zrovna něco nedaří, když se Ti něco nepovede? Zkusíš to nějak vyřešit? nebo třeba někomu vynadáš nebo ho udeříš? Nebo udeříš sám sebe nebo kopneš do hračky apod.?) a učitelka odvodí z výpovědi dítěte odpověď pro dotazník...			
13. Máš přátele, kterým na Tobě záleží?			
14. Víš, koho poprosit o pomoc?			
15. Cítíš se dobře mezi ostatními dětmi? Rozumíš si s jinými dětmi?			
16. Myslíš si, že v "těžkých chvílích" - když se Ti něco stane (např. když jsi nemocný, nebo když jsi udělal něco špatného) na Tobě Tvé rodině záleží?			
17. Myslíš si, že v "těžkých chvílích" - když se Ti něco stane (např. když jsi nemocný, nebo když jsi udělal něco špatného), že to Tvým kamarádům není jedno, že jim na tobě záleží?			
18. Řekl bys, že ostatní s Tebou zachází férově (fér, na rovinu, spravedlivě)?			
19. Máš příležitosti (možnosti) ukázat druhým, žejsi už velký/á, a tak umíš některé věci dělat samostatně?			
20. Víš, v čem jsi dobrý? Víš, co umíš, co Ti jde dobře?			
21. Modlíš se pravidelně, chodíš do kostela?			
22. Myslíš si, že je důležité "pomáhat" jiným lidem?			
23. Cítíš se v bezpečí, když jsi se svou rodinou?			
24. Máš příležitosti (možnosti) učit se věci, které budou užitečné, až budeš starší (např. různé domácí práce, pomáhat druhým)?			
25. Líbí se Ti, jak Tvá rodina slaví různé svátky a dodržuje různé zvyky? (Například to, co se obvykle dělá o Velikonocích, o Vánocích, když má někdo narozeniny...)			
26. Líbí se Ti, jak se v naší společnosti, zemi, státě (tedy nejen u vás doma) dodržují tyto zvyky?			

- G - Ukázka testů obkreslování

4.7 Anotace

Jméno a příjmení	Zuzana Vltavská
Fakulta a katedra	Pedagogická fakulta, Katedra psychologie a patopsychologie, Univerzita Palackého v Olomouci
Vedoucí práce	Doc.PhDr. Josef Konečný, CSc
Rok obhajoby	2019

Název práce	Některé aspekty školní zralosti
Název v angličtině	Some aspects of school readiness
Anotace práce	Diplomová práce pojednává o školní zralosti a připravenosti. Tomuto tématu je věnována jak teoretická tak praktická část. Výzkum byl proveden v první třídě základní školy. Bylo využito testu obkreslování Matějčka a Strnadové, CYRMu a chování žáků během testování.
Anotace práce v angličtině	The diploma thesis deals with maturity and preparedness for school. Theoretical and practical parts of this thesis are dedicated to this topic. The research was made in first grade of primary school. Copy test from Matějček and Strnadová, CYRM and the pupils behaviour during the test was used.
Klíčová slova	Školní zralost, školní připravenost, první třída, mladší školní věk, odklad školní docházky, zápis do základní školy, předčasný nástup do školní docházky, test obkreslování, test CYRM,
Klíčová slova v angličtině	School readiness, younger school age, postponement of school attendace,

	enrollment in primary school, early schooling, test of tracing from Matějček and Strnadová, CYRM
Seznam příloh	<p>A - Ukázka testu školní zralosti, vlastní archiv, kresba postavy</p> <p>B - Ukázka testu školní zralosti, vlastní archiv, opis textu a teček</p> <p>C - Informovaný souhlas</p> <p>D - Žádost o umožnění realizace šetření</p> <p>E – Záznamový arch - Chování dítěte během vyšetření</p> <p>F – Záznamový arch - test CYRM</p> <p>G - Ukázka testů obkreslování</p>
Rozsah práce	80
Jazyk práce	Český